

УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАННИК

НОВЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ.



ВІННІПЕГ, МАНІТОБА.

Накладом Української Книгарні
660 Main Street — Winnipeg, Man.

УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАННИК

НОВЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ.



ВІННІПЕГ, МАНІТОБА.

Накладом Української Книгарні
660 Main Street — Winnipeg, Man.

З друкарні „Канадійського Фармера“
120-122 King Street — Winnipeg, Man.

ГИМН ЗАПОМОРСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Далека Ти, а близька нам
Кохана вітчино!
Як сонце з неба Твоїм ланам,
Ти світиш нам в одно.

Світи нам, вітчино, світи,
Кохана Україно,
Щоб знали ми, куди нам іти
У слухну́ю годину —

У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!
За Тебе, Україно!

Як птахи ті, що їх пожар
Прогнав з під рідних стріх,
На перший поклик, хочаб з під хмар,
Ми злинемо до них.

Поклич нас, вітчино, поклич,
Кохана Україно,
Ми злетимо, як козацтво у Січ,
У слухну́ю годину —

У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!

Недаром ми тепер живем
У вітчині свободи;
Ми знати будем як без ярем
Живе і росте народ.

Вставай лиш, вітчино, вставай
І нас клич, Україно,
Ми здивуем заморський наш край
У слухну́ю годину —

У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!

Наша дума, наша пісня
Не вмере, не загине!
От де, люде, наша слава,
Слава України.

Т. Шевченко.



Патріотичні і Політичні

1

Ще не вмерла Україна і слава і воля!
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля!
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці;
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, браття, з козацького роду!

Наливайко, Залізник і Тарас Трясило
Кличуть нас ізза могил на святе діло.
Ізгадаймо славу смерть лицарства - козацтва,
Щоб не втратить марне нам свого юнацтва.
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, браття, з козацького роду!

Ой, Богдане, Богдане, славний наш гетьмане!
На щось віддав Україну Москалям поганим?!
Щоб вернути її честь ляжем головами,
Назовемся України вірними синами!
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, браття, з козацького роду!

Наші браття славяни вже за зброю взялись
Не діжде ніхто, щоб ми позаду остались.
Поєднаємось разом всі, братчики Славяни!
Нехай гинуть вороги, хай воля настане!
Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, браття, з козацького роду!

2

Не пора, не пора, не пора
Москалеви й Ляхови служить!
Довершилась Україн кривда стара,
Нам пора для України жить!

Не пора, не пора, не пора
За драпіжників лить свою кров
І любити царя, що наш люд обдира,
Для України наша любов.

Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор,
Най пропаде незгода проклята мара!
Під України єднаймося прапор!

Бо пора це великая єсть!
У завзятій важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб славу і волю і честь,
Рідний краю здобути Тобі!

3

Ми гайдамаки, вічно однакі,
Ми проклинаєм пута і ярмо, —
Йшли діди на муки, підуть і правнуки,
За народ всі життя дамо.

Доки сусіди нам людодіди,
Ми гайдамаки як були так є, —
Вже часи минули як ми шиї гнули,
І кожний з нас життя за всіх дає.

Знай лютий враже, сотня поляже,
Тисяч натомість стане до борби, —
І з кайдан недолі до життя на волі,
Повстануть знов подоптані раби.

Наша присяга: правда, відвага,
Пімста за кривди люта і страшна, —
Бо ми гайдамаки, местники однакі,
Що нам і смерть за правду не страшна...

4

Вперед, вперед, сини родини!
Славутний день вже наступив.
Супроти нашої країни
Ворог злий прапор розпустив.
Чи вам не чуть які по селах
Усюди стони роздалися?
На наших кривних, невеселих
Ворожі списи піднялись!

До збруї громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

Чого шука отсе ватага
Рабів обурених на нас?
Коли зляка її зневага?
На кого пута ті? На нас!
На нас бездольні громадяни,
Хотять той сором нанести,
Щоб кинуть на нас знов кайдани
Та під неволю підвести.

До збруї громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

Ні, трепотіть ви, людодіди
І ви, ганебні зрадники!
Ось вже пімсти час надійде
Знайдуться на вас местники!
Підіймуться і стар і молодь,
Не забракує юнаків, —
Навіть на серце вам холод
І потращать вам всі кісточки.

До збруї громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

7

Шалійте, шалійте, скажені кати!
Годуйте шпівнів, будуйте тюрми!
До бою сто тисяч поборників стане,
Пірвем, пірвем, пірвем ті кайдани!

За правду, за волю, ми станемо враз,
Ланци ні багнети не пострах для нас,
Бо вольного духа не скути в кайдани,
Біда, біда, вам, тирани!

Робітника духа! робітникам всім
Ми руки подаймо, на бій їх ведім.
Бо спільна усіх нас злучила недоля:
І труд і піт і кров, — кнут, неволя!
За правду, за волю і т. д.

Від краю до краю не громи гудуть,
Робітників полки злучені ідуть.
І поклик рокоче: вставайте народи,
Прийшла пора, пора, — день свободи!
За правду, за волю і т. д.

Підвалини світа валяться старі,
Поблідли нероби, дрозжать опирі,
Бо зоря свободи вже сходить яскрава!
Для всіх, для всіх, для всіх рівні права:
За правду, за волю і т. д.

І вольні народи, як добрі брати
Плинуть до сонця, до щастя мети,
Розкуєсь двигнеться і наша родина;
Одна, сильна, вільна Україна!
За правду, за волю і т. д.

8

Сміло, други! Не теряйте
Духа на страшную прю!
Рідну країну спасайте,
Честь і свободу свою!

Як нам умерти прийдеться
У сірих казармах тюрмах —
Як нам умерти прийдеться
В наших зболілих кістках!

Хай нас по тюрмах саджають,
Хай нас пробують вогнем,
Хай на Сибір засилають, —
Ми всі тортури знесем!

Як нам умерти прийдеться
У сірих казармах, тюрмах —
Местник новий підійметься
В наших зболілих кістках!

9

Кати навикли поливати
Вкраїну кровю і слізмами,
Але як прийде день одплати, —
Судити будемо їх ми!
Судити будемо їх ми!

Хай росте, хай гремить вільний спів,
Наш прапор пливе понад трони,
Він несе пімсти грим, люду гнів,
І вільний він сіє сів,
А коліром увесь червоний:
На йому кров робітників!
На йому кров робітників!

Кати силкуються кайдани
Іще міцнішими зробіть,
Та з тюрем усіх — руїна стане,
І тільки добре буде жити!
І тільки добре буде жити!
Хай росте, хай гремить і т. д.

Вже лад старий схитнувся і пада,
Життя нове його змете, —
Робитиме гуртом громада
І все, що зробіть, — спільне те!
І все, що зробіть, — спільне те!
Хай росте, хай гремить і т. д.

Гей, разом браття, всі до бою,
Щоб думка всіх одна вела!
Де-ж найде хто таку зброю,
Щоб вільний люд зломить могла?
Щоб вільний люд зломить могла?
Хай росте, хай гремить і т. д.

Тиранів геть із глитаями!
Хай згине рабський світ старий!
Сотворим вільними руками
Нове життя і лад новий!
Нове життя і лад новий!
Хай росте, хай гремить і т. д.

10

Не миритись милі браття,
А боротись нині нам,
Бо шаліє кат завзятий,
Смерть голосить Русинам.

Гей! у бій ставаймо разом
Грудь при груди до ряду!
Кров, життя не жаль віддати
За народ і вітчину.

Гей у „Січи“ товариство!
Кличе сурма кошова,
Давна слава та грімка.

Разом, браття під прапор наш,
Най наш клич його веде;
Тільки смілі пут не знають,
Тільки смілих воля жде!

11

Верховино, світку ти наш,
Гей, як у тебе так мило!
Як ігри від пливе тут час
Свобідно, шумно, весело:

Ой нема то, краю, краю, над ту Верховину
Коби мені погуляти хоч одну годину.

З верха на верх, а з бору в бір,
З легкою в серці думкою: —
В чересі кріс, в руках топір,
Буяє легінь тобою:

Черемоше, Черемоше, чиста твоя вода,
Дівчинонько, з Верховини, якаж твоя врода.

Літом цілим, би ніч, би день,
Хлопці буяють тут наші;
Свобідна тут вода огонь,
Достатком ліса і паші:

Задудніли сіромахи в полонині чути,
Як жеж тебе Верховино тяжко позабути.

Там пан не клав ланцухом меж,
Чужий не станув столою;
Буйная тут землі одеж,
Плекана піснев, рососою:

А я тее дівча люблю, що біле як гуся,
Воно мене поцілує тільки обернуся.

Не вабить нас баришів лєсть,
Коби лиш порох та цівка,
У Бога світ, у людей честь,
Та овець турма, сопівка!

Вже нам більше не задзвонять дзвони в Коломий
Вже нас більше не погонять зі стричком на ший.

Та коби пирс хребет із від
Та медвідь шибнув лісами:
Завіяв юг, загравав Бескид,
Черемош гукнув скалами:

Ой на Кути дороженька, на Кути, на Кути,
Бувай люба здоровенька, бо іду в рекрути.

Там то брєнить трембіти звук,
Щебече любо сопівка,
А як звіря завіє звук,
В челюсти плєне му цівка.

Як зашумить коломийка, ватаг загуляє,
Чорнобриву дівчиноньку кругом обертає.

12

Родимий краю, село родиме!
Вас я вітаю місця родимі!
Зелені ниви, ліси, могили!
Щасливі з вами дні ми уплили!
Мала хатино, стріхо старенька,
Мила родино, нене рідненька!
Вас повитати душа бажає,
Потіхи більшої в світі не має!
І ти керничко, свідку любови!
Витай сестричко, витай ми знову!
Скажи ми правду, скажи святійшу,
Чи я ще знайду любов давнійшу?

13

Тихий Дунаю, зелений гаю,
Бистро текучий, в хвилі ревучий,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.
Місяцю ясний, зірки прекрасні,
Божії очі з темної ночі,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.
Орленку сизий, соколе бистрий,
Що в вік на воли, в заavidній доли,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.

14

Я в чужині загибаю,
По чужині блуджу;
За своєю родиною
Білим світом нуджу.
Тут чужая сторононька,
Та люди чужії,
Не пристануть до серденька,
Хоч і не лихії.

Най би які добрі були,
Все не свої рідні:
Я чужая чужиниця
Межи ними бідний!

Ой по саду, винограду
Сумний походжаю,
Із чужини до родини
Гадки посилаю.

Ой милая родинонько,
Чи мене згадаєш?
Домовая сторононько,
Як же ти ся маєш?

Всюди люди купочками
А я сиротою;
Всюди люди з іграшками
А я зо слезою.

Ні з ким мені поплакати,
Ні з ким потужити...
Розступайся синій Дунай,
Хочбіся втопити.

Журба мене гризе нині,
Журба гризла вчора;
Ой хто не був на чужині,
Той не знає горя.

15

Розвивайся, ти високий дубе,
Весна красна буде!
Розпадуться пута віковії,
Прокинуться люде.

Розпадуть, пута віковії,
Тяжкії кайдани,
Непобіджена злими ворогами
Україна встане.

Встане славна мати Україна
Щаслива і вільна,

Від Кубані аж до Сяна річки
Одна, неподільна.

Шезнуть межі, що помежували
Чужі між собою,
Згорне мати до себе всі діти
Теплою рукою.

Дітиж мої, нещасливі,
Блудні сиротята,
Годіж бо вам в сусід на службу
Свій вік коротати!

Піднімайтесь на святее діло,
На ширю дружбу,
Та щоби ви чесно послужили
Для матери службу.

Чи щеж то ви мало наслужились
Москві і Ляхови?
Чи щеж то ви мало наточились
Братерської крові?

Пора, діти пора поглядіти
Для власної хати,
Щоб газдою а не слугою
Перед світом стати!

Розвивайся, ти високий дубе
Весна красна буде!
Гей вставаймо, та єднаймося,
Українські люде!

Єднаймося, братаймося
В товариство чесне,
Най братерством, щирими трудами
Вкраїна воскресне!

16

Дай нам Боже добрий час
Як у людей так у нас,
І в щасливу годину:
Розвеселім родину
Ой ну, ну, ой ну, ну,
Розвеселім родину!

В нас родина вся одна,
Ціла наша Русь свята,
Чи опанча, чи сердак,
Чи гуцул, чи подоляк:
Ой так так, ой так, так,
Чи гуцул, чи подоляк.

Де Дніпро, де Сян і Прут,
Руські річеньки пливуть,
І від степів за Бескид,
Всюди чесний руський рід,
Хоть підеш і за Бескид!

Най щежає вся біда,
Най жиє нам свобода!
Руські люде, руський край,
Руська мова і звичай,
Ой наш край, руський край,
Руська мова і звичай.

17

Гей! там дівора руська йде!
Гей на переді стяг несе,
А краска стягу жовтий цвіт
На синім поли, як блакит!

А на прапорі тім скала,
А під скалою видно льва,
І клич, що грімко в бій зове:
За Русь Вкраїну, хто живе!

Гей! як скала ся, ми тверді,
Поляжем в бою, не в ярмі!
Бо хоч слабі ще дівтаки,
Терпіти вчили нас батьки.

Як льви підемо в боортьбу
За України свободу!
І присягаєм: „Не спічнем,
Поки кайданів не порвем!“

2

Соколи, Соколи, ставаймо в ряди!
Нас поклик „бодрімось“ взиває.
В здоровому тілі здорова душа,
Де сила, там воля витає.

Як славно бувало козацькі сини
Боролись до смерти-загину,
Боротись будемо Соколи всі ми,
За Русь за святу, Україну!

Лети-же, соколе, далеко в степи,
У гори, луги, та лимани,
Прапор наш сокільський високо неси,
Під ним най народ вільний стане.
Як славно бувало — і т. д.

Разом-же, Соколи, ставаймо в ряди,
У бій за прапором, гей сміло,
До праці для неньки у вічні часи,
Несімо все душу і тіло.
Як славно бувало — і т. д.

3

Ой зацвила черемшина, з неї цвіт приупав,
Гей, гей! з неї цвіт приупав.
Машерують козаченьки, бо такий приказ впав,
Гей, гей! бо такий приказ впав.
Подивися моя мамо, тай у ту квартиру,
Спускаєся „Січ“ преславна з гори на долину.
А мій милий чорнобривий в сам перед ступає
І ясною булавою на всі боки махає.
За ним славне товариство, як той мак, як той мак
Ніженьками вибиває в один такт, в один такт.
Межи ними пан хорунжий, хоругвов як той цвіт,
За нев підуть козаченьки аж за море на край світ
А преславний осавула чогось бров насупив,
І козацькі свої вуса аж за вуха закрутив.
Ой ти славний осавуло, не сумуй, не сумуй!
А із нами козаками, погарцюй, погарцюй!
Ой ти славний осавуло, не вдавайся в тугу,

Вийде слава козацькая з Великого Лугу!
Лиш ставаймо браття, в один ряд, в один ряд
І наперед поступаймо, ані кроку назад!
Переймімся, милі браття, братским духом новим
І за наше право стіймо з вогнем в груди святим.
А пропадуть вороженьки, мов туман, мов туман,
І хлоп руський в своїй землі стане пан, стане пан.
І ласка нова зоря на весь край, на весь край
І від Тиси до Кубаня стане рай, стане рай!

4

Гей, Січ іде,
Красен мак цвите!
Кому прикре наше діло,
Нам воно святе.

Гей, Січ іде,
Топірцями брень!
Кому мила чорна пійма,
А нам ясний день.

Гей, Січ іде,
Мов пчола гуде...
Разом руки, разом серця,
І гаразд буде.

Гей, Січ іде,
Підківками брязь!
В нашої хаті наша воля,
А всім зайдам зась!

5

Темна нічка над хатами,
Свище вітер конарами.
Пожар стріху продає,
Вітер іскри розсіває!
Позір! Позір! Позір!

„Не лети вогню, високо,
Не стелися так широко
Нашу працю забираєш,
Сірий попіл нам лишаєш!“

Гей! ти орле, ти соколе, (2 р.)

Гей! поведи нас в чисте поле (2 р.)

За Русь нашу Україну, (2 р.)

Гей! мем боротись до загину (2 р.)

Буйний вітер повіває (2 р.)

Гей! там Січ вправи відбуває (2 р.)

А гаката подуріла, (2 р.)

Гей! як червоні ленти вздріла (2 р.)

Ми ся браття не лякаймо, (2 р.)

Гей! в товариство ся єднаймо (2 р.)

В товаристві тая сила, (2 р.)

Гей! що гакату ме дусила (2 р.)

Не будем їх виганяти, (2 р.)

Гей! самі будуть утікати (2 р.)

Руські хлопці радикали, (2 р.)

Гей! Січ козацьку заснували (2 р.)

В кожному селі на підгір'ю (2 р.)

Гей! наша слава ходить в пір'ю (2 р.)

Кожний хлопець як та перла, (2 р.)

Гей! та співає „Ще не вмерла”. (2 р.)

8

Гей пробудися батьку наш Дніпре,
Завзяття в наших серцях най кріпне,
Розлийся громом по всіх степах;
Ми йдем до бою в дружних рядах!

Пірвем кайдани і ті пута
Що нас вяжуть стільки літ;
Не здавить духа сила люта,
„Хто „сокіл”, той бодрись! вперед!

Віри прапор над нами сіяє,
Надія сили нам додає;
Любов нас всіх в ряди єднає,
А в бій Сокіл вже нас поведе!
Пірвем кайдани і т. д.

Гей! в гору серця, груди при груди,
Сокіл збирає нас у ряди.

Прийми Вкраїно нашії труди,

Борцям - витязям благослови!

Пірвем кайдани і т. д.

9

Сурма грає в ряд ставай!

Червоні ленти цвіт,

Позір молод хлопче май!

В право! в ліво Січ в похід!

Машерують, піснь лунає,
Підоймає в жилах кров,
В такт один всім серце грає,
Спільна думка морщить бров.

Вються наче довгий змій,
Курень в похід! крок держи!
Мов герої йдуть на бій!
Та не крові не з людьми.

Як ударить дзвін в тривогу,
Як затліє стріха хат,
Линуть хлопці на підмогу
Чи там ворог чи там брат.

Наче в танець Січовик
У огнисту скаче піч,
Бо до жару з діда звук,
Бо страху не знає „Січ”.

А за труд свій за посвяту
Лаврів слави не беруть,
Бо найкращу дасть їм плату
Власне серце, власна груди.

10

Поставали козаченьки
Довгими рядами,
Загрімі сурми, труби
На бій з ворогами.

А як ішли козаченьки
До славного бою,
Зашуміли всі прапори
Їм над головою!

А як в бій йшли волі слави
Славно добувати,
Присягались краще згинуть,
А стяг не віддати!

Присягали за Україну
Життя положити.
І кайдани ворожії
З матери здоймити!

Пішли в похід козаченьки
Тільки стяг ще мріє,
А за ними буйний вітер
По могилах віє.

11

Наша Січ нам — рідна мати,
А убогий край — наш батько,
Ми придбать їм волі хочем
І освіти й сил багацько...
Наш народ братерство любить,
Вбогим він за оборонця,
Сповнен віри він святої
В царство правди, царство сонця!

12

Гей молодь українська
Під прапором стань,
Спинити люту бурю
На будуче глянь.

Насталь свого духа
І в огонь жени,
У бій за Україну
З ворогами йди.

Під стяг малиновий
У ряд січовий,
Ставай сміло й бодро
Хлопче молодий.

До Січи гуртуйся
І у Січи будь.
За рідну Україну
Настав свою грудь.

Бо лише у Січи
Ти правду знайдеш,
І сміливим кроком
Наперед пойдеш.

13

Гей та вставляймо руські люди,
З сну вікового будімся,
Ліпше зітхнесь, гірше не буде
На людей других дивімся.

Встаньте старії, встаньте і діти,
Встань, хто українську кров має!
Годі в дрімоті й нині сидіти
Як нас весь світ висміває!...

Гей, вже полудне, сонце аж просить,
В подумях вся Русь святая...
Працю мужицьку вітер розносить,
Іскрами сипле й метает!...

Гей, та не даймо Руси горіти,
Рідну вратуймо хоч стріху,
Щоб нам зі встиду не паленіти
Всім ворогам на потіху...

Гей, та ратуймо власною долю
Маймо хоч дрібку сумління,
Щоб не конали в студени й болю
Ріднії нам покоління.

Можна вогонь ще браття вгасити
Лиш всі гуртуймось у „Січи”,

Хліба не будем тоді просити
І сміло всім глянем у вічі...

Шкода значная, хоч не така ще,
Щоб нам її не відбити.
Будучність наша, заживем краще,
Тра лиш хотіти й робити...

Гей розбудіться, в ряди ставаймо,
Хай з нас не бракне нікого
„Січи” усюди та закладаймо
Боронім добра свогого. —

14

Нумо браття, поки час
Закладаймо Січ у нас!
Щоб і з нашого села
Всяка нужда утекла!
Щоб з села, щоб з села
Всяка нужда утекла!

Бо найкраща нині річ
Закладати всюди Січ,
Перед нею має страх
Хитрий звір і гордий птах.
Ах, ах, ах, має страх
Хитрий звір і гордий птах!

Січ нам силу тіла дасть,
В своїй хаті свою владсть,
На погибель ворогам
А на славу Русиnam!
Ой, нам, нам! Ой нам, нам!
Невмиручим Русиnam!

Січ хоронить: від огню
Руську хату і сімю,
І рознесе світла луч
Від Карпат аж поза Збруч.
Світла луч, світла луч,
Від Карпат аж поза Збруч!

Січ розжене темноту,
Запануєм там і ту,
Як лиш єдність злучить нас,
То настане волі час.
Бо вже час! Бо вже час,
Щоб настала воля в нас!

В нас є сила, лише спить,
Натерпілись ми досить:
Пробудім ю з сего сну,
А поборем всю біду!
Ой ду, ду! Ой ду, ду!
А поборем всю біду!

Най нас згорне всіх любов
Під Січову хоругов!
З нею підем і в огонь
В темну нічку, в білий день!
Гень, гень, гень! І в огонь!
В темну нічку, в білий день!

15

Бють літвари гучні! Ясні сурми гремлять!
Іде Січ, грають полки як море!
Вуньчуки піднялись, хоругви шамотять!
Січ іде... Січ іде... Січ іде з Чорногори —
Україна встає! Україна гуде —
Іде Січ і клекоче як море!

Довбуш трубить з верхів: Зруйнував цар н[а]
[Січ]

Ми втекли в сині гори з трубою...
Двісті літ спали ми — стрепенулася ніч,
Ми зібрались і трубим: до бою!
Січ іде... Січ іде... і т. д.

В нашій Січі давні Запорожці встають,
Голос труб кличе, в лави ставати!
Ми стаєм, в бій підем! Перші стріли гудуть,
Заревуть в Україні гармати!
Січ іде... Січ іде... і т. д.

На нас дивляться всі: Наш Хмельницький
Дорошенко, Мазепа, Виговський... [Богдан,
Всі гетьмани за нас! всі криваві від ран
Гей кати! і ти царю московський!
Січ іде... Січ іде... і т. д.

16

Ой та орав мужик край дороги,
В него воли сиві круторогі.
Круторогі сиві поганяє,
І такую собі піснь співає:

Гей! Ви мужичіє браття милі!
Що маєм робити цеї хвили?
Розбив Москаль нашу „Січ” єдину,
Узяв у неволю Україну.

Та є такі драби межі нами,
Що хочать робить нас Москалями!
Гей ви москвофіли ви кацапи,
Гей ви проклятуші рубльохапи!

Таж то чути всіми вже світами,
Що Москаль бе нарід нагайками,
Нашу рідну мову зневажає,
Тай ще нас хахлами називає.

Тай ви народовці підупали,
Щосьте з кацапами разом стали.
Хоть ви патріоти на папері,
Та що ви робили в „новій ері”?

Ляхи вам в очи зазирали
А ви наші віча розбивали!
Бо вам із народа та вигода,
Щоби дерти шкіру із народа.

А ви лазуїтські Василяни,
Ідїть до Африки між поганів.
А нам вас до хрїну тут потреба,
Ми і без вас трафимо до неба!

Ой вже давно тії часи втекли,
Як ви людей живцем в вогні пекли,
Миж не дурні вівці в чистім полію,
Щоб ви в римську вели нас неволю.

Тож як стануть разом людські діти,
Будете тікати аж сопіти, —
Ой, та задудніло в синіх горах,
Що пани шахрують при виборах.

Та не дадуть ради навіть графи,
Як ми вхопим хлопські параграфи,
Та заплачуть ревно панські діти,
Як ми зачнем ревно заводити.

Та і хруням стане в очах темно,
Як ми на них бойкот покладемо.
Хай же дροжить зволоч сяка-така,
Бо ми внуки Гонти й Залізняка.

Нехай враже серце страх стискає,
Бо в нас ще козацька кровця грає,
Най по цілім світі ідуть вісти!
Що ми радикали — соціялісти!

17

Горе приспало рідну хатину —
Неволя тисне руську родину —
Марш, марш! козаки всі враз —
Раз, два, три! вже бо слухний час!

Край посмутнів наш, села завмерли,
А вороженьки духа нам сперли...
Марш, марш!....

Чи сліз гіреньких плисти муть ріки,
Чи вже пропали всі ми на віки?
Марш, марш!....

Гейже до праці: бурян полоти,
Горе — неволю нам побороти!
Марш, марш!....

Серцем боротись, ділом ділати,
А все прогнати ворога з хати:
Марш, марш!....

І запалити світло просвіти
Братнюю душу теплом ogrіти...
Марш, марш!....

І укріпити єдності діло...
Стати всім разом як одно тіло...
Марш, марш!....

А як здобудем нову хатину,
Тривай здорова руська родино!
Марш, марш!....

Рідна Вкраїна тривай здорова:
Наша задача уже готова!
Марш, марш!....

18

В кого стане сили і охоти,
В кого чесним жаром серце бє,
До борби за волю, до роботи
В Січ новітну з нами най стає.

В здоровому тілі могутний птах,
Підійме високо волі стяг.

А хто по рабськи спину в низ хляє,
Хто ворожій силі йде під лад,
Для того місця в нас не має,
Трус і зрадник підлий нам не брат.

Наше товариство не згинає пліч,
Вольна була й буде славна Січ!

Сильні тілом, завзятуші духом,
Викуємо племя молоде,
Що не впаде під катів обухом,
І на службу зраді не піде.

Розібе кайдани, відворожить тьму,
Ревне Україні свободу!



III. Історичні.

1

Гей на горі там жінці жнуть;
А по під горою, по під зеленою, козаки йдуть.
По переду Дорошенко:
Веде своє військо, веде запорожське
[хорошенько.]

По середині пан хорунжий:
Під ним кониченько, під ним вороненький,
[грає дуже]

А по заду Сагайдачний:
Що проміняв жінку на тютюн та люльку
[необачний]

Гей, вернися Сагайдачний!
Возьми свою жінку, віддай тютюн, люльку,
[необачний]

Мені з жінок не возиться:
А тютюн і люлька козаку в дорозі знадобиться

Гей, хто в лісі, озовися;
Та викрешем вогню, закуримо люльку,
[не жури]

2

Ой Морозе, Морозенку, ти преславний козачі
За тобою Морозенку, вся Україна плаче:
Не так тая Україна, як те гордее військо: —
Заплакала Морозиха йдучи рано в місто.
Здибали ю три козаки із замку ідучи:

Тай підемо, панове молодці,
У той лісок Лебедин.

Ой, щож бо то, панове молодці,
Щось у хмаронці гуде?
Ой, щось бо там, панове молодці,
За пригдонька буде.

Рости, рости, а клен дерево,
Рости в гору високо,
Поховали пана отамана,
В сиру землю глибоко.

Рости, рости, а клен дерево,
Рости в гору ще висше,
Поховали пана отамана,
В сиру землю ще глибше.

6

Де Дніпро наш котить хвилі, рве стрімкі пороги,
Там країна все зелена, славний край розлогий.
Там козацтво виростало, слави-волі добувало,
Україна, Україна, славний край козачий!

Там, де Чорне море грає, Буг, Дністер хвилюють
Де шляхами, де степами чумаки вандрують.
Там за нарід і за віру ніс козак життя в офіру.
Україна, Україна, славний край козачий!

Там була і Січ лицарська, там були гетьмани,
Їх затямив Дон і Кубань, тямлять їх лимани!
Перед ними у Стамбулі крився Турок в Едикулі.
Україна, Україна, славний край козачий!

І не стало Запорожжа, вже нема гетьманів,
Над степами України чути звуку кайданів.
І мов сонця цвітка в полі воскресення жде і волі,
Україна, Україна, славний край козачий!

7

Максим козак Залізняк
Козак з Запорожжа,
Як виїхав на Україну,
Як повная рожа!

Зібрав війська сорок тисяч,
В місті Жаботині,
Обступили город Умань,
У одній годині.

Обступили город Умань;
Поробили шанці:
Як вдарили з семи гармат,
У середу в ранці.

Як вдарили з семи гармат,
У середу в ранці,
Накидали у годині
Ляхів повні шанці.

Не одна ляцька вдова
З города втікала;
Не одна бідна мати,
Із дітьми прашалась.

8

Зажурилась Україна, що нігде прожити,
Гей витоптала орда кінями маленькі діти!
Що малії витоптала, старі порубала,
Середущих постягала, у долон загнала!

Розшарпали її землю на дві половини
Хто візьме її під руку при лихій годині.
Розділили її діток на чотири часті,
Почорніла, помарніла з чужої напасти.

9

Ой деж ваші славні Запорожці
Золоті пістолі?
— Наші пістолі в царя на престолі,
А ми у неволі!

Ой деж ваші славні Запорожці
Золоті рушніці?
— Наші рушніці в царя у столиці,
А ми у неволі!
Ой деж ваші славні Запорожці
Хоробре лицарство?
— Наше лицарство пропало для царства,
З темного коварства!
Ой деж ваші славні Запорожці
Та вольная воля?
— Нашо воля по тім боці моря,
Така наша доля!

10

Ой ішли наші славні Запорожці
Та понад Бугом рікою,
Ой широкою та глибокою,
Гей та по над лиманами.
Ой вже наші славні Запорожці
У великому жалю:
Ой не знали та поклониться,
Гей та котрому царю.
Ой уклонилися тому турецькому,
А що під їм добре жити,
Тільки за одно та не приятно,
Гей, що на свого брата бити.
Ой пише Москаль лист до кошового:
„Ой ідіть до нас жити,
Що оддам землю та по прежнему,
Гей по Дністер, по границу.”
Ой брешеш, брешеш, превражий Москалю,
Гей ти хочеш обманити;
Ой як підем у твою землю,
Гей то будеш лоби голити.
Ой не бійтеся славні Запорожці,
Та цього нічого,
Щеж я в своєму білому царстві
Гей та не зрадив нікого.

Гей ужеж тії славні Запорожці,
Та й не веселі стали,
Ой облягли їх, облягли Москалі,
Гей всіма сторонами.

Вражії пани, руські генерали,
Єретичні сини,
Край веселий, степ широкий
Гей, тай занапали.

Ой тече ріка та й не велика,
Та підливає кручі,
Запљкали Запорожці,
Гей та в Туреччину йдучи.

Летіла бомба з турецького поля,
Та посеред Січи впала:
Ой хоч пропало славне Запорожжя,
Гей, та не пропала слава!

11

Ой з-за гори, з-за лимана
Вітер повіває,
Кругом Січі запороській
Москаль облягає.

Обляг Москаль Січу,
Таборами стали,
Вони свого генерала,
Три дні дожидали.

Шатнулися по курінях
Запасу шукати,
А московська вся старшина
Церкви обдирати.

Та беруть срібло, беруть золото,
Ще й воскові свічі,
Зостається пан кошовий
З писарями в Січи.

„Ой устань Харку, устань батьку,
Просять же нас люди,

Як станемо на границі,
По прежнему буде.

Як вийдемо на границю,
Та впросим царицю,
Щоб оддала степи вільні
По прежнему границю."

— „Та не на те я, вражі сини,
Москаля зібрала,
Щоб степ добрий, край веселий,
Назад завертала."

„Ой устань Харку, устань батьку,
Щож ми нарobili,
Що степ добрий, край веселий
Тай занапали!"

Та тече річка невеличка
З під білої кручі,
Заплакали Запорожці
Від цариці йдучи.

Встає хмара з-за лимана,
А другая з поля,
Заплакала Україна:—
Така її доля.

12

Вже більше літ двіста, як козак в неволи
Ходить понад беріг, викликає долі:

„Гей вийди, вийди із води,
Визволь мене серденько із біди".

„Не вийду козаче, не вийду соколе,
Хоч радам не вийду, бом сама в неволи
Гей у неволи у ярмі,
Під московським каравулом у тюрмі.

Мене молодую, козацькою долю
Запродали в тяжку московську неволю,
Гей у неволю, в кайдани,
Нерозумний ти гетьмане Богдане.

І ратні козацьких серпи поробили,
А сини, шаблюки в коси поломили.
Деж наші коні соколи,
Самі козаченьки як орли.

Коні наші в плузі, а козак за плугом,
Аж вітер сумує вганяючи лугом.
Гей ти, козаче, покинь плуг,
Тай на коня і на волю з нами в луг."

13

У місточку Богуславку
Каньовського пана —
Там гуляла Бондарівна,
Як пишная пава.

Ой в місточку Богуславку
Сидить двіок купка,
Межи ними Бондарівна
Як сива голубка.

Прийшов до них пан Каньовський
Тай шапочку ізняв,
Обійняв він Бондарівну
Тай поцілував.

Ой не годен пан Каньовський
Мене цілувати,
Тільки годен пан Каньовський
Мене роззувати.

Ой шепнули люди добрі,
Бондарівні тихо:
„Тікай, тікай, Бондарівно,
Буде тобі лихо."

Ой тікала Бондарівна
З високого мосту,
Сама-ж вона хорошая,
Хорошого росту.

Ой тікала Бондарівна
Помежи домами,

А за нею два жовнярі
З голими шаблями.
Ой повели Бондарівну
Помежи крамниці...
Прицілився пан Каньовський
З срібної рушниці.
„Ой чи хочеш, Бондарівно,
Ізо мною жити?
А чи волиш, Бондарівно,
В сирій землі гнити?“
„Ой волю я, пан Каньовський,
В сирій землі гнити,
Ніж з тобою по неволі,
На сім світі жити.”
Ой як тільки Бондарівна
Та сее сказала,
Ой вистрілив пан Каньовський
Бондарівна впала.
Ой вдарився Бондар,
В стіну головою:
„Дочко-ж моя, Бондарівно,
Пропав я з тобою.”
Ой вдарили в усі дзвони,
Музики заграли,
А вже-ж дівку Бондарівну
На віки сховали.

14

Ой не Байда мед горілочку,
Та не день, не два, ані одну нічку (2).
Прийшов до него цар турецький:
Ой, щож ти робиш, Байдо молодецький (2).
Ой, пю, мед-горілочку,
Та не день, не два, та й не одну нічку (2).

Покинь Байдо та байдувати,
Сватай мою дочку, та йди царювати (2).
Твоя дочка поганая,
Гей, твоя віра, — віра проклятая! (2).
Ой, як крикне цар турецький,
Та на свої слуги, слуги молодецькі: (2).
Возьміть Байду та звяжіте,
Та й за ребро гаком, гаком зачепіте! (2).
Ваван Байду, та звязали,
Та й за ребро гаком, гаком зачіпали. (2).
Висить Байда на дубочку,
Та не день, не два, та й не одну нічку. (2).
Прийшов до його цар турецький:
Ой, щож ти бачиш, Байдо молодецький? (2).
Бачу я, царю два дубочки,
А на тих дубочках сидять голубочки, (2)
Позволь, царю, лучка зняти,
Тобі на вечерю голубочка вбити. (2).
Ой, як стрельнув Байда з лука
Та попав царя поміж самі вуха. (2).
А царицю в потилицю,
А цареву дочку в саму головочку. (2).
Тобі царю в землі гнити,
Байді молодому мед-горілку пити!" (2).

15

Ой за гаєм зелененьким,
Ой за лісом за темненьким,
Ой там грає козак Нечай,
А коником вороненьким.
Ой візьме Нечай молоденький
А од брами до брами, —
Ой став класти та превражих Ляхів
Аж у чотири лави.

Ой візьме Нечай молоденький
Та од башти до башти,
Ой став Ляхів та превражих синів,
Як снопики класти.

Оглянеться Нечай молоденький
А на правее плече,
А уже в Ляхів та преворожих синів
Та кров річками тече.

Ой оглянувся Нечай молоденький
Та на лівую руку, —
Не вискочить а Нечаїв кінь
Та із лядського трупу.

Ой спіткнувся кінь гнідесенький,
На дубову тичину,
Та взяв лядський король козака Нечая
А з коня за чуприну.

А деж тая та повная рожа,
А що по тичині веться?
Отсе-ж то той козак Нечай,
Що з Ляхами бется.



IV. Станові.

А) КОЗАЦЬКІ.

1

Гук, гук, мати гук,
Та де козаки пють
І веселая та дороженька
Куда вони ідуть.

Та куди-ж вони ідуть,
Там бори гудуть:
Поперед себе вражих панів
Облавою пруть.

Зібрались вони
Під рясні дуби:
Та й чекають пана атамана
На раду к собі.

Атаман іде
Як голуб гуде;
Та під білою березою
Головку кладе.

Атамане наш!
Не дбаєш за нас:
Бо, бач наше товариство
Як розгардіяш?

Не сором тобі
Покидати нас?
І по дебрах сего ліса
Блукати без нас?

2

Засвітали козаченьки
В похід з полуночи;
Заплакала Марусенька
Свої чорні очі.
„Не плач, не плач, Марусенько,
Не плач не журися,
А за свого миленького
Богу помолися.”
Стоїть місяць над горою,
Та сонця не має,
Мати сина в дороженьку,
Слезно проважає.
„Пращай милий, мій синочку!
Та не забавляйся!
За чотири неділеньки
До дому вертайся!”
„Ой рад би я матусенько
Скорійше вернуться —
Та вже щось мій вороненький
В воротах піткнувся.
Ой Бог знає, коли вернусь,
В якую годину;
Приймиж мою Марусеньку
За свою дитину!
Прийми її матусенько
Всі ми в Божій воли,
Бо хто знає, чи жив вернусь
Чи ляжу на поли?
Ой не плачте, не журіться
В тугу не вдавайтесь,
Заграв кінь мій вороненький
Назад сподівайтесь.”

3

Ой, у полю жито
Копитами збито....
Під білою березою,
Козаченька вбито.
Ой, убито, вбито,
Затягнуто в жито,
Червоною китайкою
Лісеченько накрито.
Десь узялась мила,
Голубонька сиза,
Тай підняла китаєчку
Тай заголосила.
Приходить друга,
Та вже не така,
Підняла китаєчку
Тай поцілувала.
Приходить третя —
Із нової хати —
Було-б тобі, вражий сину,
Нас трох не кохати.

4

Не жур мене моя, мати,
Бо я й сам журюся:
Ой як вийду за ворота,
Від вітру валюся.
Осідлаю кониченька,
Коня вороного, —
Нехай несе в чисте поле
Мене молодого.
В чистім полі тирса шумить,
Катран зеленіє,
В чистім полі своя воля,
Що й серце німіє.

Ой зйду я на могилу,
Гляну — подивлюся...
Як згадаю про ту волю,
То й знов зажуруюся.

Про ту волю козацькую,
Що була — минула,
Тепер вона як дитина
В повитку заснула...

Чи довго ще буде спати?
Нема тих, що будять, —
Зісталися на сім світі
Ті що світом нудять.

5

Стоїть явір над водою,
В воду похилився:
На козака пригодонька
Козак зажурився.

Не хилися явороньку,
Ти ще зелененький;
Не журися козаченьку,
Ти ще молоденький.

Не рад явір хилитися —
Вода корінь мие;
Не рад козак журитися —
Та серденько ние.

Ой поїхав в Московщину
Тай там десь загинув...
Свою милу Україну
На віки покинув.

Казав собі насипати
Високу могилу,
Казав собі посадити
В головах калину.

Будуть пташки прилітати
Калиночку їсти,
Будуть мені приносити
З України вісти.

6

Ой запив козак, запив,
Ой та запив, загулявся,
А його кінь вороний
Та на стайні застоявся.

„Ох і коню-ж мій, коню,
Та ти, коню вороненький,
Та коню-ж мій вороненький,
Товаришу мій вірненький!

Ой порадь мене коню,
Де ми будем ніч ночувати —
Де ми будем ніч ночувати,
Хто нам буде постіль слати.”

— „Переночуем нічку
У вишневому садочку,
Переночуем другу
У темненькому луку.
Переночуем третю
В чистім степу, при дорозі,
Та на лютому морозі.

7

Козак пана не знав з віка,
Він родився на степах;
Стався птахом з чоловіка,
Бо зріс в кінських стременах.

Коли часом змучив ноги,
Під медведем в снігу спав;
Та на кожний клич тревоги
Сотню Татар навязав.

Довге море, темні гущі,
Чули голос: гура га!
Коли рідні діти пущі
Підлітали на врага.

У нас ворог не загостить,
Нам ворогом цілий мир;

Наша шабля не запостить
А все має свіжий жир.
Ми не любим довго жити,
Шаблі — сивий вус не знав;
Нам найлучше так кінчити
Як би лихий душу взяв.

8

Ой, не стелися хрещатий барвінку
Та по крутій горі;
Гей, не втішайтесь злії вороженьки
Та пригодонці моїй.
Бо моя пригдонька козацькая врода,
Як та ранная роса;
Що вітер повіє сонечко пригріє,
Та і спаде вона вся.
Що вітер повіє, сонечко пригріє,
Роса на землю впаде:
Так моя неслава, людська поговорка
Собі марно пропаде.

Наїхали пани й жида арендарі
Воли і вози забирають;
Гей беріть же ви всю худобоньку,
Не маю вам що казати.

А як жив буду, то все здобуду,
Воли і вози покуплю;
Мережені ярма, тернові занози
Ще-ж бо і сам я пороблю.
На людську славу й тую поговорку
Ще раз у Крим ісхожу;
Повні вози соли, повні мажі риби
Ще до дому привезу.

9

Пою коня при Дунаю,
Тай думаю, тай думаю;
Коню карий, коню сивий,
Чом твій козак нещасливий.

І чому-ж бо я нещасний,
Чим не козак, чим не красний;
Чи мій палаш неостривий,
Що світок мій засмучений.

Світ хороший, сонце гріє,
От заходить, вечере,
Нічка темна, не видати,
А я з кіньми мушу спати.

Спав я нічку, спав я другу,
Годі знести серця тугу,
Гоя коню, гоя сивий,
Будь ти хоч мені жичливий.

Занеси мя, де я знаю,
Де калина в темнім гаю;
Там хатина малесенька,
Там дівчина милесенька.

Вийди, вийди моя зоре,
Вийди, вийди моя доле;
Коню карий, коню сивий;
Чи я тепер нещасливий.

10

Серед поля широкого,
Дубець виростає:
Ой тим полем на воронім
Молодець гуляє.

Віють вітри, віють буйні,
Аж дуб похилився;
Скажи, скажи, козаченьку,
Куди ти пустився?

Чи ти їдеш в Туреччину,
Християн визволяти,
Чи ти їдеш на Україну
Волі добувати?

Не піду я в Туреччину,
А на Україну:
Від могили до могили
Соколом полину.

Полину я, полину я —
До могил приляжу,
Батькам нашим всю тяженьку
Недолю розкажу.

Розкажу я наше горе
Наше лихолітте;
Тепер, скажу, сердечнії,
Поб;агословіте!

Поблагословіть! погуляєм
У чистому полі:
Не чужої ми бажаєм,
А своєї долі!

Не чужого ми бажаєм,
А свого то права:
Де полягла, там воскресне
Наша руська слава!

11

Гей козаче в ім'я Бога!
Вже голосить в церкві дзвін;
Кому милий дім, небога,
За проклятим на вздогін!
Гей козаче на врага
Гура га! гура га!

Тутки гори — а там став,
Ступай, ступай куда хоч;
Через воду можна вплав,
Через гору перескоч!
Далій хлопці на врага
Гура га! гура га!

В низ ратище, очі в шлях!
Нім западе мрачна ніч,
Нім ворогів схопить страх,
Ще оточить юхи січ.
Далій, далій на врага
Гура га! гура га!

Низом списи, низом списи,
Бо вже танець ся начав;
Пропадете чорні біси,
Козак шаблю в руки взяв.
Козак летить на врага
Гура га! гура га!

12

Ой біда, біда!
Чайці небозі,
Що вивела діток
При битій дорозі!
Киги! киги!

Злетівши в гору
Прийшлось втопиться
В чорному морю!
Киги!

Жито поспіло,
Діло приспіло!
Прийдуть женці жати!
Діток забирати.
Киги! киги!

Злетівши в гору
Треба втопиться
В чорному морю!
Киги!

Ой, чайка веться,
Крилами беться!
Крилами беться!
Чого-ж їй літати?
Чого-ж їй кричати?
Киги! киги!

Злетівши в гору,
Прийшлось втопиться
В чорному морю!
Киги!

Б) ЧУМАЦЬКІ.

1

Гуляв чумак на риночку
Тай пив чумак горілочку,
Пропив воли, пропив вози
Пропив ярма, ще й занози, —
Все своє добро!

Прокинувся чумак в ранці
Та полапав у гаманці.
Всі кишені вивертає,
Аж там грошей вже не має —
Ні за що гулять!

Ой піду я до шинкарки:
„Всип, шинкарко, хоч дів кварти!”
Шинкарочка к чорту дметься,
Ще й з чумаченька сміється,
На борг не дає!

Скинув чумак жупанину:
„Всип шинкарко четвертину,
— „Ой не всиплю четвертину,
Добуть грошей хоч з полтину,
Тоді пий гуляй.”

Вийшов чумак на могилу,
Станув, глянув у долину:
Стоять воли, стоять вози,
Висять ярма ще й занози,
Не мое добро!

Ой піду я у Молдаву,
Та сім год я погорюю;
Ой сім год я погорюю,
Воли й вози покуюю, —
Впять буду чумак!

2

Гей чумаче, чумаче!
В тебе личко козаче:
Чом не рано з Криму йдеш?
Всіх чумаків не ведеш?

„Ой я рано з Криму йду,
Всіх чумаченьків веду,
Нема лише одного,
Брата мого рідного,

Шукав, шукав, не знайшов,
Взяв заплату тай пішов;
Шукав, шукав, не знайшов
Запряг воли тай пішов”.—

„Отамане батьку наш,
Порадь тепер хоч ти нас,
Що матимем робити,
Ой чим волів кормити?” —

„Ой ще хлопці не біда,
Бо є в поли лобода:
Косіть, ломіть лободу,
Забувайте на біду!”

3

Ой ходив чумак сім рік по Криму,
Та не було пригодоньки ніколи йому.
Ой їхав чумак з Криму до дому,
Сталась йому пригодонька за всю дорогу...
Сталась йому пригодонька не в день а в ночі:
Занедужав чумаченко з Криму ідучи,
При широкій доріженці воли пасучи.
Ой упав чумак, упав тай лежить, —
Ніхто в його не питає, що в його болить.
Ой болить в його серце й голова —
Помирає чумаченко, а роду нема!
Прийшов до його отаман його,
Вере його за рученьку, жалує його...
„Отамане мій, жалуй же мене: —

Скидай кожух з мене та укрій мене: —
 Бери мої воли, вози, поховай мене!
 Ой скинув чумака свиту і кожух,
 Припадає к сирій землі, теплий зводе дух...
 Ой скинув чумака з себе і кафтан:
 Воли мої половії, хто вам буде пан?"
 Та вдарили зразу у великий дзвін:
 Се-ж по тому чумакови, що ходить на Дін!
 Та вдарили зразу в дзвони уво всі:
 Се-ж по тому чумакови, що ходив по сіль!
 Ой ішли воли та в вісьмерику:
 Задзвонили в усі дзвони по тім чумаку!
 Ревнули воли у новім ярмі:
 Поховали чумаченька в чужій стороні:
 Ревнули воли, степом ідучи:
 Поховали чумаченька з Криму ідучи!

4

Ой у поли два явори, третій зелененький,
 Та занедужав у дорозі чумака молоденький.
 Чумака молоденький.

Та занедужав у дорозі, прийшлося помирати:
 „Та прошу-ж братця, всіх покірно, дайте неньці
 [знати.

Давайте неньці знати.

Та прошу-ж браця, всіх покірно, дайте неньці
 [знати

Та нехай вийде на границю чумака ховати.

Чумака ховати."

„Тай о цеж тобі, мій синочку, тяжке, важке
 життя

Що не шанував отця і неньку, такеж тобі пуття,
 Такеж тобі пуття."

„Тай нагорни, ненько моя, високу могилу,
 Тай посади, ненько моя, червону калину,
 Червону калину.

Тай почепи, ненько моя, червону хустину,
 А щоб пішла вся славонька, на всю Україну,
 На всю Україну."

5

Ой по горах сніги лежать,
 По долинах води сходять.
 А по шляхах маки цвітуть.
 Тож не маки червоненькі
 То чумаки молоденькі
 Битим шляхом у Крим ідуть.
 Гомін, гомін по діброві
 Туман поле покриває,
 Мати сина проклинає:
 „Вернись, сину до домоньку
 Змию тобі головоньку!"
 „А змий, мамо, сама собі,
 Або моїй рідній сестрі:
 Мене змиють густі дощі,
 А розчешуть густі терни,
 А висушить ясне сонце,
 А розкуйдить буйний вітер!
 Пішов чумака співаючи,
 Стара мати — ридаючи.

В) БУРЛАЦЬКІ.

1

Ой наступила та чорна хмара
 Став дощ накрапати, —
 Ой там збиралась бідна голота
 До корчми гулять.
 Пили горівку, пили наливку,
 Ще й мед будем пийти,
 А хто з нас, братця буде сміятися,
 Того будем бити.
 Ой іде богач, ой іде дукач,
 Насміхається:
 „Ой за що, за що вража голота
 Напивається?"
 Ой беруть дукуча за чуб, за руку,

Третий в шию бє:
„Ой, не йди туди, превражий сину,
Де голота пе!”
Ой пішов дукач, ой пішов богач
Не оглядався:
Він і третьому та заказував,
Щоб не сміявся.

2

Журо-ж моя жуρο,
То то-с ми й журила,
Що-с мя й молодого
З білих ніг звалила.

А я тії журі
Та не піддаюся,
Піду до коршмоньки
Горівки наплюся.

Прийшов я до коршми,
Кинув на стіл шапку:
Молода шинкарко,
Дай горівки кварту:

Дай одну, другу
А потім третю.
Як си й поміркую,
Виплю четвертую.

Браття-ж мої браття,
Горівонька песя,
Коло мого серця
Гадинонька веся.

Бо то та гадина
Всьо поле злазила,
Коло мого серця
Гніздо си встелила.

Встелила си гніздо,
Схоче й зимувати,
Прийдєсь молодому
З жалю умирати.

А й іди нетяго,
А й іди до дому,
Та звари вечеру
Мені молодому!

Прийшов я до дому,
Сміття по коліна
А моя нетяга
Лежить як відміна.

Прийшов я до дому,
Вечера при огни,
А моя нетяга
На постели стогне.

А вставай нетяго,
Давай обідати,
Скоро по обіді
Підем жито жати.

Голова мя болить
Гай в боку мя коле,
Він віри не дає,
Кажі ми йти в поле.”

Ой мав я нетяго,
Воли і корови,
Всьо пішло нетяго
На тоті дохтори.

Ой мав я нетяго
Стіжки й оборожки,
Всьо пішло нетяго
На тоті ворожки.

3

Стоїть коршма над болотом
Гей, гей! (2).
Та покрита околотом.
Я би її злотов побив,
Та що я в ній гроший пропив.

Ішов бурлак а з панщини,
Та повернув до коршмини.

Бурлак в коршмі напиває,
Господиня нарікає.

Господиня нарікає,
А господар усе лає,
„Й устань дочко, устань мати,
Дай бурлаку вечеряти!“

„Нема нічо вечеряти,
Такой лягай бурлак спати.
До порога головами,
Й а до стола та й ногами“.

Ой щеж бурлак не вложився,
Вже господар пробудився.
„Ой час бурлак уставати,
На долину воли гнати.“

Ні вмивався, ні вгортався,
Не мав ходак, не вбувався,
Не мав ходак, не вбувався,
Не мав паса, не впасався.

Ой ще до дня три години,
Бурлак з воли на долині.
Чорна хмара наступає,
Дробен дощик покропляє.

Бурлак ніжки підношає,
Свою матір споминає:
„Мати-ж моя чорнобрива,
На щось мене породила?“

Одного мя сина мала,
Бурлаком есь мя назвала.
Понад річку-сь мя носила,
Чомусь мене не втопила?“

4

Ой нема то так нікому,
Як бурлаці молодому!
Гей! гей!
Як бурлаці молодому!

Бурлак робить, заробляє,
Піт му очи заливає.
Гей! гей!

Піт му очи заливає.
Заросився, забродився,
Де ти бурлак волочився?
Гей! гей!

Де ти бурлак волочився?
Яром, яром за товаром,
А лугами за волами.
Гей! гей!

А лугами за волами.
Прийшов бурлак та до хати:
„Дай хозяйко вечеряти.
Гей! гей!

„Дай хозяйко вечеряти.
Ні палила, ні топила,
Вечеряти не варила.
Гей! гей!

Вечеряти не варила.
Лягай бурлак і так спати,
Бо нема що вечеряти.
Гей! гей!

Бо нема що вечеряти.
Ще й бурлака не послався
А хозяйн вже прослався.
Гей! гей!

А хозяйн вже прослався.
Вставай бурлак, годі спати:
Пора воли у степ гнати.
Гей! гей!

Пора воли у степ гнати.

Нема свити — не вдягався,
За волами поспішався.
Гей! гей!

За волами поспішався.
Пішов яром за товаром
А лугами за волами.
Гей! гей!

А лугами за волами.

5

Забіліли сніги, заболіло тіло,
Ще й головонька!
Ніхто не заплаче по білому тілу,
По бурлацькому:
Ні отець, ні мати, ні брат, ні сестриця,
Ні жона його:
А тільки й заплаче по білому тілу
Товариш його.
— Прости-ж мене, брате, вірний товаришу
Може я й умру!
Зроби-ж мені, брате, вірний товаришу,
З клен-дерева труну:
Поховай мене, брате, вірний товаришу.
У вишневім саду,
У вишневім садочку, на жовтім пісочку,
Під рябиною.
Рости, рости, дерево, тонке та високе,
Кучерявее!
Та розпусти гілля зверху до коріння,
Лист до долоньку!
Укрий моє тіло, бурлацькее, біле,
Та й не чорніло,
Од ясного сонця, од буйного вітру
Тай не марніло! —

6

Ой не шуми луже, дібровою дуже:
Не завдавай серцю жалю, що я в чужім краю.

Ой, я в чужім краю, як на пожарині:
Ніхто мене не пригорне при лихій годині:
Ой роблю я, роблю, робота ні за що,
Люде кажуть і говорять: „сирота ледащо!
Сирота ледащо, не хоче робити!
Ой оддати вражого сина у військо служити!“
Сирота втомився, на тин похилився,
Люде кажуть і говорять: „він мабуть упився!“
Ой піду я, піду на гору крутую,
Ой стану-ж я подивлюся на річку биструю!
Ой річенька бистренька, на її дивлюся,
Такі мене думки беруть, — піду утоплюся.
Не топися, козаченьку: марне душу згубиш,
Треба з нею в світі жити, хоч її не любиш.

Г) ОПРИШКІВСЬКІ.

1

Гей браття опришки! долійте горівки!
До ватри прикиньте ще дров;
Настрійте ми горло голосом сопівки,
А я вам співати готов.
Безпечні ми, поки землянька зелена
І листям вкриваєся ліс;
По гущах сплетених, за соснов зваленов
Там певно не знайде нас біс.
Як птицям небесним, так в скалах нам діри,
Спимо там спокійно до зізд;
Як сумрак надійде на людей, на звіри,
Ми з наших вилазимо гнізд.
Тютюну принесем з угорської границі,
Дігнати нас трудно конем;
Одежі дістанем в жидівській крамниці,
А жиди до дверні прибем.

Веселімся браття, доки еще можем,
Не довго нам жити дадуть.
Як сніги упадуть, головов наложим,
Не будем співати вже тут.

2

Ой по-під гай зелененький (2), ходить Добуш
[молоденький]
На ніженьку налягає, топірцем ся підпирає, тай
[на хлопці накликає]
Ой ви хлопці, ви молодці, а сходіться разом
[д'купці]
Бо будемо раду мати, де підемо розбивати,
Щоби Кути не минути, до Косова повернути
Тепер хлопці, ідімспати, бо маємо рано встати
Та вставайте всі раненько, убирайтеся
[борзенько]
У постолі шкірянії, у волоки шовкові.
Разом, хлопці, разом бігом, западають стежки
[снігом]
Ходіть хлопці, ба й за мною, та й у гору і скалою
Бо зайдемо та до Дзвінки, до Стефанової жінки
„Ой Добушу, ти пане наш, там пригода буде на
[наш]
„Ви на мене не вважайте, по дві кулі набивайте!
Станьте хлопці, під ворота, а я піду під віконце,
[ци спить моє любе серце]
„Чи спиш, серце, та ци чуєш; ци Добуша
[заночуєш]
„Ой, я не спю, та все чую, розбійника не зночую
А Стефана нема дома, ще вечера не готова;
Буде вона дуже пильна, всему світу буде дивна.
„Чи будеш ми отворяти, чи кажеш сі добувати?
„Не кажу сі добувати і не піду отвиряти.”
„Пусту, суко, враз до хати, щоб дверей не
[вивалити!”
„В мене двері тисовії, в мене замки сталюві.”
„Не допоможуть замки твої, як підложу плечі свої.
„Сім літ сили закохати, мої двері вилупати!”
Взявся Добуш добувати, взяли замки відлітати.
Ой лиш двері та підхилив, а вже Дзвінка з пода
[стрілив, Добушеви в серце вцілила]
Не так в серце, в праве плече, а з лівого кровця
[тече]
„Ой, ти гицлю, ти Дзвінчуку, тось ти мя зів
[через суку]

Треба було не гуляти суці правди не казати.
Бо у суки тільки віри, як на бистрій воді піни.”
Ой Добушу, Добушуку, чомусь не вбив тоту
[суку?”
„Чи же я її убити мав, коли ї вірне кохав.”
Ой Добушу, ти пане наш, велика пригода на
[наш]
Ой куди ми не бували, та ми зради не видали,
А су зрада ба й над нами, молодими легинями!”
„Ой, ви хлопці, ой ви мої, возьміть мене з хати
[тої,
Возьміть мене на топори, занесіть мя в Чорну
[Гору,
В Чорну Гору занесіть мя, на дрібний мак посічіть
[мя,
Най ся Ляхи не збиткують моє тіло не
[чвертують.
Сріблом-злотом поділіться, а самі вже
[розходіться,
Але не йдіть розбивати, людську кровцю
[проливати,
Людська кровця не водиця, проливати не
[годиться.”
Вняли Ляхи, всіх забрали назад руки повязали,
[до коней подприпинали.
Ой Добушу, ти пане наш, велика пригода на
[наш]
„Дож ми будем зимувати, тай літечко літувати?”
В Станіславові на риночку, в тяжких дибах
[в залізочку:
Там будете почувати, будуть Німці тіло драти.

3

Повернув я з Сибіру,
Та не маю волі:
Хоч, здається, не в кайданах (2)
А всеж нема волі. (2).
Маю жінку, маю діти,
Та я їх не бачу...
Як згадаю про їх долю (2)
Сам гірко заплачу. (2).

Зібрав собі славних хлопців —
Щож кому до того?
Засідаєм при дорозі (2)
Ждать подооржного. (2).

Чи хто їде, чи хто їде,
Так час нудно ждати,
Що не маю пристанища, (2)
Ані своїй хати. (2).

Асесори, ісправники
За мною ганяють.
Вони людей більше вбили, (2)
Ніж я гріхів маю. (2).

Зовуть мене розбійником
Кажуть, — розбиваю,
Щеж нікого я не вбив, (2)
Бо сам душу маю. (2).

З багатого хоч я візьму,
Убогому даю.
А так гроші поділивши, (2)
Гріха я не маю. (2).

За Сибіром сонце сходить,
Хлопці не зівайте:
Ви на мене Кармелюка (2)
Всю надію майте! (2).

Д) ПОБУТОВІ.

1

Чорна ріля заорана, гей, гей!
Чорна ріля заорана,
І кулями засіяна,
Білим тілом зволочена, гей, гей!
І кровю сполочена.

Лежить воїн на купіці, гей, гей!
Лежить воїн на купіці,
Накрив очі червоною,

Червоною китайкою, гей, гей!
Накрив очі китайкою.

Ані трумни, ані ями, гей, гей!
Ані трумни, ані ями,
Ані батька, ані мами,
Ані кому зазвонити, гей, гей!
Ані кому зазвонити.

Звонять коні копитами, гей, гей!
Звонять коні копитами,
Товариші острогами,
Звонять коні копитами, гей, гей!
Товариші острогами.

Летить ворон з чужих сторон, гей, гей!
Летить ворон з чужих сторон,
На могилі усідає, —
Очи ему випиває, гей, гей!
Очи ему випиває.

Ходить мати гукаючи, гей, гей!
Ходить мати гукаючи,
Сина свого шукаючи,
Ой я твого сина знаю, гей, гей!
Бо я з нього пояс маю.

Скажи мені ворононьку, гей, гей!
Скажи мені ворононьку,
Чи мій синок еше живий,
Чи очі его сивенькі, гей, гей!
А чи уста его румяненькі.

Уста его вже синенькі, гей, гей!
Уста вже його синенькі,
І волосся вже чорненьке,
На личко му усідаю, гей, гей!
Ему очі випиваю.

2

Ми в луг підем всі з косами
І як станем в ряд,
Луг устелиться травами

Скошений під лад:
Кожний з нас тугий легинь,
А всі разом як один.

Як нам коси затупіють,
Поклепом клеветцем:
Руки наші не омліють,
Скосим дуг бігцем:
І аж тоді відпічнем
Як травицю всю зітнем.

Єсть куда гуляти к волі,
Батько наш Трохим:
Дасть нам хліба, дасть нам соли,
З косами за ним:
А як вийде Оля к нам,
Скаже: Слава легиням.

3

Закувала та сива зазуля
Ранним ранком на зорі,
Свою долю викликали:
Ой, заплакали хлопці-молодці
Гей! гей! та на чужині, в неволі, в тюрмі.
Вони плакали, — гірко ридали,
„Ой повій, повій та буйнесенький вітре

Та понад море;
Та винеси нас із кайданів з неволі
В чисте поле,
Та понеси на Вкраїну...
А на Україні,
Там сонечко сяє,
Козацтво гуляє,
І нас виглядає.”

По синьому морю
Байдаки під вітром гуляють,
Братів щоб ратувати,
Запорожці чим дуж поспішають;
Гей, як зачули турецькі султани,
Та і звеліли ще гірші кувати кайдани.

4

Кажуть люде щом щаслива, нічим не журюся,
А не знають, що я нераз слезами заллюся,
Нещаслива вродилася, нещаслива згину,
Мене мати породила в такую годину;

Весно моя, весняночко, усім несеш дари,
Тільки мені нещасливий жадної поради.
Пливуть мої дні за днями і літось за літами,
А я щастя не зазнала, жаль мені за вами!

Перші літа минулися, я їх не числила,
Во кожда годиноська була мені мила,
Літа-ж мої молодії, літа молоденькі!
Маєте будь нещасливі, будьте коротенькі.

Чом ти мене, моя мати, в зілля не купала?
Чом ти мене, моя мати, на смерть не залляла?
Нещаслива вродилася, нещаслива згину:
Менеж мати породила в такую годину.

Чом ти мене, моя мати, в церкву не носила?
Що ти мені у Господа долі не впросила?
— В церкву тя носила доню, Богу молилася;
Така-ж тобі, моя доню, доля судилася.

5

Стоїть гора високая,
По під горою гай,
Зелений гай, густесенький,
Неначе справді рай;
Під гаєм веться річенька,
Як скло вода блищить.
Долиною зеленою
Кудись вона біжить.
Край берега у затишку
Привязані човни,
А три верби схилилися,
Мов журяться вони,
Що пройде любе літечко,
Повіють холода,

Осиплеться з них листячко —
 І понесе вода;
 Журюся й я над річкою...
 Біжить вона, шумить
 А в мене чуле серденько
 І мліє і болить.
 Стоїть гора високая,
 Зелений гай шумить,
 Співають пташки голосно
 І річенька блищить...
 Як хороше, як весело
 На білім світі жить!...
 Чого-ж у мене серденько
 І мліє, і болить?
 Болить воно та журиться,
 Що вернеться весна,
 А молодість... не вернеться,
 Не вернеться вона.

6

Зажурилася (2) бідная удовонька,
 Що не скошена, не згромаджена зелена
 [отавонька.
 Наймила вона си (2) косариків чотири,
 Щоби скосили тай згромадили всі гори тай
 [долини.
 Косарі косять (2) а вітер повіває,
 Шовкова трава зелененькая на косу налягає.
 Шовкова трава зелененькая на косу налягає,
 Молодий жовняр (2) на ворон коню грає,
 Молодий жовняр (2) на ворон коню грає,
 Молода вдова (2) а й за жалю умліває.
 Кличе синопька (2) „йди сину громадити!“
 А синок каже (2): „та йду до коршми пити!“
 Кличе вона го (2): „та йди копиці класти!“
 А синок каже (2): „я піду ляжу спати“.

7

Ой там за горою та за кременною,
 Не по правді жие чоловік з женою.
 Вона йому стелить білу постеленьку,
 А він їй готує дротяну нагайку.
 Біла постеленька порохом присіла,
 Дротяна нагайка кровю обкипіла.
 Ой мужу-ж мій, мужу, не бий мене дуже,
 В мене тіло біле, болить мене дуже!
 Пусти мене мужу в вишневий садочок,
 Та най тобі урву рожевий квіточок.
 Взяла рожу-квітку, тай вергла на воду:
 „Плини, плини, роже-квітку, аж до мого роду.
 Плини, плини, роже-квітку плини по Дунаю,
 Як увидиш мою неньку, приплини до краю.“
 Вийшла стара мати в Дунай воду брати,
 Як узріла рожу-квітку то взяла плакати.
 „Де-ж ти, роже-квітку, тут ся обьявила,
 Відай тебе моя донька й опустила?“
 Ти гадала, мати, що мя не згодуєш,
 Далась мене за нелюба, а тепер бануєш!
 Ти гадала мати, що мя ся не збудеш,
 Така прийде годинонька, що плакати будеш”.

8

Ой пущу я кониченька в саду,
 А сам піду к отцю на пораду.
 Отець мій по садочку ходить,
 За поводи кониченька водить.
 „Ой на, сину, коника, не гайся,
 Щоб від того війська не zostався!“
 Військо йде, хоруговки мають,

Попереду музиченьки грають.
Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к неньці на пораду.
Ненька моя по садочку ходить,
На рученьках сорочечку носить.
„Ой на сину, сорочку, не гайся,
Щоб ти того війська не zostався!“
Військо йде, хоруговки мають,
Попереду музиченьки грають.
Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к милій на пораду.
Мила моя по садочку ходить,
На рученьках мале диття носить.
„Ой на милий, дитину — загайся,
Щоб від того війська та й zostався.“

9

Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким,
Там орала дівчинонька воликом чорненьким.
Орала, орала, не вмiла гукати,
Запросила козаченька на бандурці грати.
Козаченько грає, бровами моргає,
Вража-ж його матір знає на що вони моргає.
Чи на мої воли, гей чи на корови,
Чи на мое біле личко, чи на чорні брови.
Воли поздыхають, бочисті корови,
Біле личко не злиняє та й ні чорні брови.

10

Щож я буду бідний діяв,
Що я жита не посіяв?
Гречка ми ся не вродила,
Долеж моя нещаслива!

Сусід оре, сусід сіє,
У сусіда зеленіє;
А у мене не орано
І нічого не сіяно.

У сусіда хата біла,
У сусіда жінка мила;
А у мене ні хатинки,
Нема щастя, нема жінки.

За сусідом молодиці,
За сусідом і вдовиці,
І дівчата поглядають,
Всі сусіда поважають.

У сусіда обороги,
У сусіда повні стоги,
А у мене ані нивки,
Ані сіна стебелинки.

Піду межі ліси гори,
Піду межі темні бори,
Тай там буду смерти ждати,
На недолю нарікати.

11

Ой летіла зазуленька, тай стала кувати;
Зачекайте, добрі люде, щось маю казати!
Як я до вас повертала, гаї зеленіли,
Сіла собі в темнім лісі, трохи відпочила,
Загуділо, задудніло, я ся обернула:
Таке диво побачила, щомся аж забула:
Аж свобода перед собов та панщину гнала;
Загнала ї в дебри, ліси, щоби там пропала.
А за нею пани бігли, зачали просити:
„Вертай, вертай панщинионько нема відки жити.“
А панщина відповіла: „Я тому не винна,
Самісьте мя відправили, я вам була вірна.“
„Ми невмієм молотити, наші жінки жати,
Ми не знаєм як то тяжко на хліб працювати.“

12

Сонце западає за високі гори;
Товар повертає до свої оборои,
Лиш я нещасливий без кута, без хати,
Де голову склоню, не знати, не знати.

Лист гонить вітрами хоч колись спочине,
А лодя водами берега достигне;
Лиш я, дощ і бурю терплю бідолаха,
Слота і погода, то мені однака.
Як голуб сивенький не верне до ночі,
За ним друг миленький виглядає очі;
Лиш мене нікому нема хоч спігнути...
Довго-ж так на світі в самотности бути?
Виджу, в супокою живуть другі люде,
Красною весною дихають їх груди;
Лише мое горе нігде не лишилось,
Щоби хоч годинку серця не мутило.

13

Ой закувала сива зазуленька
Ї у вишневому саду,
Ой виправляла мати свого сина
До цісаря на війну.

„Ой іди сину, любая дитино,
Не довгося забавляй,
Ой за рік за два, за неділь чотири.
До дому ся повертай.”

„Ой, панбіг знає, панбіг то відає,
Гей чи я й повернусь.
Ей щось бо мій, кінь вороненький
Ї у воротях спотикнувся.”

„Ой не бий сину коня в головоньку,
Не будеться спотикати,
Ей не зрадь сину людської дитини;
Не буде тя Бог карати.”

„Ой не бив жеж я коня в головоньку,
Він ся таки й спотикав,
Ой не зраджав я людської дитини,
За що-ж мене Бог скарав?”

14

Гай з-за гори, з-за крутої
Орли вилітають;
Не зазнала я роскоші —
Вже літа минають!

Запрягайте коні в шори,
Коні воронії,
Доганяйте літа мої,
Літа молодії.

Ой догнали літа мої
На калиновім мості:
— Гей, верніться, літа мої,
До мене хоч в гості!

— Не вернемось, не вернемось,
Бо нема до кого:
Та було нас шанувати,
Як здоровля свого.

15

По дорозі жук, жук,
По дорозі чорний,
Подивися, дівчинонько,
Який я моторний!
Який я моторний!
І в кого я вдався!
Хиба даси копу гроший,
Щоб поженився!”
— „По дорозі галка, —
Подивися-ж козаченьку,
Яка-ж я моторна!
Яка-ж я моторна,
Гнучка, чорнобрива, —
Як побачиш то заплачеш,
Що я вередлива!”

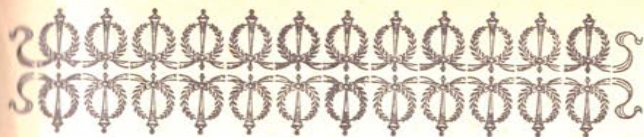
16

Нащо мені чорні брови,
Нащо карі очи,
Нащо літа молодії,
Веселі, дівочі?
Літа молодії
Марно пропадають:
Очи плачуть, чорні брови
Од вітру линяють.
Серце вяне, нудить світом,
Як пташка без волі:
Нащож мені краса моя
Колиж нема долі?...

17

Ой одна я, одна,
Як билинонька в полі,
Та не дасть мені Бог
Ані щастя ні долі.
Тільки дав мені Бог
Красу, карії очи —
Тай ті виплакала
В самотині дівочій.

Ані братика я,
Ні сестрички не знала,
Між чужими зросла...
Та вже вянути стала...
Деж дружина моя,
Де ви, добрії люди?
Їх нема, — я сама,
А дружини й не буде! —



V. Любовні.

1

Ой місяцю, місяченьку,
Не світи нікому!
Тільки мому миленькому,
Як іде до дому.

Ой місяцю, місяченьку
І ти зоре ясна!
Ой світи там на подвірю,
Де дівчина красна.

Ой місяцю, місяченьку,
Зайди за комору!
Нехай же я з своїм милим
Трохи поговорю.

Світи йому ранесенько
Тай розганяй хмари,
А як же він иншу має
То зайди за хмари.

Ой місяцю, місяченьку,
Світи, не ховайся,
Хоч поїдеш мій миленький,
Хутко повертайся.

Світив місяць, місяченько,
Тай зайшов за тіни,
А я бідна гірко плачу,
Зрадив мене милий.

Два лебеді на тій воді,
Оба си біленькі:
Не будемо серце в парі,
Бо ще молоденькі.

Два лебеді на тій воді
Днює і ночує;
Ой не будем серце в парі,
Душа моя чує!

2

Широкее болонячко вода залляла,
Полюбив я дівчиноньку, мати не знала;

Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє.
Людське, не моє.

Носив я їй подарунки, виділи люди,
Я си думав молоденький що моя буде;

Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє.
Людське, не моє.

Ой вийдуж я в чисте поле, орли воду пють,
Ото мое коханятко до шлюбу ведуть:

Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє.
Людське, не моє.

Один веде за рученьку, другий за рукав,
А мені ся серце крає, що їй не взяв.

Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє.
Людське, не моє.

3

Ангел ночі над землею
Тихо віє вже крилом,
Божий мір з його семею
Спочиває тихим сном.

Тільки зірки в небі сяють,
Шепче лист, шумить ручай,
Із собою розмовляють,
Шепчуть все: кохай, кохай...

А серденько так і бється
Сизим голубком в грудях...
Стогне, мліє і здається,
Що горить, горить в огнях.

Місяць хмарою закрився
Від заavidливих очей,
За діброву вже спустився
Далі, далі від людей.

Вже година та близенько,
Вже настав умовний час...
Жду тебе моє серденько,
Темна ніч закриє нас!...

4

Ах, скільки струн в душі дзвенить,
Ах, скільки срібних мрій літає,
В які слова людські їх впить,
Ні, слів людських для їх немає...
Вониж так прагнуть в слові жить... (2).

Так часом весь в огні горить,
Стражда закоханий до краю,
І слів не зна, в які він влить
Зумів любов свою без краю...
Вонаж чека їх і мовчить... (2).

5

Ах, я нещасний, що маю діяти,
 Полюбив дівчину, тай не можу взяти;
 Тим не можу взяти, що я небогатий,
 Доле-ж моя, доле, який я нещасний.
 Хлопче-молодче, який ти ледащо!
 Задумав жениться, сам не знаєш на-що,
 Будеш мати жінку, а не буде долі,
 І сам почорнієш, як билина в полі.
 Хлопче молодче з чорними очима!
 На що тобі жінка, камінь заплечима?
 Будеш гірко плакати, долю проклинати,
 Будеш рученьками сльози утирати.

6

Баламуте іди з хати,
 Хочеш мене розкохати,
 Всі ви хлопці баламути. } 2
 Розкохати тай забути, —

Поки тебе не любила,
 Доти-ж в світі тільки жила,
 А тепер я гірко плачу } 2
 Поки тебе не побачу.

Баламуте, бійся Бога,
 Ти богатий, яж убога, } 2
 Не женися ти зо мною,
 Бо закланеш долю свою.

Очки чорні, як черночок,
 Брівки рівні, як шнурочок,
 Лице біле, румяненьке } 2
 Серце мое коханеньке.

Баламуте всего світа,
 Баламутиш мої літа, } 2
 Баламутиш мою душу,
 Через тебе згинуть мушу.

7

Бистра вода, бистра вода,
 Беріженьки зносить,
 Молодий стрілець, молодий стрілець
 Отамана просить:

„Пустиж мене отамане
 Із поля до дому,
 Бо заплакала, бо затужила
 Дівчина за мною.”

„Пущу тебе, пущу тебе,
 Але не самого,
 Скажу осідлати, скажу осідлати,
 Коня вороного.”

8

Будь ми здорова, ти дівчино моя,
 Не забувай мене, коли ласка твоя.
 Я в дорогу виїжджаю, на серденьку тугу маю,
 Тугу великую, тебе молодую.

Став милий в дорозі, коня попасає,
 Несуть йому вісти, дівча заручають.
 Най вони і заручають, щей воїн ї не звінчають,
 Не розлучать люде, вона моя буде.

9

Була дівчинонька любка,
 З далекого поля,
 Була мила як голубка,
 Гарна мов тополя.
 Ох! як пташка шебетала
 Серце в мені грало,
 Та не довго тут гуляла, } 2
 Все з нею пропало.

Пройшло літо. Вже у полі
 Холод, вітри вуться,
 Ох! нестало миленької

З очий сльози лютяся.
Щастя з нею відлетіло
Деж знайдеш? у небі!...
Серце зсохло, та змарніло } 2
Мов рибка на греблі.

Деж поділась пташка мила
Скажіть ясні зорі?
Чи за море полетіла,
Чи втікла на борі?
Чи на пущі, чи за морем,
Небарисяж рідна,
Бо без тебе змоглась горем } 2
Головонька бідна.

Твої очі, очі ясні
Як зіроньки сяють,
Твої губки, губки красні
Як коралі грають.
Нехай сяють очі ясні,
Нехай всіх чарують,
Твої губки лиш прекрасні } 2
Других не цілують.

Дарма, трудно відгадати
Де хмари беруться?
Трудно сльозам раду дати
Коли самі лютяся!...
Нехай лютяся річеньками
Несохнуть повіки,
Колись мила рученьками } 2
Утре їх на віки.

10

Було не рубати зеленого дуба,
Було мя не брати, колим ти не любя,
Ой мати, мати калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межи люде,
Чей мені легше буде.

Було не рубати зеленої ліщини,
Було мя не брати молодой дівчини,
Ой мати, мати калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межи люде,
Чей мені легше буде.

Було не копати під порогом ями,
Було мя не брати від рідної мами,
Ой мати, мати калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межи люде,
Чей мені легше буде.

Нехай загородять, куда нелюб ходить,
Нехай стежка буде, куда добрий ходить,
Ой мати, мати калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час мені межи люде,
Чей мені легше буде.

11

В гаю зеленім раз зі мнов, ягідки він збирав,
Святу відкрив мені любов, мене ягідков звав
Солодкий чар любовних слів, він в душу вляв } мені,

Він перший раз сказав мені: „Люба люблю } тебе!”

Ой гаю, гаю, раю мій, що сталося мені,
В душі тих слів чарівний спів, звенить ми в день } і в сні.

А в кождім слові мов живе, любляче серце бе,
Немов хтось вічно кличе все „Люба люблю } тебе!”

12

В неділеньку вранці ідуть новобранці,
А мій милий чорнобривий у білій катанці (2).

„Чекай милий хлопче, най припну ти рожу!”
„Не чекаю, серце моє, чекати не можу!” (2).

„Бо ті твої рожі, сльозами зрошені!...
Повідав ми тарабанчик, що ми розлучені. (2)

Але як убють мя, коби посадили
Ту червону рожу на моїй могилі. (2).

Та рожка прийметься, моя розцвітеться, —
Під зеленов муравою серце стрепенеться”. (2).

13

Гуляли. Гусли розривались
Гули цимбали, бас ревів,
Як вихор легіні літали,
Кружок дівчат як мак лелів.
Ї мене тягли вни до гуляння...
„Не піду, братчики, я з вами!

Бо у кутку на цвинтарі —
Ох братчики милі!
Стоять свіжі, непорослі
Дві чорні могили!
А там попи поховали
В неділеньку в ранці
Тихесенько без гомону
В одну новобранця,
А у другу ту дівчину
З чорними очима!...
Ви знали її? — хатиночка
В гаю при долині?...
Обоє їх ховали
Черці як голуби!
Ви гуляйте, а я більше
Гуляти не буду!...”

14

Забудь мене, мене забудь,
Як нам колись жевріла груди,
Як серце рвалось колись —
Ми розійшлись.

Ми мали сльози у очах,
Як ми ішли в противний шлях,
Я плакав з горя, але ти —
З щасливости...

Тобі зазуля на весні,
Кувала радість, а мені
Вороння крякало сумне —
Забудь мене...

15

Зажурилась дівчинонька, ручки заломала;
Сіла, голову схилила, тай плакати стала.
Жадного так не любила, хоть їх було сила,
Бодай тебе, мій козаче, була не любила.
Бо я тебе полюбила серцем і душою,
Я без тебе жить не можу, гину за тобою.
Ой у полі дві тополі вітер їх хитає,
А той милий через люде мені ся кланяє.
А щож мені по тополі? ягідок не має
А щож мені по поклоні? як його не має.
Вже заросли ті стежечки мохом і травою,
Де ходили, говорили, серденько з тобою.
Де ходили, говорили, з тобою серденько,
Де ти мені обіцявся вертатись хутенько.
А тепер же не вертаєш, — мене забуваєш,
А вороги мене дражнять, що иншу кохаєш.
А вжеж-ж тії вороженьки, правду вони кажуть,
Як прийдеш, тобі мою могилу покажуть.
І ти станеш на тій землі, де моя могила;
Тоді собі спогадаєш, кого я любила.
А я буду на тім світі та-й Бога просити,
Щоби не дав тобі тут а иньшої любити.

16

За твої дівчино личенька пишні,
За твої дівчино устенька-вишні,
Віддавби любонько,
Моя голубонько

Всі свої мрії колишні.

Мила, очі твої сині,
Незабудьки при долині,
Віддавби любонько,
Моя голубонько,

Всі свої мрії колишні.

За твої дівчино чорнії брови,
За твою дівчино каплю любови,
Віддавби любонько,
Моя голубонько,

Всі свої юні розмови.

Люба, очі твої сині,
Незабудьки при долині,
Віддавби любонько,
Моя голубонько,
Всі свої юні розмови.

17

Зілля мое василеньку, зілля мое василеньку
Плекала я доглядала, до схід сонця підливала,
До схід сонце підливала, миленького виглядала
Прийшов нелюб у неділю, та позривав мое зілля
Та позривав мое зілля, для другої на весілля!

18

З тої гори високої вітер повіває,
Сивий голуб голубочок голубки шукає:
„Яка-ж тота голубочка, яка-ж вона мила?”
Не маленька, рум'янінька, сама чорнобрива.”
„Ой прилітай сивий пташку, та мій сивий орле!
Ой хто-ж мене молоденьку до себе пригорне?
Ні щирости, ні милости, ні пожалування,
Чорним очам нема спання, рукам спочивання.
Ой, як маєш говорити, говори сердечно!
Як не має говорити, умирай конечно.
Ти умирай із вечера а я із поранку,
Кажемо ся положити разом в одну ямку.
Кажемо ся положити разом головами,
Тоді буде розмовонька хоч там межи нами.
Як зійдеш гора з горою, одна із другою,
Тоді буде розмовонька мій милий з тобою.”

19

І богата я,
І вродлива я,
Та не маю собі пари,
Безталанна я!
Тяжко, тяжело в світі жить
І нікого не любить,
Оксамитові жупани,
Одинокій носить!
Полюбилась би я,
Одружилась би я,
З чорнобривим сиротою,
Та не воля моя!
Батько й мати не сплять,
На сторожі стоять,
Не пускають саму мене
У садочок гулять!
А хоч пустять, то з ним,
З препоганим старим,
З моїм нелюбом багатим,
З моїм ворогом злим!

20

Із-за гори, із-за ліса
Вітрець повіває;
Скажи, скажи, тихий вітре,
Як ся мила має?

Чи здорова, чи весела,
Личко рум'яненьке?
Чи сумує, чи горює,
Чи личко бліденьке?

Бо я тужу, бо я плачу,
Сльозами вмиваюсь,
Веселої години
Вже не сподіваюсь.

Як би мені крильця мати,
Соколом злетіти, —
Тяжку тугу із серденька
При милій розбити!

Ой літавбим, ой літавбим
Що—день і що ночі,
Щоби милій у сивенькі
Надививсь очі;

Ой пішовби-м, ой літавби-м
Світом білесеньким,
Щоби мені натішитись
Личком рум'яненьким;

Ой літавби-м, ой літавби-м
Лісами, горами,
Щоби мені натішитись
Милими словами!...

21

Із сліз моїх любко, вродилось
Багато пахучих квіток,
Зітхання мої обернулись
У хори співучих пташок.

Як що ти мене покохаєш,
Дарую всі квітки тобі,
І в вікнах твоїх соловейки
Заступлять дорогу журбі.

22

Їхав козак за Дунай, сказав: Дівчино прощай
Ти конику вороненький, неси та гуляй!
Вийшла ручки заломавши і тяженько

[заплакавши:

„Як ти мене покидаєш, тільки подумай.”
„Білих ручок не ламай, ясных очей не стирай;
Мене з війни із славою к собі очідай!”
„Не хочу я нічого, тільки тебе одного;
Ти будь здоров мій миленький, а все пропадай!”
Постій, постій мій козаче, твоя дівчинонька

[плаче,

На когоч ти покидаєш, тільки подумай?
Свиснув, крикнув на коня; „Оставайся здорова!
Як не згину, то вернуся через три года!”

23

Їхав козак на війноньку,
Пращав свою дівчиноньку
Пращай миленька,
Чорнобривенька,
Я йду в чужу сторононьку.

Подай дівчино хустину,
Бо як-у бою загину:
Накриють очі,
Темної ночі.

Лекше в могилі спочину.

Лихії люде на силу
Взяли нещасную милу, —
А серед поля
Гнеться тополя
Тай на стрілецьку могилу.

24

Козак відїзджає,
Дівчинонька плаче:

„Куда їдеш козаче?

Козаче соболу,
Возьми мене із собою,
На Вкраїну далеку!”

„Дівчинонька мила,
Що будеш робила
На Вкраїні далекій?”

„Буду хусти прала,
Зеленее жито жала,
На Вкраїні далекій.”

„Дівчинонько мила,
Що будеш ти їла,
На Вкраїні далекій?”

„Сухий хліб з водою,
Коби милий із тобою,
На Вкраїні далекій!”

„Дівчинонько мила,
Де будеш ти спала,
На Вкраїні далекій?”

„В степу під вербою,
Коби милий із тобою,
На Вкраїні далекій!”

25

Колись, було, виходила в садочок зелений,
Коханая, єдина, дівчина до мене.

Колись, було, пригортала, щиро цілувала,
Оченьками, зіроньками в душу зазирала.

А тепер садок той любий снігами покритий,
А тепер вже дівчиноньці в його не ходити.

А тепер вже мені милу тай не обіймайт,
Оченьками в мою душу їй не зазирати.

26

Коло млина яворина, зацвила калина,
Навчилася в саду спати молода дівчина.

Навчилася в саду спати поміж яворами,
Бо хотіла розмовляти по межі стрільцями.

Пусти мене, моя мати, в садок погуляти,
Як запіють перші півні, йду до дому спати.

Піють півні, піють другі, курка ся кокоче,
Кличе мати вечеряти, а дочка не хоче.

„Вечеряй ти моя мати, що ти наварила,
Бо вже мені молоденькій вечеря не мила.”

Коня ведуть, тіло несуть, кінь головку клонить,
За ним, за ним дівчинонька білі ручки ломить.

Коня ведуть, тіло несуть, кінь копитом креше,
За ним, за ним дівчинонька русу косу чеше.

27

Котилися вози з гори,
Поламали шпиці;
А вжеж мені не ходити
На ті вечерниці.

А вжеж мені не ходити,
Куди я ходила:
А вжеж мені не любити,
Кого я любила.

Котилися вози з гори,
На долині стали;
Кохалися, любилися,
Тепер перестали.

Кохалися, любилися
Яї голубів пара;
Ой а тепер розійшлися,
Як чорная хмара.

28

Лети пташко, геть від мене
В далеку дооргу,
Скажи милій, що без неї
Вже жити не могу.

Скажи все їй, що я чую,
Бо я сам не смію,
Та й як щиро її люблю,
Вимовить не вмію.

А ти, красна і маленька
Маєш голосочок,
Дзвонить-лється так розкішно,
Як срібний дзвіночок.

Вонаж тебе послухає
Тихенької ночі,
Може й слізенька дрібная
Скрасить її очі.

29

Летів орел понад море,
Тай став голосити,
Ой як тяжко убогому,
Богату любити.

Ні там щастя, ні там долі,
Де багаті люде,
Хто злучиться, кохаючи,
Тому гаразд буде.

30

Люблю тебе мій миленький,
Люблю щиро дуже,
Без тебе і світ не милий, } 2
І про все байдуже.

Дівча, серце мое, рибко,
Що-ж тобі казати?

Я бажавби одну тебе } 2
Увесь вік кохати.

Не діждуться воріженьки,
Щоб нас розлучити;
Нехай краще вчаться у нас, } 2
Як треба любити.

31

Марусенька по саду ходила,
Козаченька за ручку водила,
Ягідки вона збирала,
Козаченька годувала,
Все думала, що він буде мій. (2)

Козаченьку, мене знеславляють,
Воріженьки тебе відмовляють,
І я сама тее бачу,
Не раз, не два на день плачу,
Аж думала, що ти будеш мій. (2)

Ой пощож я по воду ходила,
Козаченька вірно полюбила,
Полюбила козаченька,
Пригорнула до середнька,
Все думала, що він буде мій. (2).

32

На що, на що тобі питати,
Чи я люблю тебе, чи ні...
О, легче серце розірвати,
Ніж знати відповідь мені.

Чи я люблю тебе, не знаю,
Спитай в ночі у срібних зір,
Весною вслухайсь в шелест гаю,
Вдивися в даль зелених гір.

Спитай у чайки, що голосе,
Спитай у хмар, що сльози ллють,

Піди на спалені покоси,
Що в раз останній роси пють.

Спитай, бо я сказати без сили...
Я знаю тільки те, що підеш ти,
І вирита могила,
І згасло сонце золоте.

33

На що мені чорні брови?
На що карі очі?
На що літа молодії,
Веселі, дівочі?

Літа мої молодії
Марно пропадають,
Очі плачуть, чорні брови
Від вітру линяють.

Серце вяне, нудить світом,
Як пташка без волі.
На щож мені краса моя
Коли нема долі?

Тяжко мені сиротою
На тім світі жити:
Свої люде — як чужії,
Ні з ким говорити.

Нема кому розпитати,
Чого плачуть очі;
Нема кому розказати,
Чого серце хоче:

Чого серце як голубка
День і ніч воркує;
Ніхто його не питає,
Не знає, не чує.

Чужі люде не питають,
Тай на що питати?
Нехай плаче сиротина,
Нехай літа тратить!

Плач-же серце, плачте очі,
Поки не заснули,
Голоснійше, жалібнійше,
Щоб вітри почули:

Щоб понесли буйнесенькі
За синее море,
Чорнявому, зрадливому
На лютеє горе!

34

Не сон трава на могилі
В ночі процвітає:
То дівчина заручена,
Калину сажає,
І сльозами поливає,
І Господа просить:
„Пошли Боже, дощі в ночі
І дрібнії роси,
Щоб калина прийнялася,
Розпустила віти:
Може пташкою прилине
Милий з того світа.
Зовю йому кубелечко
І сама прилину,
І будемо щебетати
В купці на калині.
Будем плакати щебетати,
Тихо розмовляти,
Будем в купочці у ранці
На той світ літати.”

35

Не співай по весні,
Соловейку, мені,
Сидячи у бузку на тичині,
Про щасливі дні,
Що мов наче вві сні
Задля мене минулися нині.

Не багато щось їх,
Днів щасливих отсих
На своєму віку їх зазнаю;
І загра гіркий сміх
На устах враз моїх,
Як коли я ті дні нагадаю.

36

Ніжна, ніжна, мов росинка
Доторкнулась струн мені...
І мов думка невидимка
Зникла, щезла в далині.

Легше проміння ясного,
Мов легкий вітрець весни
Впав до серденька мого
Погляд, любий чарівний.

Сон кохання, сон надії,
Тихо в серденьку бренить
І крилата, вільна мрія
За тобою вслід летить.

Шепіт степу, гомін гаю
І срібляста ночі тінь,
Сяйво сонця, втіхи раю
І небесна височінь.

Все нагадує про тебе,
Квітко люба запашна!
Ніжно вабиш ти до себе,
Мов надземная тайна.

37

„Ні мамо не можна нелюба любить!
Нещасная доля із нелюбом жить.
Ох, тяжко, ох важко з ним річ розмовляти,
Хай лучше буду я весь вік діувати.”

„Хібаж ти не бачиш, яка я стара?
Мені в домовину лягати пора.

Як очі закрию, що буде з тобою?
Останешся доню весь вік сиротою.

А в світі якеє життя сироти?
І горе і нужду терпіти меш ти.
Я, дочку пустивши, мовляв на поталу,
Стогнать під землею як горлиця стану.

„О, мамо, голубочко, не плач, не ридай,
Готуй рушники й хусти вишивай,
Нехай за нелюбом я счастья утрачу,
Ти будеш весела, одна я заплачу!”

Гень там, на могилі, хрест божий стоїть,
Під ним рано й вечір матуся квилить:
„О, Боже мій милий! що я наробила!
Дочку, як схотіла, із світа згубила!”

38

Ніч, яка Господи місячна, зоряна —
Ясно, хоч голки збирай;
Вийди кохана, працюю струджена, —
Хоч на часочок у гай!

Лихо забудемо тут під калиною, —
І над панамі я пан!
Глянь моя рибонько, срібною хвилею
Стелиться полем туман;

Став зачарований, промінням всипаний,
Чи загадався, чи спить;
Ген на стрункій та високій осочині
Листя пестливо тремтить.

Небо глибоке засіяне зорями —
Що то за божя краса!
Зірки в горі миготять над тополями —
Так одбиває роса.

Ти не лякайся, що свої ніженьки
Вмочиш в прозору росу,
Яж тебе, любая аж до хатиноньки
Сам на руках однесу.

Та не лякайся, що змерзнеш лебеденько,
Тепло — ні вітру, ні хмар;
Я пригорну тебе до свого серденька
А вонож палке як жар!

39

Ой дівчино, дівчинонько,
Як я тебе покохав,
Я до тебе рано й вечер
Тверду стежку видоптав.

Допчи, допчи милий хлопче,
Допчи стежечку тверду,
А я на тій твердій стежці,
Клен деревце посаджу.

Рости, рости клен деревце,
Ген у гору високо,
Поховали миленького
В сиру землю глибоко.

40

Ой зелений маю, маю,
Тай зелений гаю,
А я бідний сиротина
Дівчину кохаю.

Ой кохаю сині очі
Та чорняві брови,
Рученята біленькі,
Личко калинове.

Ой не тобі соколونьку
Ластівку гонити,
Ой не тобі сиротині
Богачку любити.

Хотяй сокіл ластівоньки
Ніколи не зловить,
То бідному полюбити
Ніхто не зборонить.

41

Ой! зійди, зійди, ти зіронько та вечірняя,
Ой! вийди, вийди, дівчинонько моя вірняя!

Рада-б зірка зійти, чорна хмара тай наступає,
Рада-б дівка вийти, та матуся її не пускає.

Ой зірочка зійшла, усе поле тай освітила,
А дівчина вийшла, козаченька тай звеселила.

Ой ти, козаче, ти хрещатий барвіночку!
Хто-ж тобі постеле у дорозі та постілочку?

Ой стелиться мені широкий лист та бурковина,
А під голови голубая та жупанина.

Ой і через межу зелений горошок постелився,
Козак до дівчини ворогами та поклонився;

Ой і поклоніться ви, ой добрії люде;
Нехай моїй милій там легонько буде,

Ох і поклоніться ви, дівчині небозі
А що мені добре в далекій дорозі.

Ой ти, козаче що ти думаєш, — гадаєш?
Чому не женишся, собі пари не шукаєш?

Ой і як мені пароньки шукати,
Та не велить мати тебе, дівчино брати.

Та не велить мати тебе, дівчино брати,
Та ведить мені мати, де чотири воли брати.

Де чотири воли і два коники в дишлі, —
А як же її любити, коли не до мислі?

42

Ой на гору козак воду носить,
Дівчинонька козаченька просить:
Козаченьку мій собою
Візьмиж мене ти з собою,
Помандрую я з тобою; (2).

Не самаж я по садочку ходила,
Козаченька за рученьку водила,
Цілувала, милувала, —
До серденька пригортала, —
Яж думала, що він буде мій. (2)

Козаченьку, розрадонько ти моя!
Кажуть люде, що не буду я твоя...
Кажуть люде, сама бачу, —
Не раз — не два на день плачу:
Яж думала, що ти будеш мій. (2).

43

Ой не відтіть вітер віє, відкіль мені треба;
Виглядаю миленького з під чужого неба.
Скажіть зірки, скажіть ясні, де він проживає?
Серце хоче вість подати, та куди — не знає.

Коли вірно мене любить, то йому приснюся;
Хоть і сонний, угадає, як за ним журюся.
Скажіть зірки, скажіть ясні, де він проживає?
Серце хоче вість подати, та куди — не знає.

Нехай нашу любов згада, наше милування;
Нехай має в чужій землі добре проживання.
Скажіть зірки, скажіть ясні, де він проживає?
Серце хоче вість подати, та куди — не знає.

44

Ой одна я, одна,
Як билинонька в полі,
Та не дав мені Бог,
Ані щастя, ні долі.
Тільки дав мені Бог
Красу, карі очі,
Тай ті виплакала
В самотині дівочій.
Ані братчика я,
Ні сестрички не знала:
Між чужими зросла,

Та вже й вянути стала.
Деж дружина моя,
Де ви, добрії люде?
Їх нема — я сама,
А дружини й не буде!..

45

Ой скрипкові воротонька,
Тяжко їх заперти!
Голосная обмовонька, —
Від слави не вмерти.

А я тії воротонька
Засувам засуну,
А щоб в голос не скрипіли,
Й рукою не труну.

А я тую обмовоньку
Обійду без слова;
Наговоряться обмови,
Вкучиться обмова.

Я в скрипкові воротонька
Не піду, не піду,
Хоч сам на сам сяду в хаті
До свого обіду.

46

„Ой ти дівчино горда і пишна,
Чом ти до мене з вечора не вийшла?”

„Ой як я маю з вечора ходити,
Коли нас будуть вороги судити.”

„Ой нехай судять, так як розуміють,
Прийде тай годинонька, та і поніміють.”

Ой ти дівчино мислями блудиш,
Сама не знаєш, кого ти любиш.

Ой ти дівчино, червона калино,
Мені на світі без тебе не мило;

Ти мені люба, ти мені мила,
Ти мое серденько розвеселила.”

Не суш ти мені мою головочку;
Не суш ти мені мою головочку;

Заказав отець, заказала мати,
Щоби з тобою тай розмовляти.”

47

Ой ти, дівчино з горіха зерня,
Чом твоє серденько колюче терня?
Чом твої устенька тиха молитва,
А твоє слово острє як бритва?
Чом твої очі сяють тим чагом,
Що то запалює серця пожегом?
Ох тії очі темніші ночі,
Хто в них задивиться й сонця не хоче.
І чом твій усміх для мене скрута,
Серце бентежить як буря люта?
Ой ти дівчино, ти моя зоре!
Ти мої радощі, ти мое горе!
Тебе видячи, любити мушу,
Тебе кохаючи, загублю душу.

48

Ой у полі озеречко,
Там плавало відеречко;
Соснові клепки, дубове денце } 2
Не цураймося серце.

Бо як будем цуратися,
Будуть люде сміятися;
Хоч покохаймося, а хоч покумаймося } 2
Тільки, серце, не цураймося.

Не раз, не два під вербою
Стояв козак із журбою:
„Вийди дівчино, вийди рибчино } 2
Поговоримо з собою.”

„Ой радаб я тай виходити
Із тобою говорити;
Лежить нелюб на правій рученці, } 2
Боюся його збудити.”

„Ой дівчино моя люба,
Відвернися від нелюба,
Тай буду стріляти, тай буду лучати, } 2
Під зеленого дуба.”

„А ти нелюба не згубиш
А мене життя погубиш;
Сідлай коня з'їжджай з двора, } 2
Ти не мій — я не твоя.”

Козак коника сідлає,
До коника промовляє:
„Біжи коню, біжи ворон, } 2
Аж до тихого Дунаю!”

49

Ой у саду на вишеньці
Соловейко щебетав,
Під вишнею козаченько
Дівчиноньку улещав:
„Не йди мила за другого,
Пожди мене молодого.”
Дівчинонька гірко плаче,
Соловейко все те баче,
Та щебече: тьох! тьох! тьох!
Тьох! тьох! тьох! тьох! тьох! тьох!

50

Ой шумить, шумить та дібровонька
Негодоньку віщує,

Ой чомуж, чому молодий стрілець
Та дома не ночує?

Ой шумить, шумить та дібровонька
Чи не буря надходить?

Молодий стрілець до дівчиноньки
На розмовоньку ходить.

„Дівчино, рибчино, подайже ручину,
Подай-же другу, най поцілую,
Білую рученьку, устонька гожі, як тії рожі
Поцілуй в серці біль заворожить.”

„І ручку подала-б
І поцілувала-б
Та ну-ж хто чатує
Поцілуй вчує!
Піде обмовонька зараз лукава
Піде неслава.

Щож би матуся
На се сказала?”
„Кохана! Сплять люде,
Хтож слухати буде?
Заснула й калина
Ген коло тина!
Ще соловейко лиш милу розважить
І спати ляже;
Він хоть почує,
То не розкаже.”

„Дам руку на хвилю,
Та уст не нахилю,
Боюся погуби
Мій ти голубе!
Видная ніченька козаче,
Ще хто побачить;

Хтож сиротині
Таке пробачить?”

„Не бійся миленька,
Хоч нічка видненька
І місяць хоч світить
Він не помітить!
Ясні зірненьки лягають спати
Хтож буде знати?

Дайже устонька
Поцілувати!”

51

Отсе тая стежечка,
Де дівчина йшла,
Що з мого сердечка
Щастя унесла.

Ось туди пішла вона
Та гуляючи,
З иншим своїм любчиком
Ромовляючи.

За її слідами я
Мов безумний біг,
Цілував з сльозами я
Пил із її ніг.

Наче потопуючий
Стебелиночку,
Зір мій вид її ловив
На хвилиночку.

І мов нурок перли ті
На морському дні,
Сквапно так мій слух ловив
Всі слова її.

Отсе тая стежечка
Ізвивається,
А у мене серденько
Розривається.

Залягло на дні його
Те важке чуття:
Тут на віки згублений
Змисл твого буття.

Все що найдорозшеє,
Найулюблене,
Чим душа жива була,
Тут загублене.

Чим душа жива була,
Чим пишалася...
Отсе тая стежечка,
Щоб запалася!

52

Пиймо друзі, грай музика, нам вже все одно,
Бо правдиве тільки в світі музика й вино.

Був собі стрілець, що дівчину мав,
Як цвітку весну, він її кохав.
І кохав її і любив її,
В своїх думках, в своїх мріях золотив її.
Був собі стрілець, що дівчину мав,
Як цвітки весну, він її кохав.

Та занялось раз небо від гармат,
В боротьбі страшній йшов на брата брат.
І стрілець ішов, як пристало всім,
Та постріляний, побитий повернувся в дім.
Був собі стрілець, що дівчину мав,
Як цвітки весну, він її кохав.

Нім до матінки рідної прийшов,
Перше дівчину свою віднайшов.
Та як стрінув лиш мрію своїх мрій,
То жостоке впало слово: „Ти тепер не мій.“
Був собі стрілець, що дівчину мав,
Як цвітки весну, він її кохав.

Пиймо друзі, грай музика, нам вже все одно,
Бо правдиве тільки в світі музика й вино.

53

Під дубиною, під зеленою,
Сидів голубчик з голубиною.

Цілувалися, милувалися,
Сизими крильми обіймалися.

Зважився сокіл з близької хати,
Голубка вбити, голубку взяти.

Завів її він за бистру річку,
Сиплють голубці яру пшеничку.

„Не хочу їсти, не хочу пити,
Нема голубка, нема з ким жити!“

„Ой єсть у мене дваццять голубів,
Вибирай собі, котрий ти любий!“

„Та найже буде дваццять чотири,
Нема такого, як був мій милий!“

54

Повій вітре, на Україну,
Де покинув я дівчину,
Де покинув карі очі...
Повій, вітре, з полуночі.

Між горами там долина,
В тій долині є хатина;
А в хатині дівчинонька,
Дівчинонька, голубонька.

Повій, вітре, до схід сонця,
До схід сонця край віконця;
Край віконця постіль біла,
Постіль біла, дівка мила.

Нахилися тишком — нишком,
Над рум'яним, білим личком,
Над тим личком нахилися,
Чи спить мила, подивися.

Чи спить вона, чи збудилась,
Спитай її з ким любила;
З ким любила і кохалась
І любити присягалась.

Як забеться в ній серденько,
Як зітхне вона тяженько,
Як заплачуть карі очі,
Вертай, вітре, опівночі!

Колиж мила позабула
Та другого пригорнула
То розвійся по долині
Й не вертайся з України.

55

Понад мій двір, ворітонька
Голубка летіла;
Не дав мене мій батенько,
За кого хотіла.

Та дав мене мій батенько,
Та за воеводу!
У чужий край, сторононьку,
Далеко від роду.

Ой вирву я з рожі цвітку,
Тай пушу на воду:
„Плини, плини з рожі цвітко,
Аж до мого роду.”

Плила, плила з рожі цвітка
Тай стала крутитись;
Вийшла мати воду брати,
Тай стала журитись.

„Ой десь моя ти, донечко,
В недузї лежала:
Ой, що твоя з рожі цвітка
На воді зівяла.”

— „Не лежала моя цвітка
Ні дня ні години:
Попалася в лихі руки,
Невірній дружині!”

56

Понад тими гороньками
Сходить місяць з зіроньками,
А ще висше підлітає
Сивий сокіл з вірлоньками. } 2

Ой летить же він, летить
Тай крилоньками блудить,
Ой як тяжко на серденьку,
Як хто кого вірно любить. } 2

57

Пращай дівчино, бо я вже йду, (2)
Благослови мене на війну. (2)

Ударить куля і грудь пробе (2)
Згадай мене, дівча мое. (2)

Пращай мені, пращай, пращай (2)
Іду у бій за рідний край. (2)

Летіла куля понад гору (2)
Тай ударила у грудь мою. (2)

Потекла кровця річенькою (2)
Аж до тихого Дунаю. (2)

В тихім Дунаю чиста вода, (2)
Вже мого хлопця в світі нема. (2)

58

Розвивайся ти дубочку,
На чотири листи;
Любив козак три дівчині,
Та не мав користи.

Одна в літку заміж вийшла,
А друга в мясниці;
А третя, чорнявая
Пішла у черниці.

59

Рожевий квіте, рожевий квіте,
Чогож ти опадаєш?
Дівчино моя, мій милий світе
Чому мене кидаєш?

Не радаб рожа, не радаб рожа,
Рожевий лист ронити,
Так воля божа, судьба ворожа
Її не відмінити.

Вітри повіють, листки розвіють
І понесуть світами;
Уста німіють, гадки трухліють
Скінчилось всьо між нами.

60

Сивий коню, сивий коню,
Що ти задумався?
Нема тої дівчиньки,
Що я в ній кохався.

Сивий коню, сивий коню,
Наїжся оброку;
За дівчиною поїдем,
У пуцу глибоку.

Бігай коню, бігай коню,
Бо вже вечоріє;
Ой там світить моя мила,
Де з ліса зоріє.

Виджу милу, виджу любу,
Дивиться в віконце,
Хоть як темно, хоть невидно
Світиться як сонце.

61

Сидить голуб на березі,
Голубка на кладці,
Скажи мені моє серце
Що маєш на гадці?

Ой ти мені обіцяв
Любити як душу,
Тепер мене покидаєш,
Я плакати мушу.

Будь щасливий та і з тою,
Котрую кохаєш,
Понад мене вірніщої
На світі не маєш.

Буду Бога я просити,
Щоб ти був щасливий,
Чи зі мною, чи з другою,
Во вік мені милий.

Як не хочеш моє серце,
Дружиною бути,
То дай мені таке зілля,
Щоб тебе забути.

„О єсть в мене таке зілля,
Близько перелазу,
Як дам тобі напитися,
Забудеш відразу.”

„Буду пити через силу —
Каплі не опуцу:
Тоді я тебе забуду
Як очі заплюцу.”

62

Стелися барвінку, низенько,
Присунься козаче, близько, близенько...
Ой, мати, мати, мати, час мене заміж,
Час мене заміж дати!

Віддай мене за такого,
Що не має вуса —
Він на мене заморгає,
А я засміюся!

Стелися барвінку ще нижче,
Присунься козаче ближче, ще ближче...
Ще нижче ще, ще, ще нижче
Присунься ще ближче.

Ой, ти, доню уродлива,
Ой, ти доню чорнобрива!
Моя доню, доню, доню,
Жаль мені за тобою.

63

Там на горі сніг біленький,
Десь поїхав мій миленький,
Десь поїхав, я не знаю, } 2
Серце з жалю завмірає.

Поки тебе не зазнала,
Спокійненько нічку спала,
А тепер я нишком плачу, } 2
Поки тебе не побачу.

64

Тече річка невеличка
З вишневого саду,
Кличе козак дівчиноньку
Собі на пораду.

„Порадь мені дівчинонько
Що маю діяти,
Ой чи мені женитися,
Чи на тебе ждати?”

„Ой я тобі козаченьку,
Раджу і не раджу;
Я з тобою розмовляю,
На другого гляджу.”

„Бодай тебе дівчинонько,
З твоєю радою,
Я до тебе з щирим серцем,
А ти з неправдою.

Бодайже ти дівчинонько,
Тоді заміж вийшла,
Як у полі край дороги,
Рута мята зішла!

Бодай тебе дівчинонько,
Сім літ дідько тріпав,
Така нічка невидная,
Я до тебе сліпав.”

65

Тихо, тихо дівка косу чеше,
Що начеше, то на Дунай несе.
„Пливи, косо, пливе за водою,
А я піду у слід за тобою.”

В темнім лузі явір зелененький,
Під явором коник вороненький,
Під явором коник вороненький...
На конику козак молоденький.

Сидить собі та в гуслонька грає,
Струна к струні з тиха промовляє:
„Нема впину вдовиному сину,
Що звів з ума молоду дівчину.”

66

У гаю, гаю,
Вітру не має,
Місяць високо,
Зірочки сяють.

Вийди серденько,
Я виглядаю,
Хоч на годину,
Моя рибчино!

Виглянь голубко,
Та поворкуєм,
Та посумуєм:
Бо я далеко
Сю ніч мандрую.

Вигляньже пташко,
Мое серденько,
Поки близенько,
Та поворкуєм...
Ох, тяжко, важко!

67

Цвіти ще трохи цвіти ще трохи, зелений
 [мій васильку,
 Люби ще, мила, як раз любила, хоч хвилику,
 [хоч хвилику...
 Не хочеш більше, не хочеш більше, васильку,
 [розцвітатись,
 Не любиш мила, бо ти рішила, розстатись,
 [розстатись....
 Зісхни васильку, зісхни васильку, і з бурєю
 [розвійся;
 Гей! болить рана, моя кохана, не смійся,
 [не смійся!

68

Чого-ж вода каламутна? Чи не філя збила?
 Чого-ж то я сумна тепер? Чи не мати била?
 Мене мати та не била, самі сльози лються,
 Від милого людей нема, від нелюба шлються.
 Прийди милий подивися, яку терплю муку,
 Хоч ти в серці, та від тебе беруть мою руку.
 Спіши милий! Спаси мене від злої напасти!
 Коли буду за нелюбом, то мушу пропасти.

69

„Чомусь не прийшов, як місяць зійшов,
 Як я тебе виглядала?
 Чи коня не мав, дороги не знав,
 Чи мати не дозволяла?“
 „А я коня мав, доріженьку знав,
 І мати не спиняла,
 Молодша сестра, вона ще мала,
 Сіделечко сховала.“

„Не йди братіку, не йди рідний мій,
 До тієї дівчиноньки,
 Не вміє вона шити, вишивати,
 Лиш хороше співати.“

„Та нехай вона і буде така,
 Як ти, сестро, сказала;
 Вже вона мені, як до рани лік,
 До серденька припала.“

70

Чорна хмара з над діброви
 Простелилась по Дунай,
 Жду тебе я чорнобрива,
 Підем, серце, в рідний край.
 Ластівко моя прекрасна,
 Серцю радісний сей час,
 Ти на вік моя кохана,
 Смерть одна розлучить нас.

71

Шумить, гуде дібровонька,) 2
 Плаче тужить дівчинонька.) 2
 Плаче тужить тай ридає,) 2
 На битий шлях споглядає.) 2
 Битим шляхом козаки йдуть) 2
 Вороного коня ведуть.) 2
 А я гляну, подумаю,) 2
 Перебіжу, поспитаю:) 2
 „Ой ти коню вороненький) 2
 Деж подівся мій миленький?) 2
 Ой ти коню сивогривий,) 2
 Скажи мені де мій милий?“) 2
 Ох твій милий в степу лежить,) 2
 Холодної води просить.) 2

До керниці нахилився, } 2
За серденько ухопився.

Ой твій милий ранен лежить } 2
В правій руці шаблю держить.

В лівій руці воду має } 2
На серденько поливає.

На серденько поливає } 2
З товаришом розмовляє:

„Товаришу, рідний брате } 2
Не дай мені погибати.

Не дай мені погибати, } 2
До миленької дай знати.

Нехай вона віддається, } 2
Вона мене не діждеться.

А як її добре буде } 2
Хай за мене позабуде.”

72

Щебетушко ти миленька,
За горбок лети,
І дівчині щебетанням
Оттаке скажи:

„Тебе любить щирим серцем,
Гине за тобою,
Як пташина та без пари
Хлопець за рікою.”

Тихий вітре понесися,
Де хатка мала,
І скажи, як появиться
Любка молода:

„За тобою чорнобрива
Хлопець ние, мре —
Ти для нього на сім світі,
Щастя, доля, все.”

Ти потічку бистроструйний,
Мій поклін візьми,
І дівчині чорнобривій,
Шумом так скажи:

„Тисячу поклонів щирих
Хлопець шле тобі,
Ти для него промінь ясний,
Сонічко в зимі.” —

73

Як би знала, що мя возьме
Хлопець чорнобривий,
Тоби пряла тонесенько,
Отсей лен шовковий.

І ширинку йому вткалаб,
Злотом вишивала,
І його до серця мого,
Тисла пригортала.

Як би знала, що з нелюбом
Під вінець я стану,
То з кропиви я сорочку,
Вшилаби погану.

Щоб від мене на три милі,
Утікав світами!
Приверни ми Боже хлопця
З чорними бровами!

74

Як бе мені черевики,
То пішла-б я на музики...
Горенько мое!
Черевиків я не маю,
А музика грає, грає,
Жалю завдає!

Ой піду я боса полем,
Пошукаю свою долю:
Долечко моя!
Глянь на мене чорнобриву,
Моя доле неправдива,
Безталанная я!

Дівчаточка на музиках
У червоних черевиках —
Я світом нуджу...
Без розкоші без любови,
Зношу свої чорні брови,
У наймах зношу!...

75

Як почувеш в ночі, край твого вікна,
Що щось плаче і хлипає важко,
Не тривожся зовсім, не збавляй собі сна,
Не дивися в той бік, моя пташко!

Се не є сирота, що без мами блука
Не голодний жебрак моя зірко,
Се розпука моя, невтишима тоска,
Се любов моя плаче так гірко.

76

Бодайся той когут збудив,
Що мене так рано збудив,
Малая нічка, мала,
Я ще ся не виспала.

Причини Боже ночі
На мої чорні очі,
Причини ще й другу,
На мене молодую.

Казала мені мати
Зелене жито жати,
А я жита не жала,
В бороздонці лежала.

Казала мені мати,
З хлопцями погуляти,
Погуляй собі доню,
Я тобі не бороню.

А я собі гуляю,
Як рибка по Дунаю,
Як рибка з окунцями,
З молодими хлопцями.

Стояла на колодці,
Моргала на молодці,
З гаю молодці з гаю,
Чорні я очі маю.

Бери їх лихо з ними,
Дармо ти дуриш ними,
Коби ти не дурила,
Давно-б ти моя була.

Стояла при Дунаю,
І так собі думаю,
Чи жити, чи не жити,
Чи старого любити.

77

Взяв би я бандуру,
Тай заграв що знав,
Полюбив я з дуру,
Сам бандурою став.

Кажуть мені люде,
Що я учинив,
Нащо я дівчину
Вірно полюбив.

А все через очі,
Коби я їх мав,
Бувби я щасливий,
І журби не знав.

А все через очі,
Коби я їх мав,
За ті карі очі,
Серце-б, душу дав.

78

Добри́вечір, дівчино! Куди йдеш?
Скажи мені правдоньку, де живеш?
Чи тож би я розуму не мала,
Щоб я тобі правдоньку сказала?

Добри́вечір, дівчино! Чия ти?
Чи вийдеш ти на вулицю гуляти?
Не пита́йся коза́ченьку, чия я,
Як вийдеш ти на вулицю, вийду й я.

Дівчино́нко, се́рденько, куди йдеш?
Скажи таки правдоньку, де живеш?
Оттам моя хатонька край води
З високого дерева лободи.

79

„Зма́рнів я, счорні́в я,
По горах ходячи,
За тобою Марусенько,
Таля́рі носячи!”

„Не ма́рній, не чо́рній,
Не ходи за мною,
Ти не будеш моїм мужем,
Я тобі жоно́ю!

Не ма́рній, не чо́рній,
Не трать свої гроші,
Я за тебе не піду,
Бо ти не хоро́ший!”

80

Козак ко́ня напу́вав,
Дзю́ба во́ду бра́ла,
Козак со́бі заспі́вав, } 2
Дзю́ба запла́кала.

Не плач Дзю́бо, не плач лю́бо,
Поки я з то́бою,
Як по́йду на Вкра́їну } 2
Запла́чеш за мною.

Не плач Дзю́бо моя лю́бо,
Не буду я би́ти,
Приста́ла ти до се́рденька, } 2
Буду в-ві́к люби́ти.

Приста́ла ти моя ми́ла,
До мо́го се́рденька,
Та як тая су́ха ко́ра, } 2
Та до дере́венька.

Як же Дзю́бу не люби́ти,
Коли Дзю́ба ла́дна,
А на Дзю́бі ко́ралики, } 2
Хусточка е́двабна.

81

Коли люби́ш, люби́ ду́же,
А не люби́ш, не жа́ртуй-же,
Не завда́вай се́рцю ту́ги:—
Не ві́зьмеш ти, ві́зьме дру́гий.

А не дру́гий, — ві́зьме тре́тій,
А не тре́тій, — то че́твертий;
Не че́твертий, — ві́зьме пя́тий,
Кра́щий тебе, ще — й бо́гатий!

82

Моя ха́тина, ко́ло крини́ці,
Прийди ко́заче, на ве́черниці.
Моя ха́тина сні́пками ши́та,
Прийди ко́заче, хо́ч буду би́та.
Хо́ч буду би́та, зна́ю за ко́го,
За ко́заченька, за мо́лодо́го.

83

Над беріжком стояла, стояла, —
Білі ніженьки вмивала, вмивала:
„Ніженьки мої білі, білі —
Кому ж будете милі, милі?”

„Не тішся дівча на білі ніжки,
Бо підем завтра в ліс на орішки.”
„Мої ніженьки білі як гуся,
Хоч на орісі не засмолюся.”

„Що твоя ніжка біла лебідка,
В темну ніченьку не буде видко,
Пошлиж нам Боже на темні ночі,
Для тебе й мене совині очі”.

84

Ніхто не винен, тільки я,
Тільки я, тільки я,

Що полюбила гільтая,
Гільтая, гільтая.

Гільтай не робить, тільки пе,
Тільки пе, тільки пе,

Прийде до дому, жінку бе,
Жінку бе, жінку бе.

Є у сусіда гарний син,
Гарний син, гарний син.

Дуже хороший вражий син,
Вражий син, вражий син.

Личко біленьке, хоч малюй,
Хоч малюй, хоч малюй.

Губки румяні, хоч цілуй,
Хоч цілуй, хоч цілуй.

Очі чорненькі, хоч дивись,
Хоч дивись, хоч дивись.

Хлопець — до серця, хоч тулись,
Хоч тулись, хоч тулись.

85

Одна гора високая,
А другая низька, —
Одна мила далекая,
А дру́гая близька.

У сієї близенької,
Воли та корови,
А в тієї далекої,
Та чорнії брови.

У сієї близенької,
Рушник на кілочку,
А в тієї далекої,
Брови на шнурочку.

Ой я туя, близенькую,
Людам подарую,
А до тої далекої,
Пішки помандрую.

86

Ой була я собі гарна,
На білому личку,
Бо матуся доглядала
Як перепеличку.

Ой була я собі гарна,
А тепер зітхаю,
Бо матуся догадалась,
Кого я кохаю.

Ой кохаю козаченька,
Красшого над зорю,
А матуся мене лає,
Що я з ним говорю.

87

Ой важу я, важу на дівчину вражу;
Мене мати не пускає, я віконечком влажу.

Через греблю стежечка, нема мого сердечка;
Кличу, гучу, не чує, нехай здоров ночує!

Через греблю стежечка, нема мого сердечка,
Кличу, кличу та не йде, нехай же він пропада!

88

Ой гіля, гіля,
Гусоньки на став;
Добривечір, дівчино,
Бо я ще не спав.

Ой не спав, не спав,
І не буду спати,
Дай же мені дівчино,
Повечеряти.

Я не топила,
Я не варила;
На білу постеленьку
Спать положила.

Ой Боже, Боже,
Який я вдався,
Брив я через річеньку
Тай не вмивався.

Ой вернуса
Тай умиюся,
На свою дівчину
Ще раз подивлюся.

Ой не вертайся
І не вмивайся,
Ти мені, серденько,
І так сподобався!

89

Ой! дівчина горлиця,
До козака горнеться,
А козак, як орел,
Як побачив, так і вмер. } 2

А цур же тій горлиці,
Коли лихо коїться;
Краще мила така — } 2
Звеселить козака.

Ой дівчата, зрадоньки,
Нема у вас правдоньки.
А у тій чарині,
Уся правда на дні! } 2

90

Ой казала мені мати
І приказувала,
Щоб я хлопців у садочок
Не принаджувала,
Ой, мамо, мамо, мамо —
Не принаджувала.

Посилала мене мати
До криниченьки,
Принесиже, моя доню,
Та водиченьки,
Ой, мамо, мамо, мамо —
Та водиченьки.

Ой пішла я до ставочка
Забарила,ся,
На козака молодого
Задивалася,
Ой, мамо, мамо, мамо —
Задивилася.

Розмовляла з козаченьком
Цілу ніченьку,
Ой помяла фартушину,

Тай новісеньку,
Ой, мамо, мамо, мамо —
Тай новісеньку.

Ждала мене моя мати
Не діждалася,
А я собі у ставочку
Полоскалася,
Ой, мамо, мамо, мамо —
Полоскалася.

91

Ой кум до куми залицявся,
Конопельки виорати обіцявся.
Як орав, так орав,
Так до куми казав:
„Ти кума, ти душа,
Кругом кума хороша!
Кумцьо моя, голубцьо моя
Хтоб тобі помагав, як би не я.”

92

Ой на дворі метелиця,
Чому старий не жениться?
На що йому женитися,
Є у нього любка,
Є у нього сусідонька,
Сизая голубка.
Метелицю замітає,
Сусідоньку пригортає,
Пригортає обнімає
Як голубка крильця,
Старий губи закопивив,
Голубонько серце.

93

Ой не стій під вікном,
Не махай рукавом,
Бо як буду мати час,
Сама вийду до вас.

Ой, чи се той Микита,
Що з вильотами свита?
Під віконцем зігнувся —
Чи не вийде Маруся?...

І Маруся виходить
І орішки виносить...
Чи орішки кусати,
Чи Марусю цілувати?

94

Ой під вишнею,
Під черешнею,
Стояв старий з молодюю
Як із ягодою.

І просилася,
І молилася:
„Пусти мене старий діду,
Я гуляти піду.”

„І сам не піду,
Тебе не пушу;
Бо ти мене зрадиш, зрадиш,
Покинути схочеш.”

„Хоть наважишся,
Хоть напрешся,
Як я схочу то і піду
І гуляти буду.”

„Ой не йди голубко,
Не йди, моя любко,
За то тобі куплю хатку
При ній сіножатку.

А до того ставок
І близенько млинок,
А над ставком горбок,
І вишневий садок.”

„Не хочу я хатки
Ані сіножатки,
Ні ставка, ні млинка,
Ні вишневого садка.

Чи не бувби то гріх,
І для людей усіх сміх,
Так прожити вік з тобою
Бувши молодю.

Ти старий дідуга
І зогнувся як дуга,
Тобі стару було брати
А не мені вік вязати.”

95

Ой пішлаб я на музики
Коб дав батько пятака,
Закрутиласьби на віки
Та вдарилаб тропака.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Мабуть моя ненька мила,
Замолоду як мак цвила,
Мабуть вводу все гляділа,
Гарну-ж доню сповила.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

На все село мене знають,
Кажуть інша не така,
В танець хлопці вибірають,
Бо люблю я тропака.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Чи на толоку звербують,
До всего я придалась,
Хлопці з другими жартують,
А від мене знають зась.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Ой пішлаб я на музики,
Та вдарилаб тропака,
Покохалаб я на віки,
Молодого козака.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Бо хто ширу правду любить
Скаже: кожда з нас така,
Коли козак приголубить,
Серце беться тропака.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

Нехай собі лає ненька,
Не великий мені страх,
Колиб вснула лиш старенька,
То я нишком шмиг на шлях.

Туп, туп ніженьками,
Цок, цок підківками.
Гоп, чук, га, тропака,
Бо я з роду така.

96

Ой, Потапе, Потапе,
Який ти ледащо:
Ведуть тебе до пана
Сам не знаєш за що! } 2

Тоді будеш знати,
Як будуть карати—
І на руки, і на ноги
Диби закладати. } 2

Ой на руки диби,
На ноги дибиці:
Оцеж тобі Потапе,
Гарні молодиці! } 2

На вулиці не була:
Конопелька терла;
Не бачила Потапа,
А таки не вмерла! } 2

Не бачила Потапа
І журби чорт має:
Нехай же він, волоцюга,
До двох не ходжає! } 2

97

Ой там за Дунаєм, там за тихим Дунаєм,
Молодець гуляє, молодець гуляє.
Молодець гуляє, він кричить, гукає:
„Подай перевозу, подай перевозу!

Подай перевозу, най перевезуся,
На свою Україну хоч раз подивлюся.

Не так на Україну, не так на Україну,
Як на ту дівчину, як на ту дівчину.”

98

Ой, ти милий не журись, не сварись,
Глянь на мене подивись, подивись!

А я така молода, молода,
Коло мене втіхонька не біда!

Я милому догоджу, догоджу,
Борщу й каші положу, положу,

А в макітру пирогів, пирогів,
Щоб мій милий тільки їв, тільки їв.

99

Ой у саду, саду, саду,
Гуляли кокошки:
Чорнявая, білявая,
Дзюбатая трошки.

Хоч я і дзюбата,
Таки-ж боя пишна
Сватай мене серце,
Яб за тебе вийшла.

Яб за тебе милий вийшла,
Яб тебе любила,
Ой яб тобі що суботи
Кучерики змила.

Кучерики змила,
Та ще розчесала;
Ой яб тебе серце
Ще й поцілувала.

100

Ой учора орав і сьогодні орав,
Гей! Хтож тобі мое серденько
Воли поганяв.

Поганяла мені та дівчина моя
Чорнявая, чорнобривая,
Галочка моя!

І учора косив, і сьогодні косив,
Гей! Хтож тобі, мое серденько,
Обідать носив?

Приносила мені та дівчина моя,
Чорнявая, чорнобривая,
Галочка моя!

101

Ой чия то черешенька
Ой чия то вишня,
Чия то дівчинонька
На вулицю вийшла?

Ковалева черешенька,
Ковалева вишня,
Ковалева дівчинонька
На вулицю вийшла.

„По дорозі жучок, жучок
По дорозі чорний,
Подивися дівчинонько,
Який я моторний.

Ой який же я моторний
Та до кого вдався,
Як би мала грошей скриню,
Тоб я женихався.”

„По дорозі галка,
По дорозі чорна;
Подивися козаченьку,
Яка я моторна.

Яка я моторна,
Гнучка, чорнобрива!
Як побачиш аж заплачеш,
Що я вередлива.”

102

Ой чогож ти зажурився
Стрільче молодий?
Чом зітхання вилітають
Із твоїх грудей?

Чи дівчину полюбив?
Чи калитку загубив?
Чи на вправах пан отаман
Був на тебе злий?

„Ні на вправах пан отаман
Мене не сварив,
Ні калитки дорогої
Я не загубив.

Тільки собі на біду
Дівчиноньку молоду
Безнадійно, але вірно,
Щиро полюбив.”

„Не журися молод стрільче,
Бо жура зведе!
Друг для друга добру раду
Завсігди найде!

Очком бочком заверни,
Острогами подзвони,
А за місяць дівчинонька
Вже буде твоя!”

Ой послухав тої ради
Січовий стрілець,
Свій журі безконеchnий
Він зробив кінець.

Очком-бочком завертав,
Обіймав і цілував,
А — дівчиноньку
Повів під вінець.

103

Очерет лугом гуде,
Сова лужком бродє,
Розстєляє свої крильця,
Виглядає чорнобривця.

Чорнобривець іде,
На добрийдень несе:
„Ой добрийдень моя мила,
Моя мила чорнобрива!

Бо ти мила моя,
Бо ти люба моя,
Бо я люблю тебе,
Чи ти підєш за мене?

„Я не мила твоя,
Я не люба твоя,
Я не люблю тебе
І не піду за тебе!“

В тебе стан як у бабї,
В тебе очі як у жаби,
В тебе вус як у рака,
Ти не добрий як собака.

Ти тонкий і високий,
І без носа, кривобокий,
І без верхньої губи,
Як цілуєш видно зуби.”

„Чи я мамцю, недоріс?
Чи я мамцю переріс?
Чи не зрублена хата,
Що не люблять мє дівчата?”

104

Чи є в світі краща зірка,
Як моя кохана Ірка?
Чи є в світі де царівна,
Щоб була така чарівна?

Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

Чи є в горах красша цвітка,
Як Ірчанова сусідка?
Чи є в раю де дзвіночок,
Як сусідки голосочок?

Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

Поцілує як ангелик,
Затанцює як метелик;
Приголубить як голубка,
Але тільки свого любка.
Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

В неї очі морські хвилі,
Їм опертисє не в силі;
В неї вії шовковії,
Як прижмурить, серце мліє!
Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

В неї коси золотисті,
Як на сонці, води чисті,
В неї устєнька коралі...
І... так далі, і так далі...
Гей! Гей! Ірчик, Ірчик,
Личко в тебе як папірчик.

105

Чи є в світі молодиця,
Як та Гандзя білолиця?
Ох, скажіте, добрі люде,
Що зо мною тепер буде?

Гандзя душка, Гандзя любка,
Гандзя мила, як голубка.
Гандзя рибка, Гандзя птичка,
Гандзя цяця молодичка.

Гандзю моя, Гандзю мила,
Чим ти мене напоїла:
Чи любистком, чи чарами,
Чи солодкими словами?

Важкаж моя, гірка доля,
Знать, така божя воля,
Щоб ніченьки я не спав,
За тобою пропадав.

Чи я мало сходив світу,
Чи я мало бачив цвіту,
Чом калина найкраснійша,
Чому Гандзя наймилійша?

Як на мене щиро гляне,
А як стане щебетати,
Серце мое як цвіт вяне,
Сам не знаю, що діяти.

Деж ти, Гандзю вродилася,
Деж ти чарів навчилася,
Що як глянеш ти очима,
Я заплачу, як дитина.

Гандзю серце молодичко,
Якеж твоє гарне личко
І губоньки, і ченьки,
І ніженьки, і рученьки.

Гандзю, любко не цурайся,
Та на божу волю здайся;
Пригорнись до серця мого
Та не зважай ні на кого.

Колиж така твоя воля,
Щоб ти мене не любила:
Луччеж мені така доля,
Щоб злюбила мя могила.

106

Чом так скрито син сусіда
Зрить на мене все а все,
Коли прецінь мігби всегда,
Зріти просто у лице.

Скажи мені моя нене,
Чом на мене все так зрить,
Бо самій його спитати,
То не красно, та і встид!

107

Чи се тая кринеченька, що я воду пив?
Чи се тая дівчинонька, що я ї любив?
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Чи се тая криниченька, що голуб купався?
Чи се тая дівчинонька, що я женихався?
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Ой, сеж тая криниченька і ключ і відро:
А вжеж мене дівчинонька забула давно...
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Засипалась криниченька золотим піском:
Злюбила дівчинонька з другим козаком.
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Вжеж до тої криниченьки стежки заросли:
Та вжеж мою дівчиноньку сватати прийшли!

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Уже з тої криниченьки орли воду пють:
Та вжеж мою дівчиноньку до слюбу ведуть.

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Один веде за рученьку, другий за рукав,
Третій стоїть, серце болить любив та не взяв.

Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

108

Сонце низенько, вечір близенько,
Вийди до мене мое серденько!
Ой вийди, вийди, та не барися,
Мое серденько розвеселиться!

Через річеньку, через болото,
Подай рученьку мое золото!
Через річеньку, через биструю,
Подай рученьку, подай другу.

Подай рученьку, подай і другу,
Я к' тобі серденько і сам прибуду.
Ой там криниця під перелазом,
Вийдемо серденько обое разом.

Ой вийди, вийди, серденько Галю,
Серденько, рибонько, дорогий кришталю!
Ой вийди, вийди, не бійсь морозу,
Я твої ніженьки в шапочку вложу.

109

„Дівчино моя напій ми коня!”
„Не напою, бо ся бою, бом ще не твоя.”

Як буду твоя, напою ти й два,
З студенної криниченьки з нового відра.

„Дівчино моя, сідай на коня,
Поїдемо чистим полем до мого двора.

А в моїм дворі штири покої,
А пятая світличенька для миленької.

„Дівчино моя, паси ми коня!”
„Зимна роса а я боса, змерзла в ніжки я.”

„Скину я впанчу, ноги заверчу,
А як мені Бог поможе, чоботи куплю.”

„Не купуй мені, купи сам собі,
Ой маю я отця й матір, то куплять мені.”

110

Зеленая рута, жовтий цвіт,
Не піду за тебе, піду в світ,
Тай розпущу косу по плечу,
Нераз гірко - тяжко заплачу.

Ой деж ти мій милий ночуєш,
Що ти мого плачу не чуєш?
Бодай тебе милий Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав...

Зеленая рута, чорний пень,
Бодай ти ся нудив ніч тай день.
Бодай тебе милий Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав...

111

І шумить і гудить,
Дрібний дощик іде: —
А хтож мене молодую
До домоньку заведе?

Розпізнався козак
На солодкім меду: —
„Гуляй, гуляй, чорнобрива,
Я тя домів заведу.”

„Не веди ти мене,
Ой прошу я тебе: —
Бо я злого мужа маю,
Буде бити мене.”

І шумить і гудить,
Скрипка грає, бас гуде: —
Козак мовчить а всьо знає,
Козак домів поведе.

112

Як ніч мя покриє,
Зіронець затліє,
Тоді казалась ти: прийдеш.
Зіронець сіяють,
Тебе виглядають,
Колиж, ах колиж ти прийдеш?

А деж ся поділа,
Ти доле щаслива,
Подруго моїх давних літ?
Не вернеш ніколи,
Пропалась поволи,
Пропалась в облачний там світ!

Судьба розлучила
З тобою мя мила,
Натхнула мя гадков лиш тов,
Де зірки яскраві
Гень в небо синяве,
Возьми, ах! возьми мя з собов.

Нині сиротою,
Плачу за тобою,
Голубко прийди, я тя жду.
На знак тобов даний,
В красу я убраний
До тебе я любя піду.

113

Ой у поли три криниченьки,
Любить козак три дівчиноньки:
Чорнявую та білявую,
Третю руду та поганую.

„Що чорняву я з душі люблю
На біляву залицяюся,
А з рудою препоганою,
Хіба підю розпрощаюся.”

Чи всі-ж тії сади цвітуть,
Що зарання розвиваються?
Чи всі-ж тії та вінчаються,
Що любляться та кохаються.

Половина тих садів цвіте,
Половина розвивається, —
Одна пара та вінчається,
А другая розлучається.

114

Чи ти милий пилом припав,
Чи метелицею,
Чом не ходиш ти до мене,
Сею улицею?

Чом не ходиш ти до мене
Крутими горами, —
Покидаєш сиротину
Поміж ворогами?

Чом ти, милий, не послухав,
Як тобі казали:
Ходім, серце, повінчаймось,
Щоб мати не знала?

Ти все неньку свою слухав,
Мене покидаєш,
Покидаєш сиротину,
Іншої шукаєш.

Найдеш собі дівчиноньку
З карими очима:
Буде тобі серце моє,
Камінь за плечима.

Найдеш собі дівчиноньку,
З чорними бровами,
Та не знайдеш тої правди,
Що була між нами.

Такий камінь тяжкий-важкий
На серденьку буде!
Покидаєш через люди, —
Сам Бог свідком буде!

115

„Зїздив я коника, зїздив вороного,
Скажи мила правду, чи буде що з того?
Ой чи буде, мила, ой чи ні,
Скажи серце правду ти мені.”

„Я тобі казала, щом роду бідного,
Ти за мнов не возьмеш посагу жадного,
„Ой ти в мене посаг сама,
Як на небі зоря ясна.”

„Тепер мені кажеш, щом зоренька ясна,
Потому ми скажеш, доленько нещасна.
Ти не скажеш, то мати:
Було си сироту не брати!

Заведеш ти мене до свого дому,
Сама я не знаю, догаджати кому,
Ой чи матери, чи вітцю,
Чи тобі самому молодцю.”

„Як ти будеш мила неньці догаджати
Буде тобі ненька снідання давати.
Як ти підеш мила долинов,
Назве тебе мати дитинов.”

„Заведеш ти мене до свого дому
Ще красну молоду, та й на всьо здорову,
Не дай Боже недуги,
Будешся дивити на другі.”

Скарай мене Боже на душі на тілі,
Як я погадаю о иншій котрій.
Скарай мене Боже на душі,
Як я погадаю о иншій.

На горі церковця, там будем шлюб брати.
Там треба миленька всю правду сказати.
Як нам звяжуть руку з рукою,
Тепер ходи мила зо мною.”

116

Ой ішов я вулицею раз, раз,
Не бачив я Марусеньки в образ. (2).

Ой ішов я вулицею двічі,
Не бачив я Марусеньки в вічі. (2).

Ой ішов я поза Марусину хату,
Загубив я з постола залату. (2).

Ой вернуса залати шукати,
Чи не вийде Марусенька з хати. (2).

Підійду я під віконце стукну,
Підійду я під друге гукну. (2).

„Ой не стукай, козаче, не стукай,
Іди собі, иншої пошукай. (2).

Ой дай, мамо, од комори ключі,
Кинуть йому подарунки в вічі. (2).

117

На городі коло броду
Барвінок не сходить:
Чомусь дівчина до броду
По воду не ходить.

На городі коло тину
Сохне на тичині
Хміль зелений: не виходить
Дівчина з хатини.

На городі коло броду
Верба похилилась:
Зажурилась чорнобрива,
Тяжко зажурилась.

Плаче, плаче тай ридає,
Як рибонька беться...
А над нею молодую
Поганець сміється.

118

Над Прутом у лузі хатчина стоїть,
Живе там дівчина, хороша як цвіт.
В неї очі зірниці, що світять в ночі,
Як бачиш їх хлопче, минайся і мри.

Над Прутом у лузі, де місяць, зійшов,
То хлопець д красної дівчини прийшов.
Солодка розмова із їх уст пливе,
Тихенько дрімучий Прут далі тече.

Над Прутом у лузі, барвінок вже рвуть,
До шлюбу зелені віночки плетуть:
В хатині заграли і скрипки і бас,
А гості співають: Веселість у нас.

119

Голуб сизий, голуб сизий —
Голубка сизійша:—
Батько милий, мати мила —
Дружина милійша.

З батьком, з матір'ю зійдуся —
Гріха наберуся,
А з дружиною зійдуся —
Не наговорюся!

Та вже-ж мені не ходити,
Куди я ходила:—
Ой вже-ж мені не любити,
Кого я любила!

Та вже-ж мені не ходити
В ліси на горішки,
Ой вже-ж мені минулися
Дівочії смішки!

120

Ой ти поїхав,
Мене понехав,
А я бідна плачу:
Сплакалам очі,
Як в день так в ночі,
Що світонька не бачу.

Дурна пташина,
Невеличка,
Що по гільонці скаче:
Дурна дівчина
Тай нерозумная,
Що за гультаєм плаче.

Ой як же мені
Та не плакати,
Самі слезоньки ллються:
Що від милого
Вістоньки нема,
А від нелюба шлються.

Жадна пташина
Без товариша,
Не пробуває в лісі:
А ти поїхав,
Мене понехав
Як ластівоньку в стрісі.

121

Віють вітри, віють буйні
Аж дерева гнуться:
Ох як болить мое серце
А слези не ллються.

Трачу літа в лютім горю
І кінця не бачу:
Лишень серцю лекше стане,
Як нишком поплачу.

Суть ще люди, що і моїй
Завидують долі:
Чи щаслива-ж та билинка
Що росте у полі?

Що у полі на пісочку,
Без роси на сонці,
Тяжко жити без милого
І в своїй сторонці.

Без милого щастя нема,
Стає світ тюрмою:
Без милого долі нема,
Нема і спокою.

Де ти милий чорнобривий,
Де ти? — відізвайся!
Як без тебе я горюю,
Прийди подивися!

Полетілаб я до тебе:
Та крилець не маю;
Сохну, чахну я без тебе,
Всяк день умираю.

122

Ой не ходи Грицю на вечерниці:
Бо на вечерницях, дівки чарівниці,
Солому палять і зілля варють,
Тебе Грицуню здоровля позбавляють.

Там то одна чорнобривая,
Та чарівниця справедливая!
І чарівниця і зілля знає,
Тебе Грицуню заздрісно кохає!

В неділю рані зілля копала,
У понеділок пополокала,

А у вівторок, зілля варила,
В середу рано Гриця строїла.

Прийшов четвер, Гриценко умер,
Прийшла п'ятниця, поховали Гриця,
Сховали Гриця близько границі,
Плакали за ним всі молодіці.

І хлопці Гриця всі жалували,
Чорнобривую всі проклинали:
Нема і не буде другого Гриця,
Що го зігнала з світа чарівниця!

В суботу рано мати доню була:
„На що ти доню Гриця строїла?
Не зналась того, що зілля уміє,
Що Гриць сконає, нім когут запіє?”

— „Ой мати! мати! жаль ваги не має, —
Най ся Грицуню у двох не кохає,
Оцеж тобі Грицю за тее заплаता:
Із чотирох дощок темная хата!”

123

Чи я в лузі не калина була?
Чи я в лузі не червона була?
Взяли мене поломали
І в пучечки пов'язали,
Така доля моя,
Гірка доля моя.

Чи я в полі не пшениця була?
Чи я в полі не озимая була?
Взяли мене позжинали,
І в снопики пов'язали,
Така доля моя,
Гірка доля моя.

Чи я в степу не травиця була?
Чи я в степу не шовковая була?
Взяли мене покосили,
І в копиці зволочили,
Така доля моя,
Гірка доля моя.

Чи я в батька не дитина була?
Чи я в батька не кохана була?
Взяли мене повінчали,
І світ мені повязали:
Така доля моя,
Гірка доля моя.

Чи не було в річенці утопитись мені?
Чи не було красшого полюбити мені?
Були річки позсихали,
Були красші повмирили,
Така доля моя,
Гірка доля моя.

124

Скажи мені правду, мій милий козаче,
Що діяти серцю, як серце болить?
Як тяжко застогне, як гірко заплаче?
І в тяжкім нещастю воно защемить?

Як горе, мов терен, всю душу поколе,
Коли відцуралось від тебе усе,
І ти, мов сухеє перекотиполе,
Не знаєш куди тебе вітер понесе?

Е, ні скажеш мовчки: скосивши билину
Хоч рано і в вечер водою полій,
Не зазеєніє, — кохай сиротину,
А матери і батька не бачити їй.

От так і на світі: хто рано почує,
Як серце застогне, як серце зітхне,
Той рано й заплаче... А доля шуткує —
Поманить, поманить, тай геть полине.

І можна-ж утерпіть — як яснеє сонце
Блисне засяє для міру всего
І гляне до тебе в убоге віконце?...
Осліпнеш а дивишся усе на него.

125

„Ой зійди, зійди, ясен місяцю,
Як млиновее коло,
Ой, вийди, вийди, серце дівчино,
Та промов до мене слово”. —

— „Ох! і радаб я та виходити
І з тобою говорити,
Так судять-гудять вражії людн,
Хотять же нас розлучити.

Ой не бий мати, та не лай мати
Та не роби каліченьки,
Завяжи очи темної ночі,
Та веди до річеньки.

А як приведеш та до річеньки,
Розвяжи карі очи,
Нехай гляну я, та подивлюся,
З світом білим попрощаюся.

Ой, світе ясний, світе прекрасний,
Як на тобі тяжко жити,
Ой іще тяжше мені молоденькій
Не нажившись умирати!“

126

Копав же я криниченьку
Неділеньку й дві,
Кохав же я дівчиноньку
Людам не собі.

Копав же я криниченьку
В степу в кремені, —
Чи не прийде дівчинонька
По воду к'мені.

А вже з тої криниченьки
Орли воду пють:
А вже мою дівчиноньку
До слюбу ведуть.

Один веде за рученьку,
Другий за рукав,
А я іду, слези роню:
„Любив та не взяв.”

Ой привели до церковці:
„Тепер ти моя!”
Вона стала відказала:
„Не правда твоя.”

Поставили на рушнику:
„Тепер ти моя!”
Вона стала, відказала:
„Неправда твоя.”

Ой звязали білі руки:
„Тепер ти моя!”
Вона стала, відказала:
„Недоле моя!..”

127

Ой, любив, ой кохав, собі дівчину мав.
Гей! як у саду вишня:
За лихими людьми та за ворогами
Гуляти не вийшла.

Покидаю тебе, серденьтко моє,
Гей! як у саду вишня:
А сам я піду, а сам я поїду
В далеку дорогу.

Дожидайся мене серденьтко моє,
Гей! та до себе в гості:
Як виросте у тебе у світлонці
Трава на помості.

Росла та росла трава шовковая,
Гей! та вже похилилась:
Ждала, ждала, козака, дівчина,
Та вже і зажурилась.

Ой загув та загув сизий голубонько,
Та сівши на тичину:
Ох, ох, ох, ох, молод козаченько,
Покинув дівчину.

128

Гей, зрада, зрада, чорні очі, зрада!
Кажуть мені люди, що то все неправда.
Ой розголосив єсь ти новину тую,
Казав єсь мені женитися буду:
А тепер думаєш, думаєш, гадаєш,
Либонь ти мене покинути маєш?”
„Ой покину я тя, дівчино, покину,
Бо я із тобою на віки загину.” —
„Ей зійдеш Польщу, зійдеш Україну,
Але не знайдеш над мене дівчину.
Ей знайдеш, знайдеш з кіньми волами,
Але не знайдеш з чорними бровами.
Ей знайдеш, знайдеш, з чорними бровами,
Але не знайдеш з милими словами.
Ей знайдеш, знайдеш на личку білійшу,
Але не знайдеш над мене милійшу.
Ей знайдеш, знайдеш на личку румяну,
Але не знайдеш над мене кохану!” —

129

Гаєм зеленьким вода тече,
На яворі соловій щебече:

Де дівчина мила
Віночок увила
З барвіночку.

Слези проливала, як го вила,
А увивши на воду пустила:

„Пливи-ж ти віночку,
Красний барвіночку
За миленьким.”

Голос чути в гаю середині,
Аж ся стало страшно дівчині,
Вузкою стеженькою,
Ідуть козаченьки,
На вороних.

„Ой мої панове козаченьки,
Скажіть мені правду, де милесенький?
Чи го, чи го взяли
Чи го порубали
У неволи.

130

Ой звідси гора, відси другая,
Межи тими гороньками ясна зоря.
Я собі гадав, що зоря зійшла,
А то моя дівчинонька по воду пішла.
А я за нею, як за зорею,
Сивим, сивим кониченьком понад водою.
„Дівчино моя, напій ми коня!“—
„Не напою, серце моє, бом ще не твоя.
Як буду твоя, напою ти й два,
З студеної керниченьки, з нового ведра.”.

131

Як бим була я зазулев, то бим полетіла,
Гень в діброву, щоб на любу калиноньку сіла.
Полетіла бим в Путилів між гори Карпати,
Де мій милий пробуває і сталаб кувати:
Куку, мій Іване, куку, мій Іване!
Куку, куку, мій Іване!
Як бим була я рікою, як той Прут великий,
Не втікла бим до моря в чужий край далекий:
Лиш плила бим шепочучи у гори Карпати,
І співалаб, шепотілаб, близь його там хати:
Добрий день, Іване, добрий день Іване,
Добрий, добрий день Іване.

Як бим була соловейком, що в ночі співає,
І в серденько чародійно мир, любов вливає:
Попри хату, де він жиє, в зеленому гаю,
На весь голос щebetалаб: Тебе лиш кохаю,
Люблю, тя, Іване, люблю тя Іване,
Люблю, люблю тя, Іване.

132

А я люблю Петруся,
Та сказати боюся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Била мене матуся,
Що я люблю Петруся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Хоч ти мати мене вбий,
Таки буде Петрусь мій:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як не виджу Петруся,
То від вітру валюся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як побачу Петруся,
Попід боки беруся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Наварила, напекла,
А для кого? для Петра!
Нема Петра лише Гриць,
Шкода моїх варениць.

133

Там на горі крута вежа,
Там бистра тече вода:
Там дівчина, чорноборива,
Хорошая молода.

Як погляне бистрим оком,
Як ся мило засміє:
То аж серцю лекше стане
А в козаку серце бе.

В нас дівчата всі хороші,
Коса з довгим волосом:
Очи сині, брови чорні,
Личко як кров з молоком.

Дармо сієш дівча цвіти,
Вони тобі не зійдуть:
Дармо просиш батька, неньку,
Тя за мене не дадуть.

Бо ти єси молодая,
Батько, мати, ще жие:
Є багатство, красна хата
А в сій хаті все твоє.

А я бідний сиротина,
Пуща, то мій рідний край:
Бурка, шабля, — то ордина,
А кінь сивий, — то мій рай.

На що людям тее знати,
Де милої ворота?
На що кому тее знати,
Де кохався сирота.

134

Дівча в сінях стояло,
На козака моргало:
„Ти козаче ходи,
Мене вірно люби,
Серце мое!“

„Ой як мені ходити,
Тебе вірно любити?
В тебе батько лихий,
В тебе батько лихий,
Серце мое!“

„Я батькови угоджу,
Я горівки націджу:
Таки серце ходи,
Мене вірно люби,
Серце мое!“

„Ой! як мені ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе ворота скриплять,
В тебе ворота скриплять,
Серце мое!“

„Я воротам пораджу,
Шматком сала помажу:
Таки серце ходи,
Мене вірно люби,
Серце мое!“

„Ой! як мені ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе миші лихі,
В тебе миші лихі,
Серце мое!“

„Коли миший боїшся,
На воротах повіся:
Ой згинь!... — пропади
Тай до мене не ходи,
Трястя тобі!“

135

Ой летіла зазуленька понад море в гай,
Та пустила сиве пюрге у тихий Дунай.
Плини, плини, сиве пюрге, долі за водов,
А я собі молоденька човном за тобов.

Приплинемо, сиве пюрге, на жовтий пісок,
А там собі заспіваєм усіх співанок.

Ой маю я срібний перстень, пущу по горі,
Ой маю я три сестрички в чужій стороні.

Ой маю я три сестрички, а четвертий брат,
Скажу я їх закликати в яблінковий сад.

Всі яблінки солоденькі, лиш одна винна, —
Сестрички ся посходили, а брата нема.

Ой вирвіть си по яблочку, вирвіть си по дві,
Сли будете їсти, пити, згадайте о мні.

Та десь наша бідна сестра в чужій стороні,
Вмивається слізеньками, як рибка в воді.

136

„Козаченьку, куди йдеш?

Не вже ж жалю не маєш!

Я без тебе загину,

Як ти підеш в чужину,

Чи тебе лихо жене,

Бачу, зрадиш ти мене.”

„Ой, не плач же, дівчино, не журись,

Та до мого серденька пригорниць,

Я вернусь, серденько, в осени,

Як упаде листячко з калини.“

137

Ой, ходила дівчина беріжком,

Заганяла селезеня батіжком:

Иди, іди качуре до дому!

Продам тебе жидови рудому.

За три копи качура продала,

А за копу дударика наняла:

„Заграй мені дударіку на дуду,

Нехай же я своє горе забуду:

Колиб тобі горенько та печаль,

То-б ти вийшов на улицу та кричав.

А тож тобі горенька не має,

Ой, хтож тобі сі кучері звиває?”

„Була в мене дівчина Уляна,

Вона-ж мені сі кучері звивала,

Була в мене дівчинонька Варвара, —

Вона-ж мені сі кучері порвала.“

138

Там де Чорногора сумно

Угрів край витає,

Там, де біла Тиса шумно

Чорну доганяє:

Там ти любко моя мила,

Як цвіт процвітала,

Там ти літа молоденькі

В щастю проживала.

І я щастя шукаючи

В той край заблукав:

Долі собі глядаючи

Тебем си избрав я.

Бог получив мя з тобою,

Щастя, долю дав...

Ах, чому же молодую

Тебе мені взяв.

Ти мя вірно полюбила

І я тя любив,

Ти зі мнов щасливо жила

І я був щаслив...

Деж а деж ти ся поділа,

Вірний друже мій?

А так скоро улетілась

В вічний супокій.

Глянь на мої тужні очі,

Як слези ся ллють!

Діти твої в день і в ночі

Мати своєї ждуть.

Прийди любя к'мужу твому

Слезі угамуй!

Прийди мати к'дому твому

Діти нагодуй!

Вони батька ся питають,

Де я матір дів?

З плачем мені докучають,

Чом її не привів?

Ставай мати з гробу твого,
Діти посіти,
Або разом із собою
В гріб твій мя прийми!

139

Як два серця ся кохають,
Все никне з очий:
На журбу всю забувають,
На світ, на людей.

Лиш хтілиб разом жити,
І пуститись в світ
Та з собов лиш голубити
І на себе зріть.

Тогді світ їм Божиим раєм,
Палатов хатина,
Вік цілий пливе ручаєм
Мов одна година.

І так літа за літами
Скоренько збігають,
І мов місяць з зіроньками
Чудним блеском сяють.

140

Ой під горою, під камяною,
Там сидить голуб із голубкою.
Цілувалися, милувалися,
Сизими крильми обіймалися.

Налетів орел з крутої гори,
Розбив-розлучив голубів з пари.
Голубка ходе, жалібно гуде,
Що вже з голубом жити не буде.

141

Ой летіла горлиця через сад,
Через сад, гей! розпустила пірячко
На весь сад, гей! на весь сад.

Ой хто тее пірячко ізбере,
Ізбере, гей! той мене молодую
Забере, гей! забере.

На курочці пірячко в оди ряд,
В один ряд, гей! любімося серденько.
В один лад, гей! в один лад!

142

Пропала надія забилося серце,
Заплакали очі мої,
Любив я дівчину, тай та ся змінила,
Ой, горенько в світі мені.

Як биж вона знала любов мою щирю,
Вонаб не кидала мене,
Любилаб, кохалаб як мати дитину,
Ще й серце-б віддала своє.

А то десь далеко з другим ти жартуєш,
За мене забула зовсім,
А я сиротина сижу та сумую,
Не сплю і нічого не їм.

Як би вона знала, що в світі без неї
Не світить мені, як другим,
Вонаб спам'яталась, мене полюбилаб,
Щасливі булиб ми зовсім.

Як би вона знала, що в світі без неї
Нема чого жити мені,
Вонаб не цуралась мене бідолахи,
І кинулаб жарти свої.

Тепер все пропало, течуть з очий сльози,
І серце щемить, та болить,
Піду утоплюся в широкій криниці,
Не буду я більше вже жить.

Або як повішусь на тій гиллячині,
Що в неї в садочку росте,
Умру я, нещасний, за тебе, дівчино,
І гріх тобі буде за те.

143

Ой, нависли чорні хмари, нависли, нависли,
Не зійдеш ти, мій миленький, ні згадки ні
[з мисли,

Ой, годину я співаю а годину плачу, —
Як я тебе, мій миленький, так довго не бачу.”

„Ой, чи будеш дівчинонько, чи будеш тужити,
Як я піду, тай поїду цісарю служити?”

„Ой, не буду, козаченьку, не буду, не буду,
Ти за гору, я за другу, тай вже тя забуду.”

Ой поїхав козаченько на зимові лози,
Обілляли дівчиноньку дрібненькі сльози.

Ой, поїхав козаченько за нові ostrіжки,
Посилає дівчинонька три післанці пішки.

144

По той бік гора,
По сей бік гора,
Поміж тими крутими горами
Сходила зоря.

Ой тож не зоря —
Дівчина моя
З новенькими відерцями
По водицю йшла.

„Дівчино моя,
Напій же коня,

З рубленої кринички
З повного відра.

Дівчино моя,
Чом заміж не йшла?”
— „Бідна була, по наймах служила —
Пари не знайшла!

Козаченьку мій!
Чом не женився?
Як поїхав у чисте поле,
Та й забарився.”

„Дівчино моя,
Сідай на коня,
Та поїдем у чисте поле
До мого двора.

А в мого двора
Нема ні кола,
Тільки стоїть один куш калини
Та й та не цвила.

Калино моя!
Чом ти не цвила?
„Зима була та й цвіт оббила,
Тим я не цвила!”

145

Дощик, дощик, капає дрібненько,
Яж думала, яж думала, запорожець ненько.
Колиб знала, колиб знала, звідки виглядати,
Тоб наняла, заставила стежки замінити.
Аж він іде, аж він іде, ступає дрібненько,
То-то любо, тож то мило дивитися ненько.
Дощик дрібний, аж із стріх лієся,
Розсердився миленький, тай не засмієся.
Дощик дрібний, аж із стріх капотить,
Розсердився мій миленький, ногами тупотить.
Розсердився, розгнівався, мій милий на мене
А як гляне серце вяне і в него і в мене.

146

Болить мене головонька від самого чола,
Не бачила миленького, ні тепер ні вчора:
Ой бачиться, не журюся, в тугу не вдаюся,
А як вийду за ворота, від вітру валюся.
Ой бачиться, що не плачу, самі слези ллються:
Від милого людей нема, від нелюба шлються.
Нема мого миленького, нема мого сонця,
Ні з ким мені розмовляти сидя у віконця.
Нема мого миленького, нема його тут,
Посходила після дощу шальвія і рута:
Я шальвію пересію, руту перетичу,
Таки свого миленького к собі перекличу.
Барвіночку зелененький стелися низенько,
А ти милий чорнобривий присунься близенько.
Зелений барвіночку стелися ще низше,
А ти милий чорнобривий присунься ще близше.

147

Хилилися густі лози,
Відкіль вітер віє:
Дивилися карі очі,
Відкіль милий їде.
Хилилися густі лози,
Та вже перестали:
Дивилися карі очі,
Тай плакати стали.
В кінці греблі шумлять верби,
Що я насадила,
Немаж того козаченька,
Що я полюбила.
Ой не має козаченька —
Поїхав за Десну:
Рости, рости дівчинонько
На другу весну!
Росла, росла дівчинонька,
Тай на порі стала:
Ждала, ждала козаченька,
Тай плакати стала.

Ой! не плачте карі очі!
Така ваша доля:
Полюбила козаченька,
При місяцю стоя!

Зелененькі огірочки,
Жовтенькі квіточки!
Нема мого миленького,
Плачуть карі очки.

Болять, болять мої очки,
Серденько понило...
Не бачу я миленького
І діло не мило.

148

Тихо-тихо Дунай воду несе,
А ще тихше дівка косу чеше. (2).

Чеше, чеше та на Дунай несе,
„Пливи, косо, тихо за водою,
А я піду у слід за тобою. (2).

Припливи косо, к зеленому лугу,
Скажу тобі всю свою притугу”. (2).

Нема краю тихому Дунаю,
Нема впину вдовиному сину,
Що звів з ума дівку, сиротину. (2).

„Ох ізвів ти, на коника сівши:
Оставайся, слави набирайся, (2).

А я молод слави не боюся,
Вийду з села зараз оженюся. (2).

Мені дівко, та пришиють квітку,
Тебеж, дівко, завертять в намітку”. (2).

149

Там, де Татран круто вється,
По камінях де шумить,
Є там дівча: а як звеса,
Козак знає, та мовчить.

На долині є криниця,
З сеї криниці бе вода,
О дівчина, як зірниця,
Хорошая, молода.

Ясним оком, як погляне,
Як ся мило засміє,
То аж серцю лекше стане,
А козаче серце бе.

Іде, мила, дощ дрібненький,
Твої цвіти не зйдуть,
Ох лихії вороженьки
Мя з тобою розведуть.

Гей пращай же, моя мила,
Не плач, не плач, но пращай!
Як згадаєш, щось любила,
Мене собі пригадай.

150

Тужно серцю за миленьким,
Що десь в чужині
Пробуває у тяженькім
Цісарськім ярмі.

Ой коби той час вернувся,
Як він в купці з мною,
На чім світ мені клянувся,
Присягав любов.

Чи в чужині памятає,
Як го Оля любить,
Чи за друзів ся вганяє
І з нев ся голубить.

Ах мій Боже милостивий
Він так не ділає,
Бо мій милий, чорнобривий
Двох сердець не має.

151

Гей на Івана, гей на Купала, гей, гей, гей!
Красна дівчина долі шукала:
Цвітки збирала, віночок вила,
Долі водою його пустила: —

„Поплинь віночку по бистрій хвилі,
Поплинь під хату, де жиє милий”.
Поплив віночок долі водою,
Серце дівчини забрав з собою.
На заріночку змарнів поволи,
Не дав Купало дівчині долі.

Гей на Івана, гей на Купала,
Дівча о північ зілля копало,
В північ копало, в північ варило,
А до схід сонця вже отруїло.

152

Ой піду я до млина, до млина,
А у млині новина, новина:

Там то мамцю мельник,
Там то мамцю добрий,
Там то мамцю хороший,
Меле гречку без грошей.

Меле, меле на кіш насипає,
Що насипле мене пригортає:
Там то мамцю мельник, і т. д.

Меле, меле, меле, решетує,
Що оберне, мене поцілує:
Там то мамцю мельник, і т. д.

153

Ой мати, мати, серце не вважає:
Кого раз полюбить, з тим і помирає.
Лучше умерти, як з немилым жити,
Сохнуть з печалі, щодень сльози лити.
Бідність, багатство — єсть то Божа воля,
З милим їх ділити, — щаслива доля.
Ох,, хібаж я, мати, не твоя дитина?
Коли моя мука буде тобі мила?
І до мого горя ти жалю не маєш:
Хто припав до серця забудь заставляєш.

154

Гей по горі, по високій, трійзіль постелився:
З України до дівчини козак поклонився:
Поклонився козаечньо з коня вороного,
Нагадай си, моя мила, мене молодого.

А в неділю рано, рано дівча ся вмивало:
Тай русою та косою личенько втирало.
Утирало біле личко, утирало брови, —
Немаж мого миленького, нема і розмови.

Не плач мила, не плач серце, не плач чорні очі
Ой маюж я розмовоньку аж до пізна в ночі:
Ой маюж я розмовоньку, ой маюж я милу,
Висипано надімною високу могилу.

155

Ви дівочі сині очі!
Чом слеза вас криє?
Як в вас гляну, з болю вянущу,
Серце в грудях нїє.

Ви зірничі серед ночі,
Сині очі, ви дівочі,
Хто в вас гляне, зазирає,
Тому рай ся отвирає.

Чом дівчино ти сумуєш?
Боже, щоб то знати,
Я з тобою аж до гробу
Хтів би сумувати.

І у сині очі твої
Виливав бим болі мої,
В ті зірничі серед ночі,
Сині очі, ті доводі!...

Не смутися на сім світі
З давна так ся діє
Що в серденько трути ліють,
З болю бідне мліє...

Біль пропаде, як росиця
В сонці на травиці,
Як весною сині очі
Глянуть зірков в темні ночі.

156

В кінці греблі шумлять верби
Що я насадила:
Нема того козаченька,
Що я полюбила.

Ой не має козаченька, —
Поїхав за Десну:
Рости, рости, дівчинонько,
На другу весну!

Росла, росла дівчинонька,
Та й на порі стала:
Ждала, ждала козаченька,
Тай плакати стала.

Ой не плачте, карі очі!
Така ваша доля:
Полюбила козаченька,
При місяцю стоя.

Зелененькі огірочки,
Жовтенькі цвіточки, —

Нема мого миленького,
Плачуть карі очки!

Болять, болять мої очі,
Серденько понило:
Не бачу я миленького, —
І діло не миле...

157

Гомін, гомін по долині,
Широкий лист на калині:
Єще ширший на яворі,
Стоїть мила на розмові.

Де-ж ти милий пробуваєш,
Що у мене не буваєш:
Пробуваю край Дунаю,
Тебе мила споминаю.

Щоби човен і весельце,
Ночував бим в тебе серце:
Ані човна ні порома,
Ночувати мушу в дома.

Тече вода річеньками,
Плаче мила слезоньками:
Не плач мила, не журися,
Я молодий не женився.

Твоя мати чарівниця,
То велика розлучниця:
Розлучила нас обое,
Як рибоньку із водою.

158

Ах я нещасний, що маю діяти?
Люблю дівчину, не могу її взяти,
Не могу її взяти, бо заручена...
Ах доле моя, доле нещасная!

Просивбим її, щоб мене кохала,
Та щоби іншому серця не давала,
Але не хоче, бо я не багатий...
Ах я нещасний, що маю ділати!

Хоч її не возьму, буду їй сприяти,
Всякого добра буду їй желати:
Нехай в тім життю не зазнає злого,
Що їй наймилийше, нехай має багато!

159

Ой ти дівчино заручена,
Чому ти ходиш засмучена?
Ой як я маю весела бути;
Кого люблю я, трудно забути.

Ой ти дівчино, чорнії очі,
І в день смутна ти і не спиш в ночі:
Чорнії очі принаду дали,
Душу і тіло зовсім узяли.

Ой ти дівчино мислями блудиш,
Сама не знаєш кого ти любиш,
Ой знаю, знаю, кого кохаю,
Лишень не знаю, як жити маю.

160

Ходжу, нуджу понад берег,
Тяженько зітхаю:
Бідна-ж моя головонька,
Що долі не маю.

Булож мене моя мати,
В ріці утопити:
Як такую нещасливу
На сей світ пустити.

Ой як тяжко каменеві
Під водов плинути,
А ще тяжше сиротинці
На чужині бути.

Журилася мати мною
Як риба водою:
Дала мене межи люди,
Жалує за мною.

Ах ти, Боже, мій єдиний,
Ти моя потіха:
Потіш мене нещасливу,
Вибав з того лиха.

161

Лугом іду, коня веду,
Розвивайся луже!
Сватай мене козаченьку,
Люблю тебе дуже!

Ой хоч сватай, хоч не сватай,
Хоч так присилайся:
Хоч, щоб слава не пропала,
Що ти залицявся.

„Ой колиб ти, дівчинонько,
Була багатенька,
Взяв би тебе за рученьку,
Повів до батенька.”

„Ой колиб я, козаченьку,
Була багатенька,
Наплювалаб я на тебе,
Й на твого батенька.”

Ой піду я під вишеньку
Аж лист опадає:
Жалуй мене дружинонько,
Милий покидає.

Не журися дівчинонько,
Рута зелененька:
Сей покине, другий буде,
Щеж ти молоденька.

162

Звела мене не біда;

Звела мене,

Моя нене,

Звела мене не біда;

А дівчина молода!

А дівчина,

Як калина,

А дівчина молода!

Бровоньками звялила;

Бровоньками,

Хмароньками,

Бровоньками звялила;

Оченьками спалила!

Оченьками,

Зіроньками,

Оченьками спалила!

Губоньками зраїла;

Губоньками,

Словоньками,

Губоньками зраїла;

Личеньками строїла,

Личеньками,

Чароньками,

Личеньками строїла.

Ой дівчино, не вяли!

Ой дівчино,

Ти рибчино,

Ой дівчино, не вяли!

Мого серця не пали!

Мого серця

Край реберця,

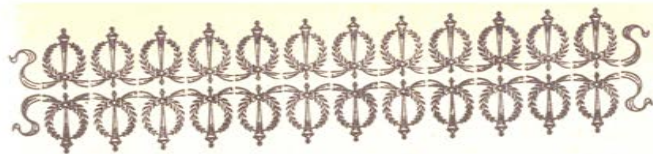
Мого серця не пали!

Коли любиш — не жартуй!

Коли любиш,

Та не губиш,

Коли любиш — не жартуй!
Як не любиш — розчаруй,
Як не любиш,
Тільки губиш,
Як не любиш — розчаруй!



VI. Коломийки.

Як я возьму коломийки
Співати, співати,
Затужиш ти і заплачеш,
Тай станеш думати.

1. Гей плину я по Дунаю і так си думаю;
Нема красших співаночок як у нашім краю!
Ой нема то, ой нема то, як наша країна,
Там співає співаночки кожная дівчина.
2. Ой підю я межи гори, там де живють бойки,
Де музика дрібно грає, скачуть по легойки;
Ой нема то як у горах дівчата співають,
Ой нема то як у горах молодці гуляють.
3. Славна наша коломийка, хоч вона дрібойка,
Вона мила а все щира — мені солодойка;
Коломийки заспівати, коломийки грати,
Алеж бо то коломийки добре танцювати.
4. Нема танцю на всім світі, як та коломийка
Вона душу вириває із мого сердейка;
Як заграю, заспіваю, туга ізчезає,
Бо та наша коломийка таку силу має.
5. Заграйте ми музиченьки білими пальцями,
Най я собі потанцюю з чорними бровами;
Ой у тебе музиченько руки золотії,
Тож ти душу потягаєш в світи далекії.

6. Ой скрипочки із липочки, а струни з барвінку
Як заграю, буде чути аж на Українку;
Тепер я собі заграю, тепер защебечу,
А як прийде лиха доля — пташкою відлечу.

7. Ой калина біло цвите, а червоно родить,
Великеє закохання до біди приводить;
Цвите терне, цвите терне, бо коріння має,
Хто кохання не зазнав той жалю не має.

8. Звідси гора, звідси друга, посеред долина,
Межи тими гороньками любая дівчина;
Треба гори розкопати, долину зрівнати,
Щоби ми ся було видно до милої хати.

9. Як би не ти дівчинонько, і не твої очі,
Не стоялиб мої коні до темної ночі;
Не стоялиб мої коні, коні воронії,
Як би не ти, дівчинонько, та брови чорнії.

10. Ой дівчино, дівчинонько, якаж ти миленька
Як у літі на нивоньці вода студененька;
Як у літі на нивоньці води ся напиту,
Так з тобою постояти, тай поговорити.

11. Ой гадав я милий брате, що то скрипка грає
А то моя чорнобрива, по саду співає;
Та гадав я милий брате, що то сонце сходить,
Та то моя милесенька по подвір'ю ходить.

12. В тебе очка чорненькії, як тернь на галузі,
Личко таке рум'яненке, як калина в лузі;
В тебе очка чорненькії, як терен саджений,
А бровонька такі красні, як шнурок плетений.

13. Коли моя миленькая по садочку ходить,
Видиться ми ся, що за нею біла рожа сходить;
Личко твоє, милесенька, краснійше над рожу,
Я тя бідний, молоденький забути не можу.

14. Тяжко болить як укусить люта гадинонька,
Та ще тяжше, як вчарує люба дівчинонька;
Як укусить гадинонька, знайдеш в зіллу ліки,
Як вчарує дівчинонька, пропавеш на віки.

15. А вжеж я ся не дивую чому мила красна,
Коло неї вчора рано впала зоря ясна;
Як летіла зоря з неба, та розсипалася,
Мила зорю позбирала тай намаїлася.

16. Стоїть явір над водою, хитає собою,
Чи тужиш ти так за мною, як я за тобою;
Як тужиш ти так за мною, як я за тобою,
Ми тоді ся розійдемо, як рибка з водою.

17. Стоїть явір над водою, в воду похилився,
Чогось милий чорнобривий тяжко зажурився;
Як мені ся не хилити, вода корінь мие,
Як мені ся не журити, саме серце мліє.

18. Та як ти ся дівчинонько, та як же ся маєш,
Чи ти о мні голубонько уже не гадаєш?
Я ся маю, як рибка в Дунаю,
Тільки ми жаль, моє серце, що тя не видаю.

19. Що ти міні дівчинонько, такого зробила,
Що ти мені молодому над всіх тепер мила;
Ой дівчино, дівчинонько, як я тебе люблю,
Як відкажеш серцю мому, то я ся загублю.

20. Ой став козак над могилов тай думку думає,
На Вкраїну поглядає, тяженько вздыхає:
Гей ні вітер тут не віє, ні сонце не гріє,
І не так тут на могилі трава зеленіє.

21. Ой загудів сивий голуб в зеленій ліщині,
Ой затужив козаченько по своїй дівчині;
Ой піду я на Вкраїну, там знайду родину,
Там знайду я кого люблю, — мою чорнобриву.

22. Ой зійди ясна зірничко; бо якось темненько,
Вийди, вийди дівчинонько, бо мені сумненько;
Зійшла зоря, зійшла зоря, весь світ освітила,
Вийшла моя миленькая, — всіх розвеселила.

23. Ой не ходи, де я ходжу, дівчину любити,
Ой скажи си милий брате труновцю зробити;
Ой скажи си ю зробити, кедринув оббити,
Або мені або тобі на світі не жити.

24. Ой пливало біле гуся по воді, по воді,
Любила би мя миленька, через людий годі;
Ой вороги, вороженьки, на вас нарікаю,
Через вас ми світ не милий, і долі не маю.
25. Ой видиться, що хмариться і дощик падає,
Ой видиться, що з-укося мила поглядає;
Ой видиться, що сердиться миленька на мене,
А як гляне, — серце вяне в неї тай у мене.
26. А де тая керниченька, що голубка пила,
Та деж тая дівчинонька, що мене любила;
Ужеж тую керниченьку, голубки випили,
Та вжеж мою дівчиноньку иньші полюбили.
27. Та пійду я на Україну, і там я загину,
Там кажу си посадити в головах калину:
Будуть пташки прилітати калиноньку їсти,
Будуть мені приносити від милої вісти.
28. Ой хоч гуди, хоч не гуди голубе-небоже,
Та кого я вірно любив, не судивсь ми Боже;
Два голуби воду пили, а два колотили,
Бодай тоті не сконали, що нас розлучили.
29. Ой болить мя головонька від маку дрібного,
А я рибку не забуду, поки життя мого;
Ой соколе, соколоньку, позич мені крила,
Най полечу, там де знаю, — там де моя мила.
30. Стоїть верба над водою, схилилася в тоню,
Не мож бути, милий Боже, двічі молодому;
Ой я бим дав, як би можна, і пів того світа,
Коби ми ся повернули молодії літа.
31. Заграй мені музиченьку в яворові скрипки,
Пійду з милим погуляти ворогам на збитки;
А там в поли дві тополі, третя зелененька,
Не буду ся віддавати, бом ще молоденька.
32. Я гадала молоденька, що соненько сходить,
А то милий чорнобривий по городі ходить;
Я гадала молоденька, що сокіл літає,
А то мій чорнобривенький на кони гуляє.

33. Коби річка невеличка, я бим перебрила,
Коби ми був милий вірним, я бим го любила;
Але тобі мій миленький нема що вірити,
Ти так з иньшов, як зі мною будеш говорити.
34. Гей! ти дубе зелененький, листя твої рясні,
Ти козаچه молоденький, слова твої красні;
Слова твої хоч прекрасні, а чортова думка,
Поким тебе не любила, булам як голубка.
35. Ой димнося в Чорнійгорі, ой димнося димно,
Якось мого миленького відтам ще не видно;
Ой з півночі з Чорної гори йшло молодців
[много,
Я з далека іпізнала свого миленького.
36. Ой як будеш в полонині мій милий співати,
Пускай голос по діброві, щоби тя пізнати;
Пускай голос по діброві, пускай по ялині,
Щоби було любо-мило всій моїй родині.
37. Рости хмелю над водою — рівно з тичиною,
Далеко тя мій миленький чути з сопівкою;
На сопівці красно граєш, ще краще співаєш,
Ти то серцю іно туги і жалю задаєш.
38. Світи зоре на все поле, закіль місяць зійде,
Закіль милий чорнобривий до милої прийде;
Зійди, зійди місяченьку, зійди перекрою,
Та хотия нас люди судять — того ся не бою.
39. Ти соненько світи за дня, місяченьку в ночі,
Щоби я ся надивила миленькому в очі;
Ой мій любко солоденький згину за тобою,
Та згину я — як рибонька за зимнов водою.
40. Та ти милий, чорнобривий, якийсь ми
[миленький
Як у літі в полонині вітер холоденький;
Тай ти файна, моя рибко, якась ти миленька,
Як у літі на Поділля вода студененька.
41. Коло млина, коло млина, коло вітрового,
Всі миленькі ту гуляють, — іно нема мого;
Нема мого миленького, пішов десь у гори,
Зачесав си кучерики понад чорні брови.

42. Кувай, кувай зазуленько від рана до ночі,
Та скажи ми чи побачу миленького очі;
Бодай же ти зазуленько сім літ не кувала,
Що ти мені молоденькій правду не сказала.
43. Та хоч що - день сонце світить, що-ніч місяць
[сходить,
Нема мого миленького, чомусь не приходить;
Ой заросли тоті стежки мохом і травою,
Дем ходила, говорила, серденько з тобою.
44. Стратила я свій вік марно тай і свою долю,
Зісталамся нещаслива, як билинка в полі;
Як же мені не плакати самі слези ллються,
Від сокола нема слова від нелюба шлються.
45. Ой нудно ми на серденьку, ой нудно нудиця,
Ой кого я вірне юблю той і в ночі сниться;
Та кого я вірне люблю, того не видати,
А кого я ненавиджу, — сам лізе до хати.
46. Ой сивая зазуленько, що рано літаєш,
Скажи мені зазуленько де любка видаєш?
Ой видно край Дунаю над тихов водою,
Обтирає чорні очі хустков шовковою.
47. Коб я була рибонькою я бим поплинула,
Я бим свого миленького назад завернула;
Я бим його завернула, коло него сіла,
Я бим тогди миленькому всю правду повіла.
48. Лети вітре до милого, де його мила,
Скажи йому від милої, що ся не змінила;
Скажи ему від милої, що сама бідненька,
Коли нема коло неї любого серденька.
49. Ой калина говорила, ліщина співала,
Що дівчина за миленьким три рази вмілила;
Бодай тебе мій миленький з твоєю красою,
На-що мене відливали три рази водою.
50. Ой як тяжко на безводі рибі пробувати,
Без милого на чужині тяжко проживати;
Гей ти орле чорнокрилий дам ти серця свого,
Занеси мя з чужиньки до мого милого.

51. Ой на руті жовтий цвіток, сама зелененька,
Не зрадь мене мій миленький, бо я молоденька;
Ти не вітер буйний в полі, а я не билина,
Є у тебе отець-мати, в мене є родина.
52. Ой не знаю я бідненька, де мій милий дівся,
Якби милий у гай пішов, гай би зеленівся;
Не спалам я цілу нічку, уже день біленький,
Ой не знаю я де дівся, мій чорнобривенький.
53. Не спалам я цілу нічку, а всталам раненько,
Ой зрадив мя мій миленький, та болить
[серденько;
Бодай же ти мій миленький тогди оженився,
Як у морю на каменю сухий дуб розвився.
54. Ой співала на билинці якась пташка сива,
Ой котра ще не любила, у Бога щаслива;
Бо не усі сади родять, котрі вже зацвили,
Та не усі побралися котрі ся любили.
55. Половина саду родить, половина вяне,
Половина шлюби беруть, половина марне;
Половина саду родить, половина всхнеся,
Половина побереся — решта розійдеся.
56. Ой засвіти місяченьку тай ти зоре ясна,
Та най усі люди знають яка я нещасна;
Посадить ми мої сестри в головах калину,
Нехай о тім кождий знає, що з кохання гину.
57. Ой там в саді зелена трава по коліна,
Ой за добрим чоловіком жінка як калина;
Ой там в полі на горбочку трава зеленіє,
Ой за лихим чоловіком жінка помарніє.
58. Повій вітре буйнесенький та з гори та з долу
Чей розвієш буйний вітре мою лиху долю;
Та буду я вже віяти, не буду ставати,
Вжеж я того не розвію, що має Бог дати.
59. Шкода травки і муравки тому облогови,
Шкода мене молодої тому неробови;
Шкода мене молодої, шкода мого стану,
Та як я ся леда біди у руки дістану.

60. Тече річка невеличка, я ї перескочу,
Віддай мене моя мати за кого я хочу;
Не далась мя моя мати за кого я хтіла,
Тепер шумить нагаечка коло мого тіла.
61. Мене мати породила темненької ночі,
Дала мені красне личко і чорнії очі;
Було мені моя мати краси не давати,
Лиш ми було моя мати щастя долю дати.
62. Ой кобисьте люди знали, яка моя біда,
Силує мя моя мати за старого дда;
Та не дай мя моя мамо, не дай за старого,
Бо я уже полюбила хлопця молодого.
63. Зелена черемшино, що над водов стоїш,
Молодая дівчинонько, чом ся старця боїш;
Ой як би я не зелена, тут бим не стояла,
Та як бим я не молода, яб ся не бояла.
64. Стоїть верба над водою розпустила гілле,
Убирайся дівчинонько — днесь твоє весілле;
Ліпше було мене мамцю у землю сховати,
А ніж мене молодую з нелюбом вінчати.
65. Закувала зазуленька у лісі на дубі,
Заплакала дівчинонька у церкві при шлюбі;
Не плач, не плач, дівчинонько, добре тобі буде,
Умиєшся слезоньками — як води не буде.
66. Далась мене моя мамцю за-муж молодую,
Так як тоту конопельку в воду зеленою;
Та як тяжко конопельці в сирій воді гнити,
А ще тяжше молодиці на чужині жити.
67. Ой кувала зазуленька в хаті на загаті,
Тяжко мене привикнути у свекриній хаті;
Ой підю я до свекрухи, — стану на порозі,
Мої милі співаночки в далекій дорозі.
68. Мої милі співаночки складані, складані,
Ой деж я вас наскладала — та при своїй мамі;
Та при своїй наскладала, в чужої забуду,
Мої любі співаночки, — я вас не забуду.

69. Мої любі співаночки, де я вас подію,
Занесу вас в чисте поле, — там я вас розсію;
Та як буде добра воля — я вас позбираю,
А як буде доля лиха — то вас занехаю.
70. Понад гору високою голуби літають,
Я гаразду не зазнала, літа ся минають;
Я гаразду не зазнала і не буду знати,
По чім я вас літа мої буду споминати?
71. Літа мої молоденькі, тож ми жаль за вами,
Ой так ми ся завше здає, щом не була з вами;
Літа мої молоденькі, на завше страчені,
Гей верніться співаночки мої улюблені.
72. Як я собі спогадаю давнії літейка,
Підуть слези долі личком, як бистра річейка;
Як я собі спогадаю, кого я любила,
Як би в мені не душейка, я бим ся згубила.
73. Ой у моїм городочку росте лелійочка,
Щож ми з того, щом молода, колим сиріточка;
Та як тії конопельці у болоті гнити,
Так то мені сирітонці на тім світі жити.
74. Щож я тобі моя мамцю такого зробила,
Що ти мене пустенничков такою лишила;
Коб булась мя моя мати в купели залляла,
Була бим ся із короля долев не міняла.
75. Які тоті квітки красні, котрі заквітають,
Які тоті діти щасні, котрі матір мають;
Людські діти як дітойки, а я сирітойка,
Людські діти матір мають, — моя у Богойка.
76. Ой зазуле сивенькая, щож тепер не куеш,
Мати моя миленькая, щож мя не жалуеш;
Тогди я тя доню моя буду жалувати,
Коли буде зазуленька в осени кувати.
77. В чужім краю, в чужім краю марно пропадан
Біднаж моя головонька, що роду не маю;
Ой стою я в чужім краю, як на пожарині,
Ніхтож мене не дригорне при лихій годині.

78. Ой роблю я, тяжко роблю, робота ні-защо,
Люди кажуть і говорять: сирота ледащо!
А сирота утомився на тин похилився,
Люди кажуть і говорять: він мабуть упився.

79. Шкода трави зеленої, що пополовіла,
Шкода мене молодой, щом посиротіла;
Шкода трави шовкової тому берегови,
Шкода би мя молодой леда ворогови.

80. Ой підү я сирітонька на гору крутую,
Стану же я подивлюся на річку биструю;
Ой ти річко бистренькая, на тебе дивлюся,
Думки мені серце давають — підү утоплюся.

81. Ой дубе мій зелененький, ой дубе мій дубе,
Гей я хлопець молоденький, з мене жовнір буде.
Мати моя старенькая, та я твій синочок,
Тось то мене виховала під карабіночок.

82. Ой заплачеш моя мати дрібними слезами,
Як я буду присягати перед образами!
Ой заплачеш моя мати, заплачеш, заплачеш,
Як ти мене на цісарськїм конику зобачиш.

83. Ой заплачеш моя мати з неділеньки тої,
Як увидиш білий ремінь через плечі мої;
Ой заплачеш моя мати рісними слезами,
Як мя будеш пізнавати межі жовнірами.

84. Летів орел понад море, жалібненько кряче,
Взяли сина у жовніри, мати за ним плаче;
Плаче мати, плачуть сестри, тай уся родина,
Тепер вже не наша буде — цісарська дитина.

85. Ступай коню підо мною, через криваві ріки,
Будь здорова матінонько,—вже пропав на віки;
Ступай коню підо-мною та розбивай грудү,
Будь здорова родинонько,—вже я тү не буду.

86. Виправили сина мати на війну раненько,
Сіла собі під віконце — плаче жалісненько;
Виправила мати сина та на вороженька,
Щаслива би мому сину була доріженька.

87. Ой не одна мати плаче, жалісно голосить,
Нема мого соколика, десь карабін носить;
Карабіне, карабіне, мучиш мою душу,
Хоч бим не рад молоденький, носити тя мушу.

88. Жовнірськїї карабіни бодай погоріли,
Щоби мене молодого плечі не боліли;
Проси Бога дівчинонько — й я буду просити,
-оби уже той карабін довго не носити.

89. Ой кувала зазуленька тепер не чувати,
Де мя мати не родила, там треба вмирати;
Там то мені як задзвонять, та в усі канони,
Ой далеко ліпше вчуеш — та як наші дзвони.

90. Родинонько, родинонько, чи жаль тобі буде
Як я підү умирати межі чужі люди;
Ой у поли край дороги висока могила,
Там на війні умер хлопець, що я го любила.





VII. Весільні.

(Від Перемишля.)

1

(Коли брат княгині косу розплітає).

Треба косу розплітати,
Треба вінець закладати,
Пішла княгинионька,
Пішла Горпинонька,
До Городонька,
Білими й ноженьками.
Ріже барвінок,
Собі на вінок
Білими рученьками:
Прийшли до неї
Матінка її:
Що робиш, дитинонько?
Ріжу барвінок
Собі на вінок,
На свою головоньку.
Ой, чи-ж я тобі,
Моя матінко!
Не була вигідненька!
Що ти мя даєш,
Ти мя силуєш,
А я ще молоденька
Не дуже розумненька.

Я тя силую,
Ой я тя даю,
Зі своєї головоньки,
З людської намовоньки.

2

(При вінкоплетенях).

Ой у лузі калина,
Білим цвітом зацвила:
Пішли її дружки рвати,
Не далася уломати:
Пішла Горпинонька,
Пішла княгинионька
Наломала си квіту
З калинового цвіту!
Прийшла до світлоньки,
Поставила на стolonьку
Проти свого личенька,
Питалася батенька:
Чи я буду така,
Як калинонька тая?
Будеш дитинонько, будеш,
Поки у мене будеш:
А як від мене підеш,
Спаде красонька з тебе,
Із тебе молоді,
Із косоньки чорної.

3

(Сиротинська).

Вийди Маланонько молоденькая,
Подивися всюденько:
Чи не стоїть твій батенько:
У котрого пороженька.
Ой знаю-ж я, знаю,
Що батенька не маю:
Пішлю ворону
В чужу сторону

По свою родиноньку:
 Пішло зазулю
 В сирую землю
 По свого батенька.
 Ворона летить,
 Вісти приносить:
 Буде ту родинонька.
 Зазуля летить,
 Вісти приносить:
 Не буде твій батенько:
 Сира земелька,
 Тяжкі дверенька,
 Годі їх отворити.
 Ані віконця,
 Ясного сонця
 На тебе ся подивити,
 Вже мій батенько,
 Мій соколенько,
 Перед милим Богом стоїть,
 Вірне ся Богу молить:
 Спусти-ж мене Боженьку
 З неба на земельку
 Най же ся подивлю
 На своє дитянонько.
 Ти душенько благая!
 Тебе нам не потреба:
 Має вона там друженьки
 Вірнії услуженьки,
 Вони їй вінець нарядять
 На посаг посадять,
 Нарядять як панятко,
 Посадять як сиротятко!

4

(Від Стрия).

Просили Горпинонька
 Свого батенька:
 Батеньку любий!
 Запирай воротонька,
 Не пусти княженька,

Не пусти Василенька.
 Дитинонько моя любя!
 Як го не пускати?
 Коли він ся просить,
 Коли він ся стелить,
 Хмелем коло двора,
 Барвінком коло стола,
 Соколом за столом.

5

(Сиротинська).

Княгині матіночка
 Вперед Бога стоїть,
 На охрест руки держить
 У Бога просить:
 Спусти мене Боже!
 Над село хмарою,
 А в село дрібним дощем,
 Ясним сонцем, віконцем,
 Най же я ся подивлю.
 Як красно диття убрано?
 Убрано як панятко,
 Посаджено як сиротятко.

6

Сіяла княгинонька долю,
 Стоячи над водою:
 Полини доле з водою,
 Я поплину з тобою.
 Так ми си спочинемо,
 Тай листи попишемо,
 До мати пішлемо:
 Най-же мама знає,
 Що мене малу дає,
 Не навчивши мене
 Всякої роботи:
 Научать мене люди,
 Тоді мамі жаль буде.

7

Вода луженьки забрала
І камінне дрібненьке,
Лиш одного каміння не брала,
Що дівчина на нім стояла,
Русу косу чесала.
Не пади коса, на камінь,
Не пади, коса, в зільничок:
Бо на камени зісчешся, —
А в зільничку приймешся.

8

Просила княгинонька
Своего братечка:
Братчику-ж мій любий!
Сідлай кониченька,
Ідь у чистее поле
По стадо воронее,
Зажени-ж бо его
До зільника мого,
Най зілле випасе
І на копитах винесе:
Коні мої воронії
Витопчать зілле моє,
Най ся по мені не зістає,
Подружечкам на радості
Матіночці на жалості:
Бо що матіночка гляне,
А де-ж тото дитяточко,
Що садило зіллячко.

9

Мовила — говорила
Ярая пшениця: —
Не подоба моя
У стозі стояти,
Але подоба моя

У короваю розростати.
Мовила — говорила
Червона калина,
Не подоба моя,
У лузі стояти,
Але подоба моя
У короваї сіяти.
Де ти калино росла?
Щося така красна,
Тонка, висока,
Листьом широка?
У лузі при керниці,
При студеній водиці,
Від вітру буйненького,
Від дощу дрібненького,
Від сонця ясененького!
Десь дівчино росла?
Щось така красна?
У тата в холодочку,
При солодкім медочку!
(Від Бережан).

10

(Коли на посаг садять).

Злетіли два ангели з неба,
Ой, сіли, пали Марисонці на подвіре.
А з подвіря в застівное віконце,
А з віконця на тисові столи.
А з столів на лнянії обруси,
А з обрусів на пшеничні хлібове,
А з хлібових на румяне личенько,
А з румяного личенька на барвіновий
[віночок,
А з віночка на мушлиновий рубочок.

11

(При вінкоплетенях).

Надлетіло птичатко це, це, це,
Сіло собі в віконечко щечече,
А за столом паняночки лагодять,
Марисонці вінок лагодять.

12

(Міщанська — коли їдуть до молодої в неділю).

Їдьмо, поїдьмо
Польом, болоньом,
Піском, каміньом:
Пісок буде шуміти,
Камінь буде дудніти:
Вчують нас люди,
Славно нам буде,
Вчують селяне,
Що їдуть міщане.

13

(При вінкоплетенях).

Вінку мій, вінку,
З крещатого барвінку,
Лиш один раз тя вила,
І том тя не сходила,
В суботу пополудни,
В неділю всю дноньку
В понеділок годиноньку:
Далабим тя малювати
Щоби в тобі погуляти,
Далабим тя золотити,
Щоби в тобі походити.

(Від Коломні).



З М І С Т.

I. Патріотичні і політичні.

	Сторона
Гімн американських Українців	3
1. Ще не вмерла Україна і слава і воля	5
2. Не пора, не пора, не пора	6
3. Ми гайдамки, вічно однакі	7
4. Вперед, вперед, сини родини	8
5. Коли Україна борбу розпочала	9
6. Який то вітер шумно грає	10
7. Шалійте, шалійте, скажені кати	11
8. Сміло друзі! Не теряйте	11
9. Кати навикли поливати	12
10. Не миритись милі браття	13
11. Верховино, світку ти наш	14
12. Родимий краю, село родиме	14
13. Тихий Дунаю, зелений гаю	15
14. Я в чужині загигаю	15
15. Розвивайся ти високий дубе	17
16. Дай нам Боже добрий час	17
17. Гей там дітвора, руська іде	18
18. Хто живий устай, меч на плуг прокувай	18
19. Боже великий, єдиний, Русь Україну храни	18

II. Січові і Сокольські.

1. Гей там на горі Січ іде	19
2. Соколи, Соколи, ставаймо в ряди	20
3. Ой зацвила черемшина, з неї цвіт приупав	20
4. Гей Січ іде	21
5. Темна пічка над хатами	21
6. У Січі! У Січі! гуртуймось брати	23
7. На улици сурма грає	23
8. Гей пробудися батьку наш Дніпре	24
9. Сурма грає в ряд ставай	25
10. Повставали козаченьки	26
11. Наша Січ нам — рідна мати	26
12. Гей молодь українська	27
13. Гей та вставаймо руські люде	27

14. Нумо браття, поки час	28
15. Бють літвари гучні!	29
16. Ой та орав мужик	30
17. Горе приспало рідну хатину	31
18. В кого стане сили	32

III. Історичні.

1. Гей на горі там женці жнуть	33
2. Ой Морозе, Морозеньку, ти преславний козаче ..	34
3. Ой не гаразд, Запорожці, не гаразд вчинили	34
4. Гей! не дивуйте добрії люде	34
5. Ой шож бо то за ворон	35
6. Де Дніпро наш котить хвилі	36
7. Максим козак Залізняк	37
8. Зажурилась Україна, що нігде прожити	37
9. Ой деж наші, славні Запорожці	37
10. Ой ішли наші славні Запорожці	38
11. Ой з-за гори, з-за лимана	39
12. Вже більше літ двіста як козак в неволи	40
13. У містечку Богуславку	41
14. Ой, не Байда мед горілочку	42
15. Ой за гаєм, гаєм зелененьким	43

IV. Станові.

А) КОЗАЦЬКІ.

1. Гей гук мати, гук	45
2. Засвистали козаченьки	46
3. Ой у полю жито	47
4. Не жур мене, моя мати	47
5. Стоїть явір над водою	48
6. Ой запив козак, запив	49
7. Козак пана не знав з віка	49
8. Ой не стелися хрещатий барвінку	50
9. Пою коня при Дунаю	51
10. Серед поля широкого	51
11. Гей козаче в ім'я Бога	52
12. Ой біда, біда, чайці небозі	53
13. Ой три літа, три неділі	54

14. Ой на горі огонь горить	55
-----------------------------------	----

Б) ЧУМАЦЬКІ.

1. Гуляв чумак на риночку	56
2. Гей чумаче, чумаче	57
3. Ой ходив чумак сім рік по Криму	57
4. Ой у поли два явори	58
5. Ой по горах сніги лежать	59

В) БУРЛАЦЬКІ.

1. Ой наступила та чорна хмара	59
2. Журо-ж моя журо	60
3. Стоїть коршма над болотом	61
4. Ой нема то так нікому	62
5. Забіліли сніги, заболіло тіло	64
6. Ой не шуми дуже, дібровою дуже	64

Г) ОПРИШКІВСЬКІ.

1. Гей браття опришки! долійте горівки!	65
2. Ой попід гай зелененький	66
3. Повернувся я з Сибіру	67

Д) ПОБУТОВІ.

1. Чорна рілля заорана, гей, гей	68
2. Ми в луг підєм всі з косами	69
3. Закувала та сива зазуля	70
4. Кажуть люди, щом щаслива	71
5. Стоїть гора високая	71
6. Зажурилася бідная удовонька	72
7. Ой там за горою там за кремінною	73
8. Ой пушу я кониченька в саду	73
9. Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким	74
10. Що-ж я буду бідний діяв	74
11. Ой летіла зазуленька, тай стала кувати	75
12. Сонце западає за високі гори	76
13. Ой закувала сива зазуленька	77
14. Гей, зза гори, зза крутої	77
15. На дорозі жук, жук	78
16. На що мені чорні брови	78
17. Ой одна я, одна	78

Сторона

79. Змарнів я, счорнів я,	122
80. Козак коня напував	123
81. Коли любиш люби дуже	123
82. Моя хатина, коло криниці	123
83. Над беріженьком, стояла, стояла	124
84. Ніхто не винен, тільки я	124
85. Одна гора високая	125
86. Ой була я собі гарна	125
87. Ой важу я, важу на дівчину вражу	126
88. Ой гіля, гіля	126
89. Ой дівчина горлиця	127
90. Ой казала мені мати	127
91. Ой кум до куми залицявся	128
92. Ой на дворі метелиця	128
93. Ой не стій під вікном	129
94. Ой під вишнею	129
95. Ой пішлаб я на музики	130
96. Ой Потапе, Потапе,	132
97. Ой там за Дунаєм, там за тихим Дунаєм	133
98. Ой, ти милий не журись, не сварись	133
99. Ой у саду, саду, саду	133
100. Ой учора орав і сьогодні орав	134
101. Ой чия то черешенька	134
102. Ой чогож ти зажурився	135
103. Очерет лугом гуде	136
104. Чи є в світі красша зірка	136
105. Чи є в світі молодиця	137
106. Чом так скрито син сусіда	139
107. Чи се тая криниченька, що я воду пив?	139
108. Сонце низенько, вечір близенько	141
109. Дівчино моя напій ми коня	141
110. Зелена рута, жовтий цвіт	141
111. І шумить і гудить	141
112. Як ніч моя покриє	142
113. Ой у поли три криниченьки	143
114. Чи ти милий, пилом припав	143
115. Зїздив я коника, зїздив вороного	144
116. Ой ішов я вулицею раз, раз!	145
117. На городі, коло броду	145
118. Над Прутом у лузі хатчина стоїть	146

Сторона

119. Голуб сизий, голуб сизий	146
120. Ой ти поїхав	147
121. Віють вітри, віють буйні	147
122. Ой не ходи Грицю, на вечериці	148
123. Чи я в лузі не калина була	149
124. Скажи мені правду, мій милий козаچه	150
125. Ой зійди, зійди, ясен місяцю	151
126. Копав же я криниченьку	151
127. Ой любив, ой кохав, собі дівчину мав	152
128. Гей зрада зрада, чорні очі, зрада	153
129. Гаєм зелененьким вода тече	153
130. Ой відси гора, відси другая	154
131. Як бим була я зазулев, то бим полетіла	154
132. А я люблю Петруся	155
133. Там на горі крута вежа	156
134. Дівча в сінех стояло	156
135. Ой летіла зазуленька понад море в гай	157
136. Козаченьку, куди йдеш	158
137. Ой ходила дівчина беріжком	158
138. Там де Чорногора сумно	159
139. Як два серця ся кохають	160
140. Ой під горою, під кам'яною	160
141. Ой летіла горлиця через сад	161
142. Пропала надія, забилося серце	161
143. Ой нависли чорні хмари, нависли, нависли	162
144. По той бік гора	162
145. Дощик, дощик, капає дрібенько	164
146. Болить мене головонька від самого чола	164
147. Хилилися густі лози	164
148. Тихо, тихо, Дунай воду несе	165
149. Там, де Татран круто веться	166
150. Тужно серцю за миленьким	166
151. Гей на Івана, гей на Купала, гей, гей	167
152. Ой піду я до млина, до млина	167
153. Ой мати, мати, серце не вважає	168
154. Гей по горі, по високій, трійзіл постелився	168
155. Ви дівочі сині очі!	169
156. В кінці греблі шумять верби	170
157. Гомін, гомін, по долині	170
158. Ах я нещасний, що маю діяти?	170

159. Ой ти дівчино заручена	171
160. Ходжу, нуджу, понад берег	171
161. Лугом іду, коня веду	172
162. Звела мене не біда	173

VI. Коломийки.

Стор.	175—185
-------	---------

VII. Весільні.

1. Коли брат княгині косу розплітає	186
2. При вінкоплетеннях	187
3. Сиротинська	187
4. (Від Стрия). Просила Горпинонька	188
5. Сиротинська	189
6. Сіяла княгинонька долю	189
7. Вода луженьки забрала	190
8. Просила княгинонька	190
9. Мовила — говорила	190
10. Коли на посаг садять	191
11. При вінкоплетеннях	191
12. Міщанська — коли їдуть до молодої в неділю	192
13. При вінкоплетеннях	192

ПОАЗБУЧНИЙ ПОКАЗЧИК ПІСЕНЬ.

	Сторона
Ангел ночі над землею	81
Ах скільки струн в душі дзвенить	81
Ах я нещасний що маю діяти	82
А я люблю Птеруса	155
Ах я нещасний, що маю діяти	170
Боже великий єдиний, Русь Україну храни	18
Бють літвари гучні! Ясні сурми гремлять	29
Баламуте! іди з хати	82
Бистра вода, бистра вода	83
Будь ми здорова, ти дівчино моя	83
Була дівчинонька любка	83
Було не рубати зеленого дуба	84
Бодайся той когут знудив	120
Вперед, вперед сини родини	7
Верховино, світку ти наш	12
В кого стане сили і охоти	32
Вже більше літ двіста, як козак в неволи	40
В гаю зеленім раз зі мною ягідки він збирав	85
В неділеньку вранці, їдуть новобранці	86
Взяв би я бандуру	121
Віють вітри, віють буйні	147
Ви дівочі, сині очі!	168
В кінці греблі шумлять верби	169
Гей! там дівтора руська йде!	17
Гей! там на горі Січ іде	19
Гей Січ іде	21
Гей пробудися батьку наш Дніпре	24
Гей молодь українська	26
Гей та вставаймо руські люди	27
Горе приспало рідну хатину	31
Гей на горі там жінці жнуть	33
Гей, не дивуйтесь добрії люди	34
Гук, гук, мати гук	45
Гей козаچه в ім'я Бога	52
Гуляв чумак на риночку	56
Гей чумаче, чумаче	57

Сторона

Гей браття опришки, долійте горівки	65
Гей зза гори зза крутої	77
Гуляли. Гусли розривались	86
Голуб сизий, голуб сизий	140
Гей, зрада, зрада, чорні очі, зрада	153
Гаєм зелененьким вода тече	153
Гей на Івана, гей на Купала, гей, гей, гей!	167
Гей по горі, по високій трійзілі постелився	168
Гомін, гомін по долині	170
Гимн Американських Українців	3

Дай нам Боже добрий час	16
Де Дніпро наш котить хвилі, рве стрімкі пороги ..	36
Добригечір, дівчино! Кди ідеш	122
Дівчино моя, напій ми коня	141
Дівча в сінях стояло	156
Дощик, дощик, капає дрібненько	163

Зажурилась Україна, що нігде прожити	37
Засистали козаченьки	46
Забіліли сніги, заболіло тіло	64
Закувала та сива зазуля	70
Зажурилася бідная удовонька	72
Забудь мене, мене забудь	87
Зажурилась дівчинонька, ручки заломала	87
За твої дівчино личенька пишні	88
Зілля мое василеньку, зілля мое василеньку	89
З тої гори високої вітер повіває	89
Змарнів я, счорнів я	123
Зелена рута, жовтий цвіт	141
Зїздив я коника, зїздив вороного	144
Звела мене не біда	173

Журо-ж моя журу	60
І богата я	89
Із-за гори, із за ліса	89
Із сліз моїх любко, вродилось	90
Їхав козак за Дунай, сказав: Дівчино прощай	91
Їхав козак на війноньку	91
І шумить і гудить	141

Коли Україна борбу розпочала	8
Кати навикли поливати	11
Козак пана не знав з віка	49
Кажуть люди щом щаслива, нічим не журюся	71
Козак відїзджає	92
Колись, було, виходила в садочок зелений	92
Коло млина яворина, зацвила калина	93
Котилися вози з гори	93
Козак коня напував	122
Коли любиш, люби дуже	123
Копав же я криниченьку	151
Козаченьку, куди йдеш	158

Лети пташко, геть від мене	94
Летів орел понад море	94
Люблю тебе мій миленький	94
Лугом іду, коня веду	172

Ми гайдамаки, вічно однакі	6
Максим козак Залізник	37
Ми в луг підемо всі з косами	69
Марусенька по саду ходила	95
Моя хатина, коло криниці	123

Не пора, не пора, не пора	6
Не миритись милі браття	12
На вулиці сурма грає	23
Наша Січ нам — рідна мати	26
Нумо браття поки час	28
Не жур мене моя, ман	47
Нащо мені чорні брови	78
На що, на що тобі питати	95
На що мені чорні брови	96
Не сон трава на могилі	97
Не співай, по весні	97
Ніжна, ніжна мов росинка	98
Ні мамо не можна нелюба любити	98
Ніч, яка Господи місячна зоряна	99
Над беріженьком стояла, стояла	124
Ніхто не винен, тільки я,	124
На городі, коло броду	145
Над Прутом у лузі хатчина стоїть	146

	Сторона
Ой не відтіть вітер віє, відкіль мені треба	102
Ой одна я, одна	102
Ой скрипкові воротонька	103
Ой ти дівчино горда і пишна	103
Ой ти дівчино з горіха, зерня	104
Ой у полі озерецько	104
Ой у саду на вишеньці	105
Ой шумить, шумить та дібровонька	105
Ой була я собі гарна	125
Ой важу я важу на дівчину вражу	126
Ой гіля, гіля	126
Ой дівчина горлиця	127
Ой казала мені мати	127
Ой кум до куми залицявся	128
Ой на дворі метелиця	128
Ой не стій під вікном	129
Ой під вишнею	129
Ой пішлаб я на музики	130
Ой Потапе, Потапе	132
Ой там за Дунаєм	132
Ой ти милий не журись	133
Ой у саду, саду, саду	133
Ой учора орав і сьогодні орав	134
Ой чия то черешенька	134
Ой чогож ти зажурився	135
Очерет лугом гуде	136
Ой летіла зазуленька понад море в гай	157
Ой біда, біда, чайці небозі	53
Ой відси гора, відси другая	154
Ой деж ваші славні Запорожці	37
Ой за гаєм, гаєм зелененьким	43
Ой з-за гори, з-за лимана	39
Ой закувала сива зазуленька	76
Ой запив козак, запив	49
Ой завила черемшина	20
Ой зійди, зійди, ясен місяцю	151
Ой ішли наші славні Запорожці	38
Ой ішов я вулицею ра раз	145
Ой летіла горлиця через сад	161
Ой летіла зазуленька понад море в гай	75

	Сторона
Ой любив, ой кохав, собі дівчину мав	152
Ой мати, мати, серце не вважає	168
Ой місяцю, місяченьку	79
Ой Морозе, Морозеньку	33
Ой на горі огонь горить	55
Ой нависли чорні хмари	162
Ой орав мужик край дороги	30
Ой дівчино дівчинонько	100
Ой на гору козак воду носить	101
Ой зійди, зійди, ти зіронько та вечірняя	101
Ой зелений маю, маю	100
Ой три ліга, три неділі	54
Ой наступила та чорна хмара	59
Ой не гаразд Запорожці	34
Ой нема то так нікому	62
Ой не стелися хрещатий барвінку	50
Ой не ходи Грицю на вечірниці	148
Ой не шуми луже, дібровою дуже	64
Ой одна я, одна	78
Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким	74
Ой під горою, під кам'яною	160
Ой піду я до млина, до млина	167
Ой по горах сніги лежать	59
Ой попід гай зелененький	66
Ой пушу я кониченька в саду	73
Ой пе Байда мед горілочку	42
Ой там за горою та за кременною	73
Ой ти дівчино зарученая	171
Ой ти поїхав	147
Ой у поли два явори	58
Ой у поли три криниченьки	143
Ой у полю жито	47
Ой ходив чумак сім рік по Криму	57
Ой ходила дівчинонька беріжком	158
Ой щож бо то за ворон	35
Одна гора високая	125
Отсе тая стежечка	107
Повернувся я з Сибіру	67
По дорозі жук, жук	77
Поставали козаченьки	25

Сторона

По той бік гора	162
Пою коня при Дунаю	50
Пропала надія, забилося серце	161
Пиймо друзі, грай музика, нам вже все одно	108
Під дубиною, під зеленою	108
Повій вітре, на Вкраїну	109
Понад мій двір ворітонька	110
Понад тими гороньками	110
Прощай дівчино, бо я вже йду	111
Родимий краю, село родиме	14
Розвивайся ти високий дубе	15
Розвивайся ти дубочку	111
Рожевий квіте, рожевий квіте	111
Сміло, друзи! Не теряйте	10
Соколи, Соколи, ставаймо в ряди!	20
Сурма грає в ряд ставай	25
Стоїть явір над водою	48
Серед поля широкого	51
Стоїть коршма над болотом	61
Стоїть гора високая	71
Сонце западає за високі гори	75
Сивий коню, сивий коню	112
Сидить голуб на березі	112
Стелися барвінку, низенько	113
Сонце низенько, вечір близенько	140
Скажи мені правду, мій милий козаче	150
Тихий Дунаю, зелений гаю	14
Темна нічка над хатами	21
Там на горі сніг біленький	114
Тече річка невеличка	114
Тихо, тихо дівка косу чеше	115
Там на горі крута вежа	155
Там де Чорногора сумно	159
Тихо, — тихо Дунай воду несе	165
Там, де Татран круто веться	166
Тужно серцю за миленьким	166
У Січі! У січі гуртуймось брати	23

Сторона

У місточку Богуславку	41
У гаю, гаю	115
Хто живий устай, меч на плуг прокувай	18
Хилилися густі лози	164
Ходжу-нуджу понад берег	171
Цвіти ще трохи, цвіти ще трохи, зелений мій васильку	116
Чорна рілля заорана, гей, гей	68
Чогож вода каламутна? Чи не філя збила?	116
Чомусь не прийшов, як місяць зійшов	116
Чорна хмара з над діброви	117
Чи є в світі красша зірка	136
Чи є в світі молодиця	137
Чом так скрито син сусіда	139
Чи се тая криниченька, що я воду пив	139
Чи ти милий, пилом припав	143
Чи я в лузі не калина була	149
Шалійте, шалійте, скажені кати!	10
Широкее болонячко вода залляла	80
Шумить, гуде дібровонька	117
Ще не вмерла Україна і слава і воля	5
Шож я буду бідний діяв	74
Щебетушко ти миленька	118
Який то вітер шумно грає	8
Я в чужині загигаю	14
Як би я знала, що я возьме	119
Як би мені черевики	119
Як почуєш в ночі, край твого вікна	120
Як ніч моя покриє	142
Як бим була я зазулев, то бим полетіла	154
Як два серця ся кохають	160